JOCHS FLORALS DE BARCELONA

ANY LXXIII DE LLUR RESTAURACIÓ

MCMXXXI

BARCELONA
ESTAMPA LA RENAXENSA

JOCHS FLORALS DE BARCELONA

R. 36826

JOCHS FLORALS DE BARCELONA

ANY LXXIII DE LLUR RESTAURACIO

MCMXXXI

BARCELONA
ESTAMPA LA RENAXENSA

MANTENEDORS

P. Miquel d'Esplugues, *President*
Joan M. Guasch
Alfons Maseras
Marià Manent
Francesch Mestre y Noè
Alexandre Bulart i Rialp, *Secretari*

REYNA DE LA FESTA

Srta. María Macià Lamarca

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA

CONVOCATORIA PER ALS DEL ANY 1931

LXXIII DE LLUR RESTAURACIÓ

Als poetes y prosadors de Catalunya y de tots los territoris hont la nostra llengua es parlada ò coneguda, los VII Mantenedors dels Jochs Florals de Barcelona, salut.

Per cumplir la honrosa comanda que l'honorable Còs d'Adjunts nos féu lo dia d'ahir, vos convidam a pendre part en los Jochs Florals de 1931, los quals, segons los Estatuts y bones costums establertes, se regiràn per lo següent

CARTELL

Lo primer diumenge de Maig, que s'escau al dia 3, se celebrarà la poètica festa, en la qual seràn adjudicats a les millors poesíes que hi tirin, los tres PREMIS ORDINARIS (que sol oferir l'Excm. Ajuntament de Barcelona, protector y ja de temps amador de la Gaya Ciencia), ò sien la *Englantina*, la *Viola* y la *Flor Natural*, corresponent als tres mots que formen lo lema de la Institució.

La ENGLANTINA D'OR s'adjudicarà a la mellor poesía d'esperit patriòtich ò sobre fets històrichs ò tradicionals, usatges ò costums de la nostra Terra.

La VIOLA D'OR Y D'ARGENT, a la mellor poesía religiosa ò moral.

La FLOR NATURAL, premi anomenat d'honor y cortesía, s'adjudicarà a la mellor poesía sobre tema que's dexa al bon gust y franch arbitre dels autors. Segons la bella costum d'antich establerta, lo qui obtinga aquest premi deurà ferne present a la dama de sa elecció, la qual, proclamada REYNA DE LA FESTA, entregarà'ls altres premis als qui'n sien guanyadors.

PREMIS EXTRAORDINARIS

Una COPA ARTÍSTICA, a la mellor composició en prosa, de caràcter literari.

PREMI DOLORS MONSERDÀ, al millor sonet ò poesía curta, de tema barceloní.

D'acort ab los Estatuts dels Jochs Florals, los Mantenedors otorgaràn ademés tots els Premis que sien menester per recompensar degudament les composicions

del concurs que'n sien merexedores, com també'ls Accèssits y Mencions honorífiques que judiquin ben merescuts.

Totes les composicions han d'ésser rigorosament originals, inèdites y escrites en català d'aquest Principat, de les Illes Balears, de Valencia, del Rosselló ò de la Sardenya.

Tots los treballs, ab lletra clara y llegidora, s'han de remetre a la Baxada de Cervantes, núm. 7, pral., 2.ª, abans del migdía del 15 de Març vinent, juntament ab un plech clos que continga'l nom del autor y duga damunt escrits lo títol y lema de la composició.

Per la entrega dels premis no serà vàlit altre nom que'l que's trobi en el plech clos a que fa referencia'l paragraf anterior, al obrirlo en l'acte de la festa.

Los premis que no sien retirats abans del dia 15 d'Octubre del any vinent s'entendrà que són renunciats per llurs guanyadors.

Lo Consistori's reserva per un any la exclusiva propietat de les obres premiades. La publicació total ò parcial de qualsevulla d'elles abans de la celebració de la festa implica la renuncia al premi y als honors conseqüents.

PREMI FASTENRATH

De conformitat ab el torn establert l'any 1909, serà otorgat aquesta vegada al autor de la millor novela escrita en llengua catalana y publicada dintre dels sis anys darrers, ò sia del primer de Janer de 1925 al 31 de Desembre d'enguany.

PREMI CONCEPCIÓ RABELL

En virtut del Reglament de sa fundació, s'adjudicarà al millor llibre de prosa literaria (contes, narracions, viatges, quadros històrichs, & — exclosos el teatre y la novela), escrit en català y publicat dintre'ls dos anys darrers, ò sia del primer de Janer de 1929 al 31 de Desembre d'enguany.

La concessió de cada un d'aquests dos premis podrà solicitarla l'autor ò qualsevol particular ò corporació, enviant, per l'examen, a l'Administració del Consistori (adressa dessusdita), dos exemplars al menys de l'obra, abans del migdía del 15 de Janer de 1931. Dita administració lliurarà rebut de les obres presentades.

Que'l Senyor vos done inspiració per cantar ab esperit català la *Patria*, la *Fè* y l'*Amor*, y a nosaltres discreció en judicar y encert en premiar als més dignes.

Fou dictat lo present Cartell en la Ciutat de Barcelona, als 24 de Novembre de 1930, per los VII Mantenedors.

P. Miquel d'Esplugues, *President*.—Jaume Serra Húnter.—Joan M. Guasch.—Alfons Maseras.—Marià Manent.—Francesch Mestre y Noè.—Alexandre Bulart i Rialp, *Secretari*.

COMPOSICIONS REBUDES A SECRETARIA

1 Oda a Mercè.
2 ¡Com moren els nostres vells!
Oh plana baix Llobregat estesa.
3 Proses.
Poesía, te'm fas esquerpa.
4 Retorn.
Camí de ma terra.
5 Plany del avi.
La casa nova.
6 El Castell de Puigmelós.
Mal d'amor.
7 Mil nou cents nou.
Dies de dol.
8 Recordança.
Escolta Mercè.
9 La costa fangosa.
De tamariso, de consóudo, etc.
10 Cançons per a ella.
Vora'l mar y la ribera.
11 La vera flor del jardí del amor.
Remember.
12 Poemes de l'hora lleu.
...l'hora lleu segueix al descans, etc.
13 Camí de perfecció.
Pregàries.
14 Moments espars.
Moments espars de dolça solitut.
15 Cant a la muller.
Intima.
16 Intimes.
Sonets.
17 La ginestera.
Símbol de Patria.
18 Aigues lluminoses.
Barcelona.
19 Veus d'alegria.
Perfums.
20 Pasqüetes a Vilaclara.
L'hereu Fangara.
21 Monòleg del jaiet.
Les ansies del esprit.
22 L'ermita abandonada.
Era Santa ò era Sant?
23 La Creu.
Mater Dolorosa.
24 Les Rambles.
Barcelonines.
25 Sospirs de la meva lira.
Per guanyar una flor, etc.
26 Perles y robins.
Sonets.
27 Estampes.
* * *
28 Els tres amors.
Corriol amunt.
29 La Verge bruna.
L'amor de la serra.
30 Poema d'El Miracle.
A Riuer, vos heu desclosa, etc.
31 M'aimada Immortal.
Patria del cor.
32 De sol a sol.
Triptic.
33 Quelcom per una sardana.
Sempre te recordo.
34 Abril.
Serenitat.

35 L'ombra invisible de Jesús que passa.
Lloances a Deu.
36 Ales.
Infinit.
37 L'estudiant enamorat.
Una cançó vull cantar.
38 Poema mariner.
Nupcial.
39 Estampes barcelonines.
40 El Maig és com un clavell.
Amor vera.
41 Bessons.
De l'home y de Deu.
42 Estampes barcelonines.
IV.
43 El monjo mort.
Déu el perdó.
44 A ma filleta.
Innocencia.
45 El primer idili.
Fiat!
46 Veus.
De l'infinit.
47 A Deu Omnipotent.
Gloria in excelsis!
48 Voltants de la Catedral.
Barcelona.
49 La branca.
Vida.
50 Quatre poesíes.
Natura.
51 Bandera.
L'esguard et contempla.
52 La Rambla de les Flors.
Una alenada moll suau.
53 Assis.
Pero chi d'esso loco fa parole, etc.
54 La plaça de Sant Josep Oriol, etc.
Barcelona.
55 Idil·li de tardor.
Feblesa.
56 Oda Cristiana.
La prolífica sement.
57 Vindicamus Haereditatem, etc.
A tots els que se...
58 Mare Nostrum.
Patria Nostra.
59 Darrera confessió.
Miserere mei Domine.
60 Adolescent.
Ingenuitat.
61 Terra y Mar.
Barcelona.
62 Llunyana.
Esperança.
63 Idil·lis d'amor.
Daler y neguit.
64 Amoroses.
Bonica d'amor.—Teva!—Anyorança.
65 Amor primerenca.
Ilusió, passió y repòs.
66 Recó progressiu de Ciutat.
Lo temps no passa en va.
67 La rosa dins la neu.
Guarda e passa.
68 L'ermita de Sant Miquel.
Estimar es sofrir.
69 Lluminoses.
Tres cançons.
70 Poemes del camp.
Estivals.
71 Ofrena del caminant a la jove...
Era l'amor.
72 Sol, ben sol.
De cara al mar.
73 La pubilla masovera.
74 El bes és una flor...
Col loqui.
75 Encantament.
Montserrat.
76 Cinc poemes. Cinc amors.
Del cor a la ploma.
77 A Vós, jove del mas!
Mater admirabilis.
78 Les dues donzelles.
Del amor.

79 Quatre flames.
Abra..dament.
80 Rosari d'amor.
Déna d'estima.
81 Visions de montanya.
De les terres altes.
82 La marxa real de la corona d'Aragó.
Tota pulcra.
83 El masover.
A la gloria de la Terra-Mare.
84 A la gloria de la mar nostra.
Gremi matern de l'humanal cultura.
85 Urna galant.
Esclats.
86 Mònica y Agustí.
El suprem col·loqui.
87 Punts de meditació.
Varia.
88 Poema.
T'he seguit, Vida!
89 El Cim y la Plana
Alternis contendere, etc.
90 Ensomnis.
Catalunya, patria nostra.
91 Tornant.
Mare meva!
92 De la vida claustral.
Cap al tard.
93 Madrigals d'amor.
Flors boscanes.
94 Pobra ocelleta arraulida.
Bellesa moral.
95 Amor primaveral.
A l'amada.
96 Terra dolça.
Paisatge penedesenc.
97 Poema.
T'he seguit, vida!
98 El caçador gentil.
Una matinada fresca.
99 Barcelona.
1929.
100 A la plana moianesa.
Record.
101 Croquis barcelonins.
Vigilia de Corpus.
102 La mort de Dòrcon.
Pastoral.
103 Acolliment.
Abraçada.
104 El padri.
Casolana.
105 Poemes de cor endins.
106 Poemes de tot temps.
107 La Rectoria vella.
Visions de montanya.
108 Enderrocs.
Elegia.
109 Ets mare!
Per fi tindràs cor.
110 Sonata d'Abril.
«Lux».
111 Dos poemes.
Que descansada vida!...
112 Nupcial.
Veni, Sponsa.
113 L'esglesia oblidada.
Mística regatera.
114 El gran sacrilegi.
O Venerandes Ombres.
115 L'epigraf.
* * *
116 Pensaments y fragments.
Labor.
117 Esplai Primaveral.
Encís.
118 Fineses.
Amor.
119 Canta l'amor.
Del nostre terrer.
120 Camperoles.
Quadrets.
121 El pare que estima.
Dita empordanesa.
122 Camí del bon temps.
Tríptic.

123 Cant a Verge immaculada.
Una noia diu...
124 Catalunya.
Deu va passar-hi, etc.
125 Poema del meu llibre «Sant Francesch».
126 Evalú.
* * *
127 Sonet
Coses de casa.
128 El pobre Jan.
Labor Omnia Vincit.
129 A una gentil parella.
Asserena cor.
130 Tres poemes.
De la tria.
131 Cançons d'un viure clar.
O l'amor!
132 Sagrades voladúries.
Fe.
133 Trena de sonets.
Festivitats.
134 Col·loqui breu.
Guaitant pel finestró.
135 Musa celta.
La Llegenda de Tristany.
136 El pou.
Terra meva.
137 Hores Santes.
Veniu a Mi...
138 Violes de Ciutat.
A la Plaça del Pi.
139 Plaça del Rei.
Patria, Fe y Amor.
140 Cant a l'aimada.
Intima.
141 El foc que tot ho abranda.
...de totes les dances, etc...
142 Bodes d'or.
Solitud!
143 Encantament y Anhels
Variacions místiques.
144 Fivaller.
Fidelitat y energia.
145 Poemes rurals.
Garbes del camp.
146 La pròdiga emoció.
Expressiva.
147 A la masia.
Del camí estant.
148 Tres cançons.
Per la terra del blat y del vi.
149 La pau de la Natura.
Viscuda.
150 Pateix.
Maledictus.
151 De Somni.
Desiderari.
152 La carretera.
Petits poemes.
153 Senyor, tinguèu pietat!
Pecador, vés al Sagrari!
154 De l'amor camperol.
Aquarel·les.
155 De les hores d'estiu.
A ple camp.
156 Ventall Marfilí.
D'una vitrina.
157 Festes!
Tradició.
158 Enyor.
Marina.
159 Alegríes.
Creació.
160 Migdia.
Passejant.
161 Pomellet de roses.
Amoroses.
162 L'oreig primaveral.
Varia.
163 Romiatge en la nit.
Diverses.
164 Sonets del camp.
A l'ombra de la pau y del dolor.
165 Tríptic.
Quan la vida neix...
166 La mar.
Mar cruel.

167 Muntanyenques.
168 Invocació.
Regina nostra.
169 Cantic de Fe.
No vull altra cosa.
170 Penediment.
Senyor, he pecat!
171 Claror de fe.
Fiat voluntas tua.
172 Els Castells.
Els braus Xiquets de Valls.
173 Cant al Trobador.
Amor.
174 S'Hort d'Es Bril.
Artà.
175 En Jan Soldat.
Cantem, cantem pel poble.
176 La Florista de la Rambla.
Cançó popular del segle XIX.
177 Els bons amics.
Un bon llibre t'ensenya lo que has de fer.
178 Ofrenes.
Generositat.
179 Montserrat.
Patria.
180 Amors de cançó.
Cançons d'amor.
181 Maria.
Nuntiavit Mariae.
182 Cants d'amor.
Amor, divi tresor.
183 L'esposa dels cantars.
Cantar dels cantars.
184 Cançó del retorn.
Melangia.
185 El Carmel.
Montanya Santa.
186 Carrer de suburbi.
Cercant-me.
187 L'ànima y l'àngel.
Eucaristia.
188 La fada d'Aramprunyà.
Fochs-follets.
189 T'estimo.
A l'aimada.
190 Fem lo camí plegats.
Amunt.
191 Cançó del camí.
Companyia.
192 Cant de la Patria.
Ad te clamamus.
193 Primavera.
Bon temps.
194 Planys.
Amor.
195 Calvari amunt.
Del poema Maria de Magdala.
196 Anima endins y ànima enfora.
Perfums de Balada.
197 Invocació a la Puput.
Puput d'on vens?...
198 De quan vivia.
Records.
199 Figures de rectoria.
Poemet.
200 Catalunya.
«Dolça Catalunya, patria del meu cor...»
201 La Rondalla del Pastor.
Serra amunt l'amor pujava.
202 Cançó marinera.
* * *
203 La parla.
Fort alesa.
204 Gallarets.
Lirics.
205 L'amorós recer.
Recó pairal.
206 Camina, caminaràs.
Canyamel.
207 Díptic.
Oiu-me, senyor...
208 Bandera de flama.
Sang.
209 El Parc de la Ciutadella.
...entre pintades flors, arbres i plantes.

210 Dos poemes.
Del meu mas.
211 Madona pobresa.
212 El Gran Silenciós.
Jofre.
213 Nata ici.
Cresca alla patria e gli alti gesti!
214 Lluny de la ciutat.
Que descansada vida. etc.
215 Dominical.
216 L'amor triomfant.
Amor mi mosse, che mi fa parlare.
217 Meditació.
Vull meditar en la solitut.
218 Cançons al Vent.
Fervoroses.
219 L'Alsina.
No és endebades símbol d'una raça.
220 Nadal.
Vous n'êtes qu'un orgueil menti, etc.
221 El poema de la llar.
Guardem encés el foc sagrat de casa.
222 Idil·li de St. Francesch y les roses.
Y caminava extasiat.
223 Cançons d'estiu.
La vinya.
224 En la fèrtil quintana Els segadors.
Placidesa.
225 Versos del meu paisatge.
Rimes ciutadanes.
226 Els Jochs Florals y la poesía a Catalunya fins el 1900.
227 Montserrat.
Laus et jubilatio.
228 Juvàlia y els fills.
Et mon cœur n'etait que vos pas.
229 Infants.
Sinite parvulos venire ad me...
230 Cor.
Luft ist gereinigt.
231 Angels.
On hi hà l'amor allà es el cel.
232 Els anells de Mariagnó.
Glosa.
233 L'ascensió de Lena.
Redempció.
234 Visions de la Terra.
Oh esquerpa cadena de puigs...
235 Les Heretats excelses.
Flor d'ametller.
236 Llorers de la Ciutat.
L'estrella apunta.
237 Passa la Verge pel mes de febrer.
238 Clemença Isaura.
Fons poesiæ, amoris fons...!
239 Instantania.
La ciutat dorm.
240 El somni de la Verge.
Diví amor.
241 Carrers de Barcelona.
La Boria.
242 Versos d'enyorança.
243 Tríptic Pirinenc.
244 La cançó de la donzella.
Joventut.
245 Cançó de recança.
Elegía.
246 Abril.
* * *
247 La Costa Brava.
Sota l'atzur.
248 El fals robatori.
* * *
249 Poble de marina.
250 Hores d'amor y de lament.
Tres cançons.
251 Retorn d'exili.
Cant d'amor y d'enyoransa.
252 Rimes diminutes.
Insinuacions.
253 Capella Rústica.
254 Cançons de doble anyorança.
Questo giorno ch'omai cede a la sera.

255 De les hores fugides.
Varia.

256 Carrers vells.
Barcelona antiga.

257 Costa Catalana.
Del llit de les aigues sorgí una escultura.

258 La lluerna.
Et jam summa procul...

Aquestes són les composicions rebudes fins les dotze del migdia del 15 de Mars de 1931; haventhi una sense'l plech corresponent contenint el nom del autor.

El Mantenedor-Secretari,
ALEXANDRE BULART I RIALP

ACTA DE LA FESTA

En la Ciutat de Barcelona, el primer diumenge de Maig de 1931, que s'escau enguany al dia 3, diada de la Santa Creu, a les tres y dèu minuts de la tarda, ha entrat a la gran sala del Palau de la Música Catalana la comitiva oficial per celebrarhi la festa anyal dels Jochs Florals. La formaven els Consellers y'ls Mantenedors, el delegat del senyor Bisbe, els representants de les Academies, Instituts, Orfeons, Cambres, Centres, Colegis, Societats, Juntes y móltes altres Corporacions, el Sr. Batlle ab nombrosa representació del Excm. Ajuntament, protector de la nostra Institucio, y, per primera vegada, el President de la Generalitat de Catalunya acompanyat de sos Consellers y Ajudants, tots rebuts per la concurrencia, qu'omplia'l local, ab grans aplaudiments y renovats.

La sala estava decorada, com d'interrompuda costum, ab flors, tapiços y banderes catalanes.

Aposentats en llurs sitials y apaybagades les aclamacions, el Batlle Sr. Aguadé digué que cedía ab gust la Presidencia de la festa al Sr. Macià, cap actualment de tot Catalunya; declaració rebuda ab un aplaudiment general y clamorós, que's renovà a les breus paraules del Sr. Macià acceptant la Presidencia y obrint la festa.

Lo Mantenidor President, P. Miquel d'Esplugues, confià la lectura de son Discurs a N'Octavi Saltor que passà a llegirlo de manera magistral.

Lo Secretari, N'Alexandre Bulart y Rialp, llegí sa Memoria glosant el veredicte dels Mantenedors y dedicant un sentit recort als companys y mestres qu'hem perdut aquest any.

Obert el plech corresponent a *La mort de Dòrcon,* poesia obtentora de la Flor Natural, resultà serne autor En Joan Arús y

Colomer, de Sabadell, qui, acompanyat de Mantenedors y Regidors, passà a ferne ofrena a la Srta. Maria Macià Lamarca que, precedida de guardies y macers, pujà a seures en la cadira sobirana, essent proclamada pel P. Miquel d'Esplugues, Reyna de la Festa dels Jochs Florals de 1931.

En els plechs corresponents al primer y segon accèssits, *Muntanyenques* y *Rimes diminutes* s'hi trobaren respectivament els noms de Maria Mercè Devesa Rossell y Fidel Riu. Seguint la galanteria establerta, el primer fou llegit pel Mantenedor Sr. Guasch.

En aquest punt, el Secretari digué: «Senyor President: Per quant En Joan Arús y Colomer te guanyada la Flor Natural de 1926 ab sa poesia *Sonets d'amor*, la Englantina de 1928 ab sa *Desolació* y la Flor Natural d'enguay ab *La mort de Dòrcon*, en virtut de lo que disposa l'article 34 dels nostres Estatuts us demanèm que'l proclamèu Mestre en Gay Saber.»

Y respongué'l Mantenedor President: «Joan Arús y Colomer: Puix ho teniu ben guanyat, us proclamèm Mestre en Gay Saber. Veniu a rebre l'abraçada dels companys.»

Y axis ho feu el proclamat.

La ENGLANTINA, adjudicada a la poesia *Abril*, ha resultat guanyada per En Joseph M. de Sagarra y de Castellarnau que la llegí ell mateix. *La rosa dins la neu*, guanyadora del primer accèssit, ha resultat ser de Na Maria Antonia Salvà, de Mallorca, y seguint la galan costum l'ha llegida son coterrani'l Mestre en Gay Saber Mossèn Riber. Del segon accèssit, *Rododendrons florits*, n'ha sigut autor En Narcis Masó y Valentí.

Aquí's repetí la ceremonia. El Secretari digué: «Senyor President: Per quant En Josep M. de Sagarra y de Castellarnau té guanyada la Englantina del any 1913 ab el *Somni d'una nit d'hivern*, la Flor Natural de 1923 ab *La balada del caminant*, y la Englantina d'enguany ab *Abril*, en virtut del article 34 dels nostres Estatuts us demanèm que'l proclamèu Mestre en Gay Saber».

Y respongué'l P. Miquel: «Josep M. de Sagarra y de Castellarnau: Puix ho teniu ben guanyat, us proclamèm Mestre en Gay Saber. Veniu a rebre l'abraçada dels companys».

Y'l nou Mestre rebé les abraçades dels companys presents a la Festa.

La VIOLA, *Passa la Verge pel cel de febrer,* ha correspost a En Felip Graugés y Camprodón, de L'Estany, qu'ell mateix ha llegit. Dels tres accèssits, *Romiatge en la nit, Punts de Meditació,* y *Poema del meu llibre "Sant Francesch"* n'han resultat autors respectivament En J. M. Rovira Artigues, En Carles Magrinyà, y En Miquel Saperas.

De *L'abraçada* que'ls Mantenedors distingiren ab un PREMI EXTRAORDINARI, n'ha resultat autor En Carles Grandó, de Perpinyà. Després de llegida la poesia pel seu autor, en los plechs corresponents als dos accèssits concedits, *Cançó de recança* y *Amor primaveral,* s'hi han trobat els noms de N'Octavi Saltor y En Joseph M. Font, de La Granada.

En lo plech de *L'ascensió de Lena* qu'obtingué'l primer accèssit a LA COPA, s'hi ha trobat el nom d'En Tomàs Roig i Llop; y en el de *El foch que tot ho abranda,* guanyador del segon accèssit, el d'En Puig Pujadas, de Figueres.

Cridats pel Sr. Secretari, han pujat a rebre'l PREMI FASTENRATH y'l PREMI RABELL, En Joan Oller y Rabassa y En Josep Lleonart.

Lo Mantenedor En Francisco Mestre y Noé, de Tortosa, feu llegir per son fill el Discurs de Gracies que'ls companys li havien encarregat.

Tots els noms proclamats, totes les comparecencies y totes les lectures foren generalment rebuts ab aplaudiments.

Y eren les cinch y quinze minuts quan el President de Catalunya donà per acabada la Festa.

DISCURS

del President P. Miquel d'Esplugues

Fides - Patria - Amor

Professar amb força les idees, no és res. L'important és tenir idees fortes, és a dir, on hi ha una gran força de veritat.

(Joubert)

Tothom reconeix a un lema, com a una definició filosòficament perfecta, capacitats de sintetitzar en mots brevíssims vastituds immenses. Fe, pàtria i amor, serien una excepció? Si acàs per un poder d'evocació del tot singular i amb zones d'influència si molt convé insospitades, àdhuc entre adoradors fervents de la gaia ciència soplujada sota els mots quasi divins.

Tinc, segurament molt compartida, la desgràcia de no creure gaire en discursos. Si em permetéssiu, doncs, de limitar-me, en to menor de conversa, a desentranyar la trilogia simplicissima, gràvida, però, de contingut!

Per a descobrir-la? Sempre cal descobrir o redescobrir, en filosofia els elements d'una definició, en química els cossos simples, en el món de la ciència, de l'art, de la religió, llurs postulats primaris: Fe, pàtria i amor, per exemple.

* * *

Una Trinitat divina regeix la vida de l'univers, de la qual és autora i conservadora, últim fi i primer principi. «Oh Unitat de Trinitat que, omnipotent, tot l'univers governes!» (1) Per una trilogia anàlega, la del nostre lema, són regits universalment els homes, imatge de Déu i semblança seva.

La Trinitat de Déu és: Intel·ligència-Generació-Amor. Què dificil fóra d'establir diversitats amb el lema floralesc! Una sola, fet i fet, per bé que fonamental: La Trinitat divina és divina i la nostra és nostra. La una és increada i l'altra és creada, la una és eterna i l'altra és temporal; indefectible, aixímateix, en tant que recolzada en atributs de l'esperit.

Com negar, llevat d'això, que la convergència és plena i de mot a mot? De la fe amb la Intel·ligència, de la pàtria amb la Generació eternal, de l'amor fluent amb l'Amor Substància. I així com no hi ha res en el cel i en la terra més alt que la Trinitat de Déu, així en el món, radiació espiritual de l'home, no hi ha res més transcendent que la trilogia augusta.

Per la fe i en la fe, per la pàtria i en la pàtria, per l'amor i en l'amor subsisteix el llinatge, triomfen o s'enfonzen els homes i els pobles. Podrà admirar-nos que al lema fecund degui Catalunya el meravellós recobrament de si mateixa que aquests dies acaba d'assolir consagracions de tothom insospitades?

Tots admirem l'home—per dret diví i natural fets efectius pel de conquista—imposant la seva senyoria damunt la creació. Tanmateix i segons com la fe, la pàtria i l'amor són sobre l'home i més que l'home. Senyoregen, doncs, damunt aquell que de tot té senyoria. Són idees-forces com no en coneix de més radioactives el món de l'esperit.

A esclarir-ho encara mot per mot.

(1) Litúrgia de la Trinitat.—Breviari Romà.

* * *

Fe: Acceptada o combatuda quant a les seves concrecions objectives, la fe—la necessitat de creure, filosòficament i religiosament—comparteix amb l'evidència, sobre tot dels primers principis, una hegemonia absoluta en el món del pensament.

L'influeix, doncs, de cap a cap i el penetra com l'esperit la massa corpòria, de la qual és forma d'ésser i principi d'obrar. Directament o indirecta, res no es substreu a la seva acció. A més «passa los termens de on raó és termenada e reclosa, car de tals coses tracta... que raó ni enteniment d'home no pot tractar ni entendre» (Llull, Lib. de Contemplació XXVII).

Filosofia medieval i per tant caducada? No; en les seves essències, filosofia *perennis*, i moderníssima en alguns aspectes que hom pot veure amplament dilucidats en «Les Bases de la Creença» (1) del gran filòsof i gran home d'Estat que fou Lord Balfour.

A remarcar que les dades ideàriques per arribar a la conclusió balfouriana són, seleccionades, les darreres de la ciència, i les de la filosofia comparada, hodierna i dels segles. I que mai, potser, la fe pura, prefilosòfica i precientífica, havia obtingut una consagració tan esclatant. Ni tan valuosa atès el reactiu de l'immens esforç kantià per a desvaloritzar filosòficament la fe.

Jo sóc creient, jo no sóc creient: Paraules vanes. Dir-se creient és no dir res. Ho és tothom. Proclamar-se descregut tampoc no és dir gran cosa. Tothom s'ufana i és gelós de la zona més o menys extensa de les pròpies incredulitats. El que hom no pot és imaginar se substret a l'influx essencial de la fe, en contradicció absoluta amb la fe. Escèptics o revoltats, no som pas de fet menys fills de la creença; és a dir, no hi recolzem menys el nostre ideari que els qui, acatant raonablement la fe, parteixen d'ella per a solcar el món de les pròpies idees i s'hi repengen voluptuosament.

(1) Versió francesa amb pròleg de F. Brunetière.

Hom pot cantar, com Sant Francesc, el germà Sol

perquè fa claror i ens il·lumina
i és bell, i radiant, i de gran resplendor
i de l'Altíssim porta significació,

o maleir-lo pel sens fi de molèsties que tot i això ens ocasiona. Però, maleint-lo o cantant-ne les excel·lències, no som pas menys beneficiats del Sol, ni menys joguina de les seves metamòrfosis, ni menys subjectes a les seves lleis.

Llum solar en el món del pensament són l'evidència devés el finit i la fe devés l'Infinit. O devés les primeres realitats finites, en contacte amb l'Infinit. Com és ara el principi i fi de totes les coses, el nostre origen i els nostres destins ultra-terrens, etc.

...Sustanzia di cose sperate
E argumento delle non perventi
E questa pare a me sua quidditate
Par. XXIV, 3-3.

«Substància de coses que hom espera, albirament i raó d'assentir en les no aconseguides. I aquesta, em sembla que és, la seva essència».

No ens acudís d'enterbolir amb inútils comentaris la definició resplendent de Sant Pau i del Dant.

* * *

Pàtria: Diríem menys transcendent el concepte de pàtria? En cap de les maneres. Dins un ordre poc o molt subaltern és la mateixa llur qualitat. «Tres son els que donen testimoni en la terra i aquests tres són un sol». (I Joan - 1 - 8).

«Els homes neixen bons i en l'estat primitiu, no coneixien

d'altres lleis que les naturals. Lliures i iguals en mig dels boscos, ells eren feliços. Però els vingué un dia el pensament de reunir-se en societat; i d'ella deriven les lleis humanes i el despotisme. Les lletres, les arts, la indústria i la propietat, què són sinó mals, en tant que representen la pèrdua de la llibertat i de la igualtat?» (Rousseau, Emile: passim).

La civilització, i per tant la pàtria, mals veritables, i en certa manera l'arrel de tots els mals? A una concepció tan utòpica i nihilista de la civilització o de la pàtria, oposem-hi, amb el que hi ha de més definitiu en la moderna sociologia, que precisament élles són la suma de tot bé. Inclòs de la llibertat, de la qual el concepte de pàtria és l'exponent més sublim; i de la igualtat, que dintre la pàtria, com dins la família troba la seva obligada articulació, la seva dignitat i el màxim de garanties.

La pàtria, que és la llengua, que és la cultura, que és la llibertat, que és la religió, que és psicologia, geografia i història en aleació gairebé còsmica, còm podria ésser depravadora fatal de l'individu? (Més aviat és l'individu, tarat originàriament, el depravador relatiu de la societat o de la pàtria.)

No, ni depravadora de l'individu ni artifici convencional—la història en pes n'és testimoni—ans una de les realitats més vives i entranyades en l'esperit. Filosòficament convertible amb el principi de causalitat, biològicament amb la dolça esgarrifança maternal i filial, duem crepitant dintre nostre la pàtria com un alè indefectible «dels anys eterns». El mot és bíblic. (Psal. 76-6).

Heus ací el secret de l'emoció única del sentiment de pàtria i del culte de la pàtria i del símbol de la pàtria: La bandera, on es condensen les seves glòries, les seves defallences, els seus martiris, els seus reeiximents:

Per damunt de nostres cants
aixequem una bandera
que els farà més triomfants.

Piràmide quasi infinita de sentiments, de fets o d'idearis, de generacions, d'herències, bones i dolentes; Escala de Jacob, amb base recolzada a terra i cim que arriba fins al cel, qui és capaç de definir el teu influx creador i dinamitzador en tots els pobles?

* * *

Amor: La posició primordial de la fe en el món del pensament necessita ésser indicada. Es un fet de consciència del qual el més sovint és no tenir consciència. També, si fa no fa, la posició del concepte de pàtria en la vida i formació dels pobles.

Sols l'influx universal de l'amor resulta evident com a fet, sensibilíssim a la consciència i amb unes eficàcies no pas inferiors, potser més altes, que no el concepte de fe i el sentiment de pàtria.

El cristianisme—no ho perdéssim de vista,—avantposa la caritat a la fe. L'escola franciscana, voluntarista en tots els seus representants, ensenya que la facultat de voler és superior a la de pensar. Exposo, no opino. Jo admiro l'intel·lectualisme com un refinament; i m'emplena de voluptat la simple idea que el Cristianisme es basa tot ell en un Verb (mental) fet carn. Es doncs ultra intel·lectualista; perquè el Verb assumidor és infinitament més gran que no la carn assumpta. Noteu, però, que àdhuc pres humanament, també el Cristianisme és filigrana de filigranes, majorment comparat amb la vida i història global del llinatge.

En efecte, al fons de la vida individual, de la vida civil i de la religiosa, què hi descobrim sinó,—hegemònic, sovint tirànic,—l'«Amor meus, pondus meum?» Pot negar ningú que la vida de l'intel·lecte, fet i fet és una trista intermitència, subjecta encara a un sens fi d'eclipsis parcials o totals? Mentre que la vida volitiva i concupiscent, profunda com un abisme i exigent com un príncep oriental, actua en nosaltres sense interrupció. A favor nostre o contra els nostres interessos.

A desgrat de les típiques exageracions d'escola—i d'escola novo-rica—malgrat el desenfrè de les seves curiositats degradants i revoltants, el freudisme què cosa és sinó la crua revelació d'aquest fet i una reafirmació tremenda de l'«amor meus, pondus meum» o bé del «amore trahimur» l'un i l'altre agustinians, és a dir, de l'imperi, sovint tirànic de l'amor damunt tota altra manifestació en la nostra espiritualitat, del pensament religiós i filosòfic en avall?

* * *

Fides, patria, amor: Imaginem l'ésser i la vida de l'univers emergint de l'Esser i de la Vida per essència, la qual, cristianament, anomenem Pare, Fill i Sant Esperit: Emergint, és clar, no d'una manera panteística, i per tant confusionària entre el finit i l'Infinit a base de suprimir en ambdós la personalitat, ans d'aquella manera indeformable, profunda, que es condensa en el mot «creació». I el Dant, màxim poeta-filòsof del Cristianisme, sintetitzà en aqueixos tercets:

Non per avere a sè di bene acquisto,
Ch'esser non può, ma perché suo splendore
Potesse, risplendendo, dir: *sussisto;*
In sua eternità, di tempo fuore.
. . . . . .
S'aperse in nuovi amor l'eterno Amore.
(Par. XXIX, 13)

Doncs, d'una semblant manera podem—devem—representarnos el complex del psiquisme humà, en totes les seves manifestacions passades, presents i possibles, emergint de la gran trilogia: Fe, pàtria, amor. I amb eficàcies de crear, d'il·luminar—o de matar—tan extraordinàries, que sols l'electro dinàmica moderna per-

met de formar-ne una idea imatjada a través dels seus grans generadors i commutadors de fluid, on el perill de mort fulminant s'esdevé tan real i tan notori com les inversemblants capacitats de fecundació i d'il·luminació.

* * *

Honor màxima a aquestes idees-forces. A la fe que, amb l'evidència, comparteix l'imperi universal en el món de les idees; a la pàtria, el Jo sublim de tots els segles, multiplicat quasi infinitament per ell mateix; a l'amor, corrent profund de la vida tota, que juga amb ella i amb el conjunt de les seves manifestacions, àdhuc psíquiques, com la Saviesa Eterna «juga, tot governant-lo, amb l'univers». (1)

Honor màxima als Jocs Florals. Tot jugant hem fet un poble. Timidament, com una flor boscana, feren sa aparició setanta tres anys ha, a l'escalf d'una fe ingènua en els més, a desgrat de l'escepticisme dels millors. Veieu com han excedit els auguris més optimistes! Tres quarts de segle de passió nobilíssima per la fe, per la pàtria i per l'amor, han bastat per a fer sortir un poble del seu no-res. «Llàtzer, vina a fora». La *vis* taumatúrgica, ningú de nosaltres en dubta, ha estat del lema gloriós. Han estat la fe, la pàtria i l'amor convulsionadores i creadores. «Qui ens remourà la pedra del monument» sepulcral? Acabem de veure-la remoguda, com per miracle i amb esbalaiment dels creients més ferms.

«Professar amb força les idees no és res. L'important és tenir idees fortes, és a dir on hi ha una gran força de veritat». No podria pas subscriure sense reserves aquesta afirmació de Joubert, generalment tan ponderat en els seus judicis. Que l'important és tenir idees fortes? D'acord. I així mateix d'acord que, com a idees fortes, la fe, la pàtria i l'amor són primàries entre les primàries. Però elles, i tota gran idea, què serien sense el conreu intensiu?

(1) Al·lusió al text: «ludens in orbe terrarum» (Prov. 8-31).

Les grans idees en tant són forces en quant són repensades i aprofondides. De llur aprofondiment brolla la llum. I la vida. Han brollat de la fe, la pàtria i l'amor en incandescència sublim. Els mots taumatúrgics han creat aquests tres quarts de segle que en l'esdevenidor de Catalunya pesaran més que no pas els seus tres segles de més esplendor. Aquells van ésser una creació relativament mancada. Aquests són una resurrecció, cal creure perennal.

Es somni el que estem presenciant? Es realitat? Assistim a uns preludis inequívocs de solució apoteòsica dels vells problemes peninsulars. Neix pelesament alguna cosa gran. Hom perceb l'aleteig dels àngels i veus cèliques que canten: «Pau en la terra als homes de bona voluntat». Després dels averanys més contradictoris, apocalíptics i tot, qui podia sospitar que Catalunya havia de renéixer com acaba de renéixer, voltada de simpaties de la nova Espanya? I amb unció imperial o hegemònica. Es farà digna dels seus destins, evidentment providencials? Siguem creients, car «la fe traslada les muntanyes». (I Cor. 13-2).

«Una llei de creença supersticiosa en els seus destins, molt usual entre emprenedors de grans aventures, li assegurava per endavant l'èxit. Així marxava resoluddament vers el seu objectiu, sense demostear per aténye'l una ardor precipitada, però sense perdre'l mai de vista. Saber bé el que hom vol no és pas una qualitat corrent sobre tot en èpoques de turbulència. La seva superioritat consistia en que en mig de gent irresoluda, de projectes insegurs i de conviccions fluctuants sols ell tenia una ambició reflexiva i un designi ferm. No era pas possible d'atansar-se-li sense experimentar l'ascendent d'aquella voluntat poderosa i tranquil'la que tenia plena percepció dels seus projectes, consciència de les seves forces i certesa de la victòria». (Gaston Boissier: *Ciceron et ses amis*, pàg. 240-41). Això s'ha escrit d'un del més genials guiadors de pobles. Es dirà el mateix de Catalunya, dins l'Espanya que en bella part acaba de néixer i en més bella part s'albira?

Ai pòsteri l'ardua sentenza.

* * *

Ara com ara Catalunya som nosaltres, fills d'ella i en alguns aspectes creadors d'ella. Sortosos de veure aquests moments transcendentals que poc o molt hem contribuit a abrandar, que mai no ens manqui la consciència de llur tremenda responsabilitat!

Pas, mentrestrant, a la vida nova!: però amb alt seny i fèrvid patriotisme. Nostrat i ibèric. Es a dir, amb fe, pàtria i amor triomfants.

MEMORIA

del Secretari D. Alexandre Bulart Rialp

SENYORES I SENYORS:

Si el pensament i els desigs del cor poguessin expansionar-se com voldrien la Memòria d'aquest Mantenedor-secretari prendria proporcions excessives, puix motius hi ha per a comentar dos fets assenyaladíssims. Un que afecta de manera directa a la nostra història pàtria. Altre que expressa un moment d'alta intensitat en la vida de relació literària de Catalunya.

En quant al primer limitem-nos, senyores i senyors, a demanar que Déu vulgui concedir als catalans el goig llegitim de veure la nostra terra unificada fruint de la màxima llibertat, reconstruïda anímicament i dotada de l'estructura que li pertoca atesa la seva fesomia ètnica dintre la gran família que agermanada conviu el solar hispànic.

Es el segon fet el renuament de l'amistat tradicional entre Catalunya i les terres d'Oc del Migdia de França amb les belles festes del centenari de la naixença de Mistral que donà lloc primerament a Barcelona i després a Avinyó i Maiana a una compenetració espiritual completa entre catalans i provençals. Acollida fervorosa donàrem als Felibres de Provença quan a les acaballes de juny de l'any darrer ens visitaren. Acollida plaent, germanívola, tinguérem els catalans quan especialment convidats assistí-

rem a les festes septembrines d'Avinyó, Maiana, Arles i la Camarga. Plau-me, senyores i senyors, recordar el parlament sentidissim del nostre apòstol Francesc Matheu al «Mas d'en Jutge», el dia en que s'esqueien els cent anys del naixement de Mistral; paraules amarades d'una sentimentalitat i d'un patriotisme excels que colpiren de veres al subsecretari d'estat afecte al departament d'Instrucció Pública i Belles Arts, senyor Eugeni Lautier, en funcions de ministre, representant a la màxima magistratura de l'Estat, el president de la República, Gaston Doumergue. Plau-me, en fi, recordar aquella emotiva visita que férem els catalans al minúscul cementiri de Maiana, acompanyats de remarcables persones i un nodrit estol dels guardians de la Camarga, en la qual una efusió franca i decidida agermanà els visitants commosos davant la tomba del geni glorificador de la raça llatina.

I havent complert ja amb aquest desig inefable del cor i de la voluntat passem ara a ocupar-nos del que pròpiament constitueix la matèria d'aquesta Memòria o sigui de les composicions rebudes a secretaria i del veredicte que els Mantenedors han donat després d'examinar-les. Cal que es manifesti en primer terme la unanimitat existent entre els Mantenedors reunits per a deliberar; unanimitat que ha persistit en tots instants com a conseqüència dels propòsits fermíssims d'encertar en l'atorgació del premis previ un examen minuciós de les duescentes cinquanta vuit composicions cursades. No es va plànyer pas el temps en semblant examen puix inspirats els Mantenedors en un esperit de recta justícia no els dolgué dedicar-hi l'estona que fos precisa per tal que un bon encert coronés la llur tasca. D'aquest examen depurat en vingué el consegüent veredicte que a continuació s'esmenta. Si els Mantenedors no han sapigut encertar cal perdonar-los-hi el seu involuntari erro perquè la resolució, al seu entendre, ha estat presa amb ple coneixement de causa.

La Flor natural s'adjudica a la composició número 102, «La mort de Dórcon», lema «Pastoral», construïda amb clàssica ele-

gància, com un fris de pulcre cisellat grec d'on neix la poesia inspirada en la coneguda obra bucòlica de Longus: «Dafnis i Clöe».

El primer accéssit és concedit a «Muntanyenques», número 167, sense lema, que revelen un veritable temperament poètic; sobre tot «El préssec», «La mel» i «El fajol» saboroses i d'afortunada galania en l'expressió. El segon accéssit se l'enduu «Rimes diminutes», número 252, lema «Insinuacions», en les quals l'autor copsa la gràcia de matitzar les petites coses.

L'Englantina és guanyada per la poesia «Abril», número 246, sense lema, de factura personal inconfusible on s'hi veu el poeta de cos enter, amo de la mètrica i de la rima; el final és d'una fortitud abrandadora i un càntic a la llibertat suprema. El primer accéssit s'atorga a la poesia «La rosa dins la neu», número 67, lema «Guarda e passa», delicada en la dicció i en l'assumpte i el segon accéssit el mereix la segona composició del «Tríptic pirinenc», número 243, sense lema, en la qual es canta la bellesa dels «Rododendrons florits», la composició premiada sobressurt de les altres dues que constitueixen el tríptic, que donen més aviat la sensació alpina, dels majestuosos paisatges de les terres helvètiques, que no pas del nostre Pirineu.

La Viola es concedeix a la composició 237, «Passa la Verge pel cel de febrer», igualment sense lema, d'una tonalitat de conjunt admirable, que tramet al lector una estela de frescal tendresa encisadora. Tres accéssits hi ha a la viola. El primer «Romiatge en la nit», número 163, lema «Diverses», ens suggereix la impressió de l'estre poètic a plena saó, gairebé en el començ de la maturitat; el segon «Punts de meditació», número 87, lema «Varia», estan constituits per poesies ormejades d'un fons filosòfic que en realitat incita a meditar sobre el punt que exposen; i el tercer «Poema del meu llibre *Sant Francesc*», número 125, també sense lema, crida l'atenció per la seva especial rima, potser un xic *snobista*, però d'un caient mistic ben apreciable.

Els Mantenedors han creat un premi extraordinari per la composició número 103, «Acolliment», lema «Abraçada», plena tota ella d'ambient catalanesc ben saturat del lèxic rossellonès, de tremp vigorós i alegroi ensemps com la grogor de la mimosa que enjoia el terral de la Catalunya francesa. Del primer accèssit concedit a «Cançó de recança», número 245, lema «Elegia», només cal dir que el seu autor eleva la musa popular a una altura envejable; el segon accèssit que guanya la composició 95, «Amor primaveral», lema «A l'amada», justifica abastament el seu títol i el seu mateix lema.

El premi extraordinari de la Copa artística no ha pogut ésser adjudicat enguany. Potser hagi contribuït a n'aquesta determinació un anàlisi rigorós dels nou treballs que aspiraven a obtenir-la creient que si bé tots reunien excel'lents condicions no arribaven a n'aquell grau de culminació que en el fons i en la forma són exigibles en uns Jocs Florals de la categoria dels de Barcelona. S'han concedit, no obstant, dos accèssits. El primer a «L'ascensió de Lena», lema «Redempció», que porta el número 233, en el qual hi han imatges ben plasmades i descripcions arrodonides amb nervi. El segon accèssit adjudicat a «El foc que tot ho abranda», lema «... de totes les dances, etc.», número 141, acusa una ploma enèrgica, ben perfilada, més aviat d'empremta periodística. Deu mencionar-se amb justicia en aquesta Memòria el treball número 248, sense lema, nomenat «El fals robatori». Cal encoratjar el seu autor puix posseeix condicions d'escriptor que ben aprofitades poden deixar-lo situat en bon lloc.

El premi Dolors Monserdà no ha pogut tampoc adjudicar-se amb prou recança dels Mantenedors. Es lamentable que entre els nostres poetes no hi hagi qui sàpiga donar amb encert una pinzellada de color, la nota breu, sucosa, netament barcelonina, que hauria de caracteritzar el sonet o poesia curta que es demana cada any en el Cartell de convocatòria i que cada any els Mantenedors es veuen privats d'atorgar aquest premi de veres simpàtic

per manca d'intèrpret qui sàpiga assimilar-se el concepte que ha presidit la seva fundació.

La unanimitat dels Mantenedors abans ja esmentada es manifestà d'una manera planera, completíssima, en l'atorgació del premi Fastenrath a la novel·la «Quan mataven pels carrers» de Joan Oller Rabassa, escrita amb domini i mà de mestre i exornada amb totes les condicions que la novel·lística contemporània exigeix. Els protagonistes són dibuixats amb traç segur, s'hi respira l'apassionament polític que un temps ha imperat a Barcelona i la tesi queda pulcrament desenvolupada.

L'abundositat d'obres que pretenien el premi Concepció Rabell ha posat en veritable conflicte als Mantenedors. No era gens fàcil l'escollir. Noms consagrats, de reconeguda vàlua, amb llibres de positiu mèrit volien el preuat joiell, però com que els Mantenedors no tenien un premi per a cada obra ni podien dividir el que s'havia d'atorgar després de llarga deliberació decidiren concedir-lo al volum «Rondant de nit», de Josep Lleonart, escrit amb una gràcia exquisida, observacions originals i una finor extremada que perfuma les seves pàgines fent que hom les llegeixi gustant-les amb delicada complaença.

Després d'haver explicat el veredicte hauria de donar per acabada la present Memòria sinó fos, senyores i senyors, que ha de complir-se amb un deure de sagrada cortesia envers aquelles personalitats del món de les nostres lletres i de les nostres arts que han traspassat llurs vides en el transcurs de l'any. Obra la llista el mestre de la novel·la catalana moderna Narcís Oller i Moragas, que travessà les fronteres catalanes arribant el seu nom més enllà d'Espanya i essent traduïdes les seves produccions a diverses llengües estrangeres. Novel·lista indiscutible el seu nom passa a la posteritat refulgent de glòria per a major honra de les nostres lletres. La seva vida anà unida a la dels Jocs Florals de Barcelona premiant-se'l tres vegades amb la Copa Artística, la qual cosa equival a dir que obtingué el Mestratge de la

prosa. Presidí els nostres Jocs l'any 1896. Josep Franquesa i Gomis, el docte catedràtic d'aquesta Universitat, que aportà a les nostres lletres l'«Electra» de Sòfocles, contribuint així a la vulgarització dels clàssics de la Grècia heroica i que sigué també President dels Jocs l'any 1903; era Mestre en Gai Saber proclamat el 6 de maig de 1883 i les seves poesies queden com un model de justa expressió poètica. Mossèn Josep Gudiol i Cunill, l'arqueòlec de fama mondial, doctor *honoris causa* de la Universitat de Bon, que enaltí el prestigi dels Jocs amb la seva presidència l'any 1929 i sigué l'ànima del Museu Diocesà de Vich, al qual va dedicar les seves activitats i energies fins a l'hora del seu òbit. Claudi Omar i Barrera, premiat en diverses ocasions, poeta i prosista d'estima. Magí Pius Sandiumenge, traductor de Maeterlinck i Marivaux a la nostra llengua. Emili Junoy Gelbert, periodista, comediògraf i polític que essent diputat a Corts i senador declarà obertament el seu amor a Catalunya. Josep Anglada, respectabilitat primicera de la cultura occitana; i els artistes pintors Ricard Canals i Enric Galwey, especialitzats en el retrat i en el paisatge, respectivament, completen la llista. ¡Que Déu els hagi acollit a tots i que el seu record ens serveixi d'estímul per a treballar amb fe i constància en profit de les lletres i de les arts pàtries, puix així ho mereixen ells que ultra la llur preclara intel·ligència foren models exemplars de laboriositat i d'honradesa!

I ací, senyores i senyors, donem per finida la nostra missió de Secretari en quant pertoca a la Memòria. Consti ben marcadament una vegada més que els Mantenedors han fet seus els mots de Juvenal que Rousseau prengué per divisa «Vitam impendere vero» que aplicada al cas nostre significa que havem conduït els nostres esforços al triomf de la veritat que és l'únic bé de l'home, el qual unit a la poesia li fa conservar els seus ulls d'infant a travers de l'existència. Senyores i senyors! Que la poesia i la veritat no ens abandonin puix elles seran assegurança del regnat de la pau i l'armonia que tan necessàries són per la grandesa i prosperitat de Catalunya.

FLOR NATURAL

La mort de Dòrcon, *de Joan Arús i Colomer.*
Muntanyenques, *de Maria Mercè Devesa Rossell.*
Rimes diminutes, *de Fidel Riu.*

La mort de Dòrcon

Pastoral

I

Al bell mig de la vall gerda i florida,
vora el riure d'argent d'un rierol,
ara que tot és neguiteig de vida
i els fruits maduren sota l'or del sol,

hi ha una vida quieta que s'escola,
uns ulls que cerquen desoladament
i un gemec que llangueix i que tremola,
mig ofegat pel fressejar del vent.

Hi ha un minyó agonitzant damunt de l'herba;
sagna son cos acoltellat, i serva,
amb gelosa recança, entre sos dits,

—únic conhort de ses millors diades—
la flauta de pastor, que amb ses tonades
omplia, adés, aquests tocoms florits.

II

Qui és el trist que exhala amb tal desfici,
de cara al cel, el seu inútil clam?
Dòrcon és el seu nom, i el seu ofici
menar l'arment a pasturar pel camp.

Cap més com ell per fer sonar la flauta,
i per llençar la fona amb braç segur,
i per posar paranys al llop més caute
quan son ull brilla dintre l'aire bru.

Dòrcon, oi més, era gentil, adret,
fort com el roure, gràcil com l'avet...
Només la joia li era estat negada,

car tot això, ai las! no li servi
per merèixer de Cloe la besada
que el feble Dafnis, més sortós, colli.

III

Dòrcon, dreçat penosament, esguarda
totes les coses que li són entorn
i la llum refulgent de mitja tarda
fa en els seus ulls com si morís el jorn.

Enllà, veu les carenes llunyedanes
on l'isard percaçava i el senglar;
el bosc, sonor d'ocells i de fontanes;
les prades i les vinyes, més ençà.

I, a l'altra part, besant els flancs de l'illa,
la mar serena, que panteja i brilla;
i, brandant entre escumes, els vaixells

on els corsaris han portat llur presa
—els bous de Dòrcon, sa més gran riquesa—
abans de malferir-lo amb llurs coltells.

IV

Sobtadament, oh, joia inesperada!
entre el brogit del riu i el ventijol,
Dòrcon encara pot percebre el vol
d'una cançó tranquila, refiada.

Dintre la tarda d'or canta una noia;
omple l'aire el perfum de la cançó,
i Dòrcon sent una inefable joia
que assuauja una mica son dolor.

—Jo diria talment que és la veu d'ella...
I eixampla Dòrcon, plens de meravella,
els ulls, en veure, dreta al seu davant,

—com per Venus mateixa conduïda—
Cloe que, amb pas incert, es va atansant,
amb la mirada tota esfereïda.

V

—Les meves hores, Cloe, són comptades
i, sense sang, va defallint mon cor.
Per defensar mos bous de llurs arpades,
uns fers pirates m'han ferit de mort.

Atança't, Cloe, que et vull dir com era
d'ardent l'amor que vas fer neixê en mi
i com mon viure esdevingué mesquí
quan ton desdeny n'acugulà la xera.

Ara, però, seràs més compassiva,
car tot mon cos és una llaga viva
i ja d'amor no et parlaré mai més.

I, puix que en altres temps em fou vedada,
posa en mon front tan sols una besada
per fer menys tristos mos instants darrers.

VI

—Jo, en pac, et donaré per recordança
aquesta flauta, que és un tros de mi.
Sigui ella el present de nuviança
que us faig, a tu i a Dafnis, en morir.—

Cloe pren en son braç—fina garlanda
avesada a les dances i a l'amor—
la testa que el voler ja no comanda
i aparta els rulls del rostre moridor.

Després, veient que el seu alè demanca,
tomba la dolça testa, com la branca
que amolla el fruit i es corba del seu pes,

i, de profunda pietat vençuda,
besa aquells llavis pàl·lids i, al seu bes,
somriu la boca, ja per sempre muda.

VII

Abans que el sol hagi tombat la serra
i floreixi d'estels el firmament,
el cos de Dòrcon és cobert de terra
vora el canyar per on flauteja el vent.

Dafnis i Cloe—trasmudats de pena—
espargeixen damunt del malastruc
roses i llet, oh, delicada ofrena!
i dels raïms verdosos l'aspre suc.

Després s'allunyen, enllaçats de braços;
sota una alzina, deturant llurs passos,
es besen tímids, consirosament...

Dafnis sona la flauta abandonada
i els bous de Dòrcon, amb llur veu planyent,
d'un llarg braol esquinsen la vesprada.

Muntanyenques

POLLANCRES

Es cada fulla verda i transparent
dels pollancres gentils, una bandera
que tremola i suspira al frec del vent
tantost l'ha desplegat la primavera.

PUJAREM A MUNTANYA...

Pujarem a muntanya al fer-se dia
que la ginesta ha perfumat el vent,
i ha retornat el temps de la follia,
del llavi roig i de l'esguard ardent.

Anirem a fruir de l'armonia
que es filtra dins del cor alegrement,
flaires de romanins i melodia
de les aigües d'argent.

Collirem les maduixes de la prada,
que són de l'alba gotes de rosada
tornades carn dolcissima i perfum...

Per no perdre els camins a la vesprada,
la rosa de pastô que haurem trobada,
—fanal de goges—ens darà sa llum.

LA MEL

Amor, avui et porto un gerricó
de mel ben perfumada,
la mel tota d'or fi, la gran dolçô
que per tu l'ha robada

l'abella rossa, tot xuclant el cor
del lliri que vessava de dolcesa,
l'abella brunzidora, ànima d'or
d'alguna rosa encesa.

L'ORATORI

Hi ha un oratori blanc dalt del turó,
lliri gegant de la muntanya bella,
un lliri assoleiat, lliri d'olor
eternament poncella.

El bes del sol ardent, no l'esbadella
ni pluges de tardor...
ell guarda dins sa esplèndida poncella
les pregàries senzilles del pastor.

I de pregàries ell n'és perfumat,
perfum que l'oratori cada dia
ofrena al cel, quan vibra l'armonia

del caient de la tarda un xic morat,
i emmalalteix l'esclat de la follia
i fineix dels ocells la melodia...

FAJOL

El fajol ha florit, randa divina
teixida amb fils d'una alba resplendent;
—sedosa mantellina—
que es posa la tardor, misticament.

El fajol ha florit, cada flor xica,
és una ondeta sobre el verd coixí.
¡Quans dies de treball per fê una mica
d'aquest teixit tan fil..

IDIL·LI

En cada brot tremola la rosada,
l'herba és tendra com mai de bon matí,
el pastor s'està dret en mig la prada
i amb la mà estesa als ulls, guaita el camí.

Guaita la noia. Ve de la masia
i s'enfila pels camps, camí del prat;
ell prou l'ha coneguda quan sortia
només pel seu vestit tan virolat...

I ara va repetint aquella cosa
que quan la tingui aprop, diu que dirà...
doncs ja fa masses dies que no gosa
i fins li ha tret les ganes de cantar.

—Bon dia—ha dit la noia riallera,
i tot respon—Bon dia!—al seu voltant;
el pastor més vermell que una cirera
també l'hi diu d'un llavi tremolant...

I només de mirar-la, tan bonica,
se li ha fos tot allò del pensament,
i com que decidit no n'és ni mica
dubte el jove pastô i no sab què sent...

* * *

La pagesa pregunta a n'el pastor:
—Vindràs aquesta tarda?—
Ell abaixant l'esguard li respon:—No!
Perquè ets massa gentil i em fas basarda.—

—No tinguis por de mi, —diu la pagesa,—
vull sols parlar d'amor, vull fer-te esclau
dels folls esclats que hi ha en ma boca encesa
i robar-te la llum de l'esguard blau.

—Jo vull, —ell li respon, —les grans ramades
i el flabiol on dormen les cançons
i menjà aquelles prunes tan gemades
que semblen madurades amb petons.—

—Pobre pastor! —li diu la dona bella—
mai has tastat el bes d'un llavi humit,
el llavi! aquesta flor que s'esbadella
i té l'arrel al fons de l'esperit.

Quina enveja que em fan les grans ramades
robant-me la tendresa del teu cor,
i el flabiol que mai t'ha desvetllades
les cançons de l'amor, les cançons d'or

que jo porto a l'esguard, fetes caricia
i als llavis palpitants, fetes somris;
jo te les vull cantar—bella primícia—
d'un festeig indecís.

—Enceta, dona, la cançó divina,—
diu el pastô amb afany,
—no sé com deus cantar, no ho endevina
mon cor que tem la punxa d'un engany.—

—Engany serà ben fi, —diu la pagesa,
i li fa un llarg petó...
melodia d'amor, plaent dolcesa
de secreta cançó.

—Si que vindré, oh dona, aquesta tarda!—
I el pastô l'ha abrassat,
i ella rient li diu:—Em fas basarda...—
i abaixa bellament el seu esguard.

EL PRÉSSEC

Et porto un préssec. Té la pell daurada,
la carn feta de mel—present ben fi;—
no hi donguis massa forta la mossada,
xucla'l poc a poquet i pensa en mi.

Segon Accèssit a la Flor Natural

Rimes diminutes

I

POBLE MUNTANYENC

Quan de lluny el sobtí vora la serra,
blanc i quiet mateix que un colomar,
amb aquella sentor d'herba i de terra
que és el perfum que el sol li fa exhalar,
es dalien les cases per volar.
El crepuscle avançava i les colomes
s'ajocaven, sotmeses, per les comes
perquè el vent les pogués amanyagar.
Per tot el cel van flamejar les bromes.
I el vent amb un feix d'ales traspassà.

II

EL GORG HA ENGOLIT EL JORN

En fer-se fosc, el jorn com s'ennuegal
L'or de la posta hi brilla ara en remull.
Dirieu que és el jorn el que s'ofega
i que dins el gorg mira de reüll.

III

VOLA UNA PAPALLONA DINS LA NIT

En el mar de la nit
vola una papallona,
el seu vol he sentit
diminut com una ona.
Voliaina, frescor
que per l'aire t'exhales:
no gronxes la foscor
damunt les teves ales?

IV

ORENGA, L'ORENGA!

Orenga morada
de flors diminutes,
perfumes les rutes
d'olor regalada.
Et duc per companya
quan vaig de camí;
cap flô em fa sentir
ta olor de muntanya.
Canta pel serrat
una mallerenga
i és més tendra, orenga,
ton color morat.
Serà que la veu
de l'ocell t'enuja,
o pressents la pluja
damunt el conreu?
La pluja o l'amor
que s'allunya enlaire,
com la teva flaire
com el teu enyor...

V

ATZAVARA

Talla, atzavara, l'aire;
i un cop has fet el tall,
es fa punyent la flaire
del teu metall.

VI

CORRIOL ON VAS...

Corriol on vas,
corriol d'on vens?
Guies el meu pas
i els meus pensaments.

Entre l'herba xopa,
pels avets en creu,
si topa o no topa
avança el meu peu.
Per la soledat
plena d'harmonies,
del bosc i el serrat,
corriol em guies.
Quan em perdo amb tu

per dintre l'obaga,
cada avet em du
sa flaire manyaga,
plena de frescor,
plena de puresa:
dolça tremolor
que l'ànima besal

ENGLANTINA

ABRIL, *de Josep M. de Sagarra i de Castellarnau.*
LA ROSA DINS LA NEU, *de Maria Antònia Salvà.*
RODODENDRONS FLORITS, *de Narcis Masó i Valentí.*

Abril

.·.

Quan Abril plateja els ports,
¿perquè fan tanta pena
els homes que baixen la caixa de morts
apuntalant l'esquena?

¿Perquè fa tanta pena
quan Abril assaja el vol,
i s'ajup el rierol
per la carena
amb cinc ditades de sol,
perquè fa tanta pena,
veure una pell acabada,
amargada, indiferent
que encar enfonza l'aixada
com una insensible dent...
I l'enfonza perquè si,
i ni sospira ni es cansa
ni té engruna d'esperança
pel que pugui recollir?

¿Perquè fa tanta pena
quan Abril s'esberla i creix,
sentí el polç en una vena
tota adormida pel greix,
per la calma que s'enuja
i es va fonent, a cavall
de les gotes de la pluja
que caminen rec avall...!

Perquè fa una pena franca,
quan Abril és a la branca
d'algun rosé arrapadís,
i alguna de cabell gris
olora una rosa blanca;
i en l'olor de les cent fulles
no hi sent desig ni recort,
encara que amb cent agulles
li punxin el viu del cor,
encara que en el terrat
passi l'amor de puntetes,
i guaiti meravellat
tot el cel cel esgarrinxat
pel bec de les orenetes?

—

Tots hem passat els Càntics i els Proverbis
i el vell Eclesiastès,
i hem esbravat la roentor dels nervis
relliscant per l'asfalt dels carrers.
I hem montat el cavall que es desboca,
i hem ferit les entranyes d'Abel,
i hem caçat el clavell de la boca,

i hem trucat a les portes del cel.
Que ser home i tenir-ne figura,
vol di això, i ara el salt, i ara el bot,
i ara aquesta gentil probatura
per després fatigar-se de tot...
i després no fer cas de les cendres,
i posar-nos la cresta de gall;
que darrera el gemec del divendres
ve el dissapte amb la roda del ball!
Que si cau i s'esberla la fruita
en l'aram d'un Novembre de plors,
a la branca esquerdada i gel-cuita
vé l'Abril a posar-hi les flors.

I és per'xò que a mi em fa tanta pena
sota el blau tremolós de l'Abril,
una caixa de morts a l'esquena,
una aixada insensible i senil,
i una dona que olora una rosa
amb un front tan inútil i obscur,
que a la pell no li diuen cap cosa
ni el present, ni el passat, ni el futur.

—

I és per'xò que demano cada dia
que de totes les coses que se'n van,
aquest Abril de xiscle i de follia
sigui l'última gràcia que ens prendran.
Que si l'amor de mi vol la venjança,
que em martiritzi amb el seu plany sonor,
i que m'ho robi tot, menys l'esperança
de retrobà algun dia un altre amor!

Que torni sempre Abril, amb la promesa
de que els remeis no son perduts,
que hi ha muntanyes amb ginesta encesa
i platges amb vaixells desconeguts...
Que la vida d'avui freda i cansada
ni s'ha cansat ni s'ha acabat!...
Que encara algú pot enfondir l'arada,
que encara és verge el crit de llibertat!

—

Senyor, l'Abril ple de florida
pels ulls, per les orelles i les dents,
que ens vestirà de blanc els pensaments
i ens dirà que la mort és mentida;
i ens dirà que la mar és fresca i blava
per les veles pintades de neguit,
i ens dirà que la lluita mai s'acaba
si no acabem el pit!
Que hi ha més altes meravelles,
i molt més vent per respirar,
i els camins inflamats de les estrelles
per les ales que hi puguin arribar!

PRIMER ACCÈSSIT A LA ENGLANTINA D'OR

La rosa dins la neu

Guarda e passa

Vinc d'un indret llunyà; mes amb la cendra
que port al front d'un foc ja consumit,
quelcom d'encara falaguer i tendre
perdura en l'esperit.

Records gentils—puerilitats, follies,
miratges bells de joventut, qui sap!...—
mes de tantes ingènues alegries
no en veig malmesa cap.

Heus-les en garba. Poncellams de rosa,
serven encara matinal frescor,
com n'és pura la flor tot just desclosa
dins neus i serenor!

Broll exquisit d'anímica dolcesa
i dels sentits intacta voluptat;
o sempiterna, santa jovenesa
del goig inexplorat!

O l'embadaliment de la natura,
la vinya en flor aroma del coster
i aquell desig que empeny cap a l'altura
de irresistible esquer.

I en davallar del pic de l'alta serra
esplai dels ulls, corona de l'esforç,
estimar més que mai aquella terra
que ens dóna el pa i les flors.

La terra que entre espines i brossalla
ha arrecerat mon íntim llac blavís
a on avui encara s'emmiralla
un deix de paradís.

A on de nit, quan vetllen les estrelles
i dorm damunt la branca el verderol,
m'encisa encara un belament d'ovelles,
un sò de flaviol...

I un floc daurat que a l'horitzó es destria
diu a la nit que toca a son finir:
—Mireu com trenca l'auba del nou dia
d'esplèndit avenir!

SEGON ACCÈSSIT A LA ENGLANTINA D'OR

Rododendrons florits

DEL «TRIPTIC PIRINENC»

Mates de rododendron,
oh magnes mates rosades,
solitàries, escampades
en els alts confins del món.

Mates fosques i serenes
germanes de solitud
d'aquesta ampla quietud
que hi ha al cim de les carenes.

Mates de nervis eterns
sense por de la gelada
que passeu tres quarts d'anyada
sota la neu dels hiverns.

Mates verdes, arrapades
entre mig del roquisser,
humides del frec lleuger
de les boires esquinçades.

Quant el vianant s'afanya
per arribar dalt del cim,
el vostre rosat ruixim
escampat per la muntanya

esbandeix son esperit
llevant-li tota fatiga
talment com una mà amiga
que reposa i don delit.

Callades i arran de terra,
teniu un llenguatge mut
que desfà l'aire sorrut
de l'alta i esquiva serra.

Sou la joia dels penyals.
Sou la llum de la carena.
Sou la magnífica ofrena
que ofereixen els cimals.

VIOLA

PASSA LA VERGE PEL CEL DE FEBRER, *de Felip Graugés i Camprodón.*

ROMIATGE EN LA NIT, *de J. M. Rovira Artigues.*

PUNTS DE MEDITACIÓ, *de Carles Magrinyà.*

POEMA DEL MEU LLIBRE «SANT FRANCESC», *de Miquel Saperas.*

Passa la Verge pel cel de Febrer

Veniu pel cel de Febrer
dintre una alba camperola
entre perfums de viola
i florides d'ametller.

Veniu tota amorosida,
pels camins coberts de glaç,
amb l'infant que és vostra vida
arrupidet en el braç.

Un raig de sol trenca l'alba
i joiós us escomet,
que l'infant té la mà balba
i ploriqueja de fred.

Vibra dolça la tonada
dels ocells, pel dematí;
es torna llum la rosada;
es torna d'or el camí.

S'endevina per la serra
el bon temps, encara incert;
el blat que goixa a la terra
fa per Vós un tapís verd.

La claror viva que passa
fon el gebre de cristall;
el bassiol es desglaça
per a fer-vos de mirall.

La neu dels cims, blanca i freda
ara té un color rosat;
el mateix to de la seda
del vostre vestit brodat.

I Vós, dintre l'alba clara,
amorosa beneiu,
amb un dolç esguard de mare,
el dia blanc que us somriu.

Davant l'altar que fulgura
de la llum espurnejant,
entre olors de cera pura
oferireu vostre infant.

Vós que sou de gràcia plena
resareu uns mots divins;
deixareu la pia ofrena
de dos tendres colomins.

Sentireu la profecia
que farà el vell Simeó
del vostre fill que somnia
voltat d'àngels i clarô.

I després, Verge Sagrada,
amb el fillet en el braç,
reprendreu la caminada
pels camins coberts de glaç.

Ens fareu, oh dolça mare,
un adéu ben falaguer,
i us fondreu en l'alba clara
del cel gelat de Febrer.

Romiatge en la nit

Diverses

ROMIATGE EN LA NIT

T'hem perdut, i ara et cerca nostra pensa,
quan el dia i el món s'han esvaït;
i dins el cor omplert de buidô immensa
escorcollem la vida i l'infinit.

T'hem perdut, et diem. Dins la nit clara
de ta vida una tomba marca el pas;
s'hi aturen els ocells, la nit amara
el teu marbre isolat de gebre i glas.

Mes tu ens respons amb una veu tan fina,
que sols oir-la pot nostre esperit:
«No m'heu perdut! Sóc jo en la llum divina
qui vos espero cada nit!

Sóc jo qui en aquesta hora de tenebra
quan revénen la joia i la dolor,
vinc a calmar la vostra humana febra
amb un bri etern de divinal claror».

O nit generadora d'esperances,
hora de soledat dolça i clement,
redós d'amor on moren les recances,
serena eternitat del pensament.

Jo vinc a tu per penetrâ el misteri
vagarós i embaumat dels camps florits,
i per copsar la pau i l'encanteri
d'una vida despresa de neguits.

I per sentir tes veus, o nit, i seure
vora la tomba augusta del record;
on davant l'infinit em pugui creure
que sóc més fort que la mateixa mort.

Ara jo vaig pel món, breçant l'enyorament
d'aquella hora d'amor i serenor profunda;
la muntanya que es fon dins una llum clement
és el mateix record on la pensa s'inunda.

La font té un degotis, com perleig de rosada,
o llàgrima d'amor!, el teu parlar suau
és una llum molt pura que ens aclareix l'albada,
és un límpid reflex que ens fa enyorar la pau.

Qui sabria el destí? Qui la fi del turment?
Quan la joia és aprop ja no n'havem esment;
com un somni que fuig dins l'ànima jaquida,

una hora de claror ja l'emboira el neguit;
o inquiet recercar l'anhel que s'ha esvaït
de nostra pròpia mà, inútil goig sens vida!

En aquesta hora tènue en l'atzur,
hi ha un lleu batec i en l'aire una recança;
és l'amor d'un instant que ve en el pur
silenci d'aquesta hora que ens atança

el passat i el present i fins l'oblit
de nostra pròpia vida que s'envola
dins l'onada d'amor i de neguit
del nostre cor ardent qui es desconsola.

O Temps, baume d'amor o desencís,
impalpable perfum voleiadís
obeint el Destí que ton pas guarda.

Quan nostre cor sigui llibert d'enuig
deixa'ns gustar ton pas daurat que fuig
dins el repòs clarissim de la tarda.

¿Què dus en tu, hora pura que tanques
nostre esperit com un llac desolat;
mirall d'amor on són nues les branques
i on el cor sent torturant soledat?

Veus de la terra llunyanes i mortes
que ara guieu nostre anhel recollit;
hora callada que ens obres les portes
i dónes ales al nostre esperit.

O nit profunda que envoltes la vida
amb els records que retornen llunyans,
claror d'estel que en la pensa marcida

la vida aclares dels jorns radiants;
i ve l'Amor, dolça flama esvaïda,
que ens torna viva la joia d'abans.

Silenci, companyia dels absents,
suavitat del cor que ens atempera,
profunditat excelsa dels moments
que el cor va a Déu, o benamada espera.

O soledat, que ens tornes els conhorts
de tantes veus que ens venen a la vora!
Vida nostra, foguera de records
que aclares la dolcesa d'aquesta hora.

Silenci, que fas néixer dins l'esguard
el fulgureig d'un món fet pols i cendra
que es rebat dintre nostre i lluita encar.

Apaga'ns de la vida el foll glatir
tu qui parles al cor i ens saps comprendre,
company fidel, que aclares el camí.

SEGON ACCÈSSIT A LA VIOLA D'OR Y D'ARGENT

Punts de meditació

Vària

I

FI DEL DIA

Cada tarda se'n va per sempre un dia
amb un adéu planyivol de claror,
i en acabar la irreversible via
deixa un poc de pols d'or a l'horitzó.

Flota en el camp un vel de melangia,
que s'ajau amb quieta pesantor;
gemega l'aire, tal com si es planyia
que de les valls s'aixequi la foscor.

Ai! llargs moments d'agònica tristesa!
pressentiments d'estar la Mort sospesa
sobre l'home arborat de tants anhels!

El dia ha mort. Damunt la terra obscura
s'alcen distants, en la infinita altura
flors de llum immortal en els estels.

II

A UN GRILL

Petitó, qui t'ha dut a casa meva?
No sé on ets, però sento la cantata
del teu desvari—esquellerinc de plata,
que tu, gnom, repiquessis sense treva.—

Que sigui sota un sostre, res no lleva
d'encís, a ta menuda serenata;
però en veure que als aires no es dilata,
potsè enyores cantar damunt la gleva.

Oh, delirant poeta! al cel s'envola
el ritme diminut de ta viola
llanguint enamorat de les estrelles.

Oh! qui, com tu, pogués, exemp de cures,
amb el cor encisat de les altures,
morir cantant d'amor en les nits belles.

III

«HOMO HOMINI LUPUS»

Vint segles, oh Jesús, de ta doctrina
—bàlsam d'amor i mel de mansuetud—
no han fos l'ardent rapacitat felina
que al cor oculta l'home, llop astut.

El mos que tinc desperta fam canina
d'aquell que a mi, braços oberts, acut;
«Germans i fills de Déu!» la veu divina
encara clama avui, oh temps perdut!

Si el clam és un clarí, que amar-nos toca,
troba per tot tancades les orelles
i el toc d'amor és oli sobre roca

Si, vint segles més tard, jo al món venia,
sota el vibrant clamor diví, veuria
que els llops no s'han tornat encara ovelles.

IV

EL GOIG PRESENT

Somriu la terra amb la gençor primera,
l'aire és cristall, hi ha roses i oronells;
també un nou foc mon ànima adalera
i veig llums noves d'irisats destells.

Llum verda al cep, llum blanca a la pomera,
quines promeses d'or als brots novells!
oh! si el cor gerd de brosta primicera
es curullés de plenitud com ells!

Però és incert l'esdevenir. Caldria
fitar la vista al lluny, si un futur dia,
eixorc potser, serà de gaudis buit?

Fes teva l'esmunyivola bonança!
exprémer un moment del temps que avança
no és gustar la sabor d'un tendre fruit?

V

AIGUA, SENYOR!

Deu-li aigua, Senyor; la terra eixuta
és caminant, que, de sedent, cau las;
tropa de núvols que pel vent fos duta
fóra beneita mà allargant-li el vas.

Es la terra d'entranyes generoses
amb un dalê de pròdig parturir;
mes sens el bes de pluges amoroses
es retorç i consum, eixorc el si.

Núvols estesos—ales tristes, lasses!—
d'una abundor jocunda són inflats,
daran argent de rius, verdesques grasses,
dolça sucor de fruites, or de blats.

Si la terra amb la pluja torna a vida,
Senyor, després se us mostrarà agraïda?

Tercer Accèssit a la Viola d'or y d'argent

Poema del meu llibre "Sant Francesc"

El cel és un boscam de foc i cendra.
La tarda està arrupida, que té fred.
La tremolor del caminet
del llamp tal volta no es podrà defendre.
Sota un marjal somica el regueró,
que aquell xiprer que veia cada dia
tan ple d'ocells, és un grapat de por.
Ai, si poguessin dir l'Ave Maria
cada pedra i cada herba...
I Sant Francesc i Frà Lleó
caminen a peu descalç i drapats de burell
els cossos magres. I la veu del Sant
benignament rellisca amoixant el planell
del paisatge: — O Frà Lleó, baldament per dessobre la terra i la
[mar sospirant
els meus frares menors
fessin via,
deixant a llur pas un poquet de la llum de l'Amor dels Amors,
no és en això la perfeta alegria.—

Balb, un ocell ha caigut
en el ritme foscant del camí. Dins la queixa que exala
recorda, pobric, tot l'encís d'aquest món, sinó als últims moments
[no sabut?
I el recull, Sant Francesc.—Ai, germà ocell!—I l'amoixa. I li posa
[dessobre d'una ala
la llengua que sols sap lloar.
I l'ocell s'extremeix.—Ai, germà ocell!—I li posa dessobre l'altra
[ala, ja morta,
els llavis que cremen de sed de Jesús.
—Ves, ja ha fugit. Frà Lleó: El joglar
d'aquests arbres i camps, dins l'altura, confús
entre núvols inflats de tempesta, dirà la lloança de Déu, fins que
[trobi la porta
del cel. Baldament, però, els frares menors il·luminin els orbs,
i els baldats fassin moure, i als sords escoltar la preguera
de les bestioles de Déu, i sien metgia
pels morts de jorns quatre, i allunyin dimonis, els corbs
famolencs que picossen les llagues de l'home retut, (ai, germà
[corb, la foguera
de l'àngel dolent no et consum) jo diria,
o Frà Lleó, no és en això la perfeta alegria.—
La nit és ben oberta; dins l'entranya
deu engolir tots els pecats del món.
Al lluny rodola una rialla extranya,
deu ésse'un tro ferestament pregon.
Qui sap si les estrelles, arraulides,
cerquen l'enyoc d'un arrecerament
apagades del tot, vestides
de dol, i en processó silent.
I encara si la lluna té els núvols per mortalla,
plena de sang d'un gran punyal al front..
I Frà Lleó camina i calla.

I Sant Francesc li diu: — Baldament el meu frare menor sapigués
[el parlar que confon
el misteri a venir, i les llengües de tots els reialmes
dels homes, i tots els secrets
dels Sants Llibres, i fossin rebuts per arreu entre palmes
i murtra, i dessobre la terra llurs petges, com a benifets
de Déu, deixessin un rastre de llum i ambrosia
i de flor,
no és en això
la perfeta alegria.—
La capa del vent es desferma; s'esmuny entre els arbres
com bruixa que xiula i udola; furiosament
les fulles tan negres cruixeixen i els arbres es tornen cadavres
que branden, i branda la capa del vent.
I els dos vianants prossegueixen, sens temer, la ruta
de Santa Maria. Bruelant, un llop
els hi tanca el pas; duu la gola eixuta,
que de sang, fa dies, no ha gustat ni un glop.
Frà Lleó s'esvera;
ovira tantsols, dins cada ull, un crit
ple d'esgarrifera
que occeix el misteri revolt de la nit.
—Germà llop,—diu Sant Francesc,—en nom de Déu
jo et conjur que retornis a Gubbia; si enyores el llamp
que t'esmola les dents, i et desperta els sentits, i fa del cor teu
la foguera de l'odi, escolta el meu clam
també ben encès, però d'aquell foc que no dóna tortura,
que abranda l'amor dintre nostre i ens fa clars els ulls:
Germà llop! Germà ocell! Germana aigual Germà home!! Germà
[foc que fins dances en mig la ventura
de fer-nos més purs, i clapeges de cendra tots els mals antulls. —
La fosca és un altar. El vent és un encens
invisible. Els ulls del llop, com dues llantioles,

il'luminen el Sant, ara un poc enlairat, que ja els peus no li toquen
[a terra! i és tan l'immens
amor que fulgura en el gest, que en ell s'hi arreceren els roures i
[les etzeroles.
Sant Francesc i frà Lleó fan llur camí.
Germà llop ja és molt lluny, potser plorant.
El vent ha devingut, ara, tan fi,
que, més que el vent, apar el seu infant.
I parla Sant Francesc: —O frà Lleó, ovelleta de Déu,
baldament el meu frare menor coneixés el camí de les altes es-
[trelles,
i la dolça virtut guaridora de l'herba, la lleu
catifa que eixuga, tan flonja! nostres peus sagnants; i les meravelles
i tots els tresors de la terra, i encara
per revelació sapigués el misteri del viure tan íntim de l'aigua, i
[les pedres,
i el cant dels ocells, ai rossinyol! ai calàndria! i el misteri que a-
[mara
el fons del fons dels homes, i la llibertat fulgurant de l'arbreda, ai
[cedres!
ai pins! i encara dels peixos la vida entre perles
i mons de coral, i haguessin dels àngels la veu feta melodia,
i el do d'aturar l'embranzida de l'ona del mar fent-la esberles,
no és en això la perfeta alegria.—
Si el vent s'endormisca, bé prou capcineja
la pluja devora el renou que durà el temporal.
Enllà hi ha un llumet que festeja
qui sap si amb una eura que es gronxa en el marc d'un portal.
I encara Sant Francesc, d'una bella faisó prenedora,
fa batre la veu dins la pluja i la fosca i el fred:
—O Frà Lleó, baldament el meu frare menor capgirés la impia
nit dels cors, i haguent abellida la gorja per l'alta paraula que ar-
[bora,

devingués el pou on tot infidel apagués la sed,
no és en això la perfeta alegria.—
—O pare meu,
—diu Frà Lleó,—en nom de Déu
jo et deman que tu em diguis on és la perfeta alegria.—
Cada arbre del camí baixa la copa
per escoltar la veu del Pobrissó;
Si l'aigua va deixant la terra xopa,
també duu un pensament de resplandor.
Un llamp ara ha fregat la brossa
que per l'espai pogués haver.
La nit, dessota el braç, porta una crossa:
Un arbre dalt d'un cim, sense branques, ni fullam, ni re.
I diu el Sant:—Si aquest camí de pluja i de fred i de gana
havem seguit, deliciosament,
i un bell repòs la còrpora ens demana,
i ja tustem la porta de convent,
i el Pare Guardià
crida ben fort:—Qui hi hà?
—Dos germans vostres que enyorem la taula
i la cendra i el pa, que Déu ens dó,
i l'abrigall d'una paraula
de salutació.—
—Veritat no dieu—crida el porter—i com la vida en doina
hom mena lluny de Déu, no valen els enganys,
gallòfols sense fre, que arrebasseu l'almoina
dels pobres. A fora els torsimanys.—
I ens deixa entre el llot i la pluja i la fosca i la fam i la neu,
i el nostre cor, benèvol, no sap murmurar de la injúria, que fer al-
[trament no podria,
i creu que ens coneix el porter, que qui parla i ens barra la porta
[però, no és ell, sinó Déu,
vetací on és la perfeta alegria.

I encara si tustem, i el Guardià s'exalta,
i clamem i preguem i res no hi val,
i eixint defora em castiga la galta
i diu: Aneu a l'hospital,
que ací no haureu ni menjar ni recés,
lladregot vilíssim, que prou el diable us farà companyia,
vetací on és
la perfeta alegria.
I si tustem encara abraçats a la porta i plorant,
i per l'amor de Déu demanem que el germà vulgui fer-nos mercè
[d'una jaça de palla,
i ell diu: A fora el bergant
que deu flastomar dins l'hostal i cercar la baralla,
i surt, airat, amb un bastó nuós,
i em pega i em llença dessobre la neu, i nosaltres pensem en el
[Crist, que bevia
el fel i vinagre de tots els dolors,
vetací on és la perfeta alegria.—
I Sant Francesc té la vista extraviada, en deliqui. Tal volta en la
[carn, ja pressent la florida dels traus
dels estigmes. Genolls en terra Frà Lleó sospira.
Es un bassal un raucar de gripaus
i la remor de la pluja una lira.

PREMIS EXTRAORDINARIS

PREMI CREAT PELS MANTENEDORS

ACOLLIMENT, *de Carles Grandó.*
CANÇÓ DE RECANÇA, *d'Octavi Saltor.*
AMOR PRIMAVERAL, *de Josep M. Font.*

COPA ARTÍSTICA

L'ASCENSIÓ DE LENA, *de Tomàs Roig i Llop.*
EL FOC QUE TOT HO ABRANDA, *de J. Puig Pujadas.*

Acolliment

Abraçada

Aqueixa plana, amic, germana de la teua,
no la sentes com vibra, anit, d'un ritme igual?
Als Plàtans, cada buf acluca un cirial,
mes en la mà de cel qu'al fullam ròs s'encreua
la mercè d'un estel nos somriu des de a dalt.

I veus, jo m'he pensat qu'a la teua tristesa
aqueix esguard portava una nova claror.
A l'or esfulladís, divina resplandor,
per cada ram marcit una promesa encesa
i pel teu enyorê un brill esperançador.

Igual llengua espompida, als teus llavis collida,
s'espavila amb delit de la trona al conreu,
presta ales a la glòria, i amb el permís de Déu,
pels barris eixamplats esbargeix presumida
l'ànima de la pàtria als esplais de ta veu.

Si l'emoció perleja a ta humida parpella,
el flam dels mimosers beurà el teu dolç neguit...

Amb la complicitat velada de la nit,
ton esperit vindrà, lleuger com una abella,
hi espolsar el pol'len d'un record adormit.

L'exili ofegaràs demà en una abraçada.
Retrobaràs ardent de la Rambla el caliu
al Castellet que sagna, a la Llotja que riu,
a la Plaça Aragó de gràcia perfumada,
una mà a cada porta, a cada porta un niu.

Pel Maig escalfaràs ta mirada enardida
al convit del verger, galta i llavi vermells;
a l'ofrena dels horts badaran els cistells;
ton cor somniarà potsê una altra espellida...
hi brindarem, al raig sedós dels moscatells.

De llavi a llavi, el bes dels ginesters en festa,
de llum florida clar triomf multiplicat,
de l'Albera vers l'Empordà estremirà alat.
Mentre un cascall de foc alci entre-mig sa cresta,
el Corpus català hi viurà renovellat.

Puntejaràs, al llis compàs d'una harmonia,
ta sardana, esclatant en sospirs de metall.
En somni, evocaràs, en la vivor del ball,
el campanar nadiu, que els ideals destria
en la palpitació d'un sonor enfilall.

L'estiu el seguirem, si vols, quan s'escambaixa
al sorral d'Argelès, pell rosa a sol batent;
afluixarà el torment de l'ona el teu torment;
del mateix mar fidel la flonja i àgil faixa
el caragolarà en sos plecs de viu argent.

O bé, si t'agradava, a Font-Romeu s'iria
al lluminós redòs del Carlit regalat;
i per retrobar l'aire ungit de Montserrat,
Sant Martí la salut a l'aima ens portaria
i del Canigó, al cos, l'alè purificat.

Aquí, la tradició ferma arrapa la roca:
una ombra violeta en la runa ha dreçat
sa mà de lliri; al monastir reviscolat
cada pedra dirà el mèrit que li pertoca
i els segles l'aureolaran d'eternitat.

Aqueixa terra, amic, germana de la teua,
no la sentes com vibra anit d'un ritme igual?
Que ens fa que cada buf acluqui un cirial
quan, en la mà de cel qu'una santa fe encreua,
la mercè d'un estel nos somriu des de a dalt!

Primer Accèssit al Premi Extraordinari

Cançó de recança

Elegia

Una donzella cantava
sota les frondes, així:

—«Les gràcies ja estaven dades,
quan la mare em va tenir».
Les gràcies ja estaven dades,
no en va quedar cap per mi.—

Les ombres l'amanyagaven,
la ruixava el sereni,
l'oreig li estremia els polsos,
la font callava el respir.

—Les gràcies ja estaven dades,
quin encís podré lluir?
Ni em diuen cara-bonica,
ni el pas no sé ben tenir,
ni als meus ulls la lletra és clara,
ni a la dansa em sé avenir.—

—No et desconhortis, donzella,
—li diu l'ocell del matí—
el teu plany fa una musica
que tot cor s'hi ha de rendir;
per aprendre'n la tonada
l'obaga serà jardí,
car la beuran dels teus llavis
per poder millor florir
les violes amagades
i els rossinyols, per dormir,
que amb el bres de ta paraula
tot arbre els serà coixí...—

Les ombres s'esclarissaven,
les veus es van abaltir,
i la cançó es feia aroma
de menta i de romaní.

Segon Accèssit al Premi Extraordinari

Amor primaveral

A l'amada

Oh, amor primaveral, amor de gentilesa;
repic de picarols al caminal florit,
repic de picarols i olor de jovenesa;
amor primaveral, embriagant convit!

Jo trucaré al portal de ta blanca masia,
amor, i tu em daràs un pom dels teus clavells;
irem a festejar per la olorosa via,
camí del fruiterar, camí de cants d'ocells.

Irem a festejar: promesa de cireres
al cirerer curull de pomellets nevats.
El sol ens serà bo. Oh, tardes rialleres!
Tindrem la faç gentil i els ulls extasiats.

Anirem amb el goig per la florida via!
Quina recança, amor, a l'hora de tornar!
Adéu, aquell boci d'amor en llunyania!
Record d'amor, enyor del dia de demà.

Enyoraré, demà, ta gràcia enamorada,
que el record haurà estès damunt de mi el seu vel;
tindrà el vel la finor de ta galta rosada,
l'encís del teu encís i el teu perfum de mel.

I anhelaré dormir la solitud dels dies,
i l'amor em fondrà la calma dels dorments;
que em tocarà el concert de tes absències pies,
conhorts i desconhorts d'albades i ponents...

I llavors guaitaré la sendereta isarda
que s'enfila al pujol i davalla al teu pla,
i en pensament vindré, cada feinera tarda,
per l'encís dels teus ulls i el goig del teu cantâ...

PRIMER ACCÈSSIT A LA COPA

L'ascensió de Lena

Redempció
(Esbós)

I

En aquella hora de calda, plàcida, es botia el ventre d'un adolescent sota la balma de la riera, mentre un tros enllà, arrecerats en un marjal escabellat d'userda, dos joves feien la comèdia del desesper i del consol.

Ella, perquè amb un cop de peu, en baralla aferrissada, acabava de fer ofegar aquell brivall—que, amb voluptuosa exasperació, s'havia ufanat, davant de l'altre, d'haver-la fet seva—tenia els ulls morats de tant plorar, caragolada en un esgarip frenètic.

Ell—el foraster galan—ben a la voreta, tot garneu, li parlava de la fidelitat del seu cor i d'altres coses importants.

Es varen cansar d'enraonar i plorar i restaren silenciosos. Només el vent els voltava de xiuxiueigs i una cigala cantava desesperadament damunt llurs caps bullents d'emoció.

Així s'escolà un grapat de temps. A l'últim, ella digué:

—Et puc creure, Joan Ramon? Ja saps que m'hi va la vida...!

—T'hi va la vida, Lena! Però no hi pensis més: a casa et dis-

trauràs de tot això. Un mal somni, què val? Altrament, els meus diners...—

La noia l'interrompé amb un esguard d'esperança:

—Diuen que el Jutge es daleix per un auto...—

El jove continuà, com seguint una via molt més suggestiva:

—... I a casa—tota una casa de senyors marquesos—et podràs triar la feina. Què més voldrà la meva cambrereta?—

S'abraçaren, ja més atemperats.

Lena, pensava:—A Barcelona serà meu... L'afollaré. I, després, pells, teatres i joies... Oh, sobretot, joies!—

Mentre ell, comentava pels seus dintres:—...Quan me'n cansi, en Riudor l'esperarà amb uns ulls!... Ell està per les postes de sol... Quin plaga n'hi ha d'aquest Riudor!

Aixi arribaren dalt de la riera. D'esquitllentes, la miraren encara, amb un tel de basarda.

Però a la plana, la verdor dels camps xarbotava de joia. Les cases s'oferien al sol amb tota la impudicia de llurs bigarrades coloraines. El mall del ferrer triomfava en mig de les cançons que venien de l'escola, vibrants, i els mil alirets del bestiar, el vent els duia, incansable, d'un carrer a l'altre i de totes les masies...

I Joan Ramon i Lena, en rebre en llurs venes aquella glopada trepidant d'optimisme, sentiren com els anaven creixent les ungles feridores i invisibles de l'instint del viure. Si el diner d'ell dringava tan fort com les raons *innocents* d'ella, tot es salvaria, doncs.

Es separaren, després de convèncer-se que no els havia espiat ningú.

Joan Ramon s'arribà fins a cal carter; Lena ja era, d'un salt, a la seva cambra.

Mentre es polia, considerava calmosament—d'una manera o altra hi havia de raure—el pes que amb la mort de Pep Malhome, ells dos i el poble s'havien tret del damunt. Mai més la gelosia d'aquell adolescent orat no els empaitaria a cops de pedra misterio-

sos, ni cremaria, enverinat de venjança, els pallers, ni envestiria, amb les carns enceses de passió, a ella, en tornar de cap aplec. Entre Joan Ramon i ella —dringarien fort els seus diners?— cap obstacle ja. Barcelona!! Només l'enlluernadora Barcelona! I es quedà mig desmaiada d'il·lusió... Pensava encara:—Poniol respirarà per fi, sense el faltat. Quina vergonya pel poble! Tothom l'odiava pel mal que feia.—I es posà a remembrar la història virolada de les seves esglaiadores facècies. Ningú no el plorarà — va concloure, a la fi, ben satisfeta de la seva memòria.

A baix, la mare la cridava:

—Però, filla... Que Joan Ramon fa dues hores que t'espera!—

La taula parada, fumejava. Per sota, els peus d'ells es tocaren sovint, com esperonant-se.

Lena no volgué de cap de les maneres el gerro davant d'ella.

—D'on és aquesta aigua, mare?—va dir, tot d'una, fiblada per l'angoixa.

—D'on vols que sigui?: de la Font Clara, com sempre. Que potser la volies de la riera? Mira que fa criar granotes!—comentà, mig rient, la vella.

I amb el joc de si el posarien ací o allà, el gerro caigué i es féu bocins.

Lena tingué un espant i es féu fonedissa. Joan Ramon, una mica pàl·lid, sentencià:

—Mestressa: és hora de dir-vos-ho: aquesta noia ens ha agafat això que en dieu l'histèric.

—Prou que ho veig!—cançonejà la Mustela.

—Doncs porteu-la a Barcelona. Deixeu-vos de potingues de poble. Un bon metge...—

Una dona, entrant de sobte, tallà el generós consell, tota agitada:

—Mustela, que no ho sabeu...? Ai, senyoret... quin esglai...! Vet ací que m'estava bugadejant a la riera, quan amb el picador pesco una gorra. Aquesta gorra, he pensat, tu la coneixes? Si ho

serà, si no ho serà, jo que me'n vaig riera amunt i, ai Déu del Cel! Per sota la llosa de l'Olivet veig que surt un peu. Els ulls m'han fet una revirada, i el cor i les cames!

—I, de qui era?—va interrompre, intrigadissima, la Mustela, mentre Joan Ramon penjava l'esguard en la dona mig nua d'un calendari.

—Jo juraria que era de Pep Malhome!

—Tant de bé li ha fet Déu!—clamà la vella, ajuntant les mans.

—Devia estar begut!—aventurà el marqueset.

—Ja ho pot ben dir!—reforçaren les dones. I la Mustela, encara:

—I després, què has fet tu?...

—He resat un pare-nostre a Sant Antoni i cames ajudeu-me cap a cal Jutge. Ara hi anaven cuita-corrents... Adéu! I els plantà en sec.

Aleshores Lena entrà al menjador, empesa per una altra abrivada de serenitat, i tots tres convingueren d'anar-hi, com tothom.

* * *

Tot havia anat com una seda. El Jutge de pau fou cridat a X, cap de partit judicial, i després d'un feble assaig de revolta, s'ajupí sota les dents del cacic d'una manera absoluta, com el ca sota la vara de l'amo. L'un i l'altre i quatre innocents més, pinsaren els bitllets del cas i va resultar que en Pep Malhome, embriac, s'havia barallat amb un captaire fonedis i en abocar-se a l'aigua per refrescar les esgarrinxades, tot el vi se li anà al cervell i el tombà per sempre.

El poble no s'hi volgué embolicar. Prou veié algunes anades i vingudes bon xic estranyes, però les comares alçaren el nas i consideraren que el vent del misteri passava massa alt per a elles. Al capdavall, totes venien a pensar que els cucs es beurien la sang tèrbola d'un enze que els empaitava llurs filles a cada tom-

bant de camí... De més a més, el seu pare es va trobar com per art d'encantament que la feixa era seva, amb papers de Notari pel mig i tot.

Ben aviat, doncs, la santa resignació va estendre les seves ales feixugues damunt de totes aquelles ànimes. I la vilesa i la indiferència foren els dos únics ciris que cremaren a cada banda d'aquell pobre borinot, fins que un bofarut de l'oblit els apagà.

* * *

Ara un dia, ara un altre, va arribar el moment de la partida vers la ciutat. Joan Ramon no podia esperar més. Altrament, Lena cada nit somiava que engolia tota l'aigua de la riera i això era un martiri de no dir.

Convingueren que ell s'avançaria per tal d'obrir les portes que calgués.

Varen acomiadar-se aquell vespre de l'abril en què l'eixida era embaumada de menta i malvapoma i un estel minúscul feia que llanguia i es revifava monòtonament.

Vingué un puríssim raig de lluna que féu el silenci blanc i retallà contra les ombres monstruoses dels pallers les siluetes dels festejadors. L'olor i la llum, en barrejar-se, els feren extremir i es pensaren que havien estat bons tota la vida; de tan pensar-ho, Lena s'imaginà un Joan Ramon pròdig de tota mena de perdons, net de baixeses, i ell va creure's que, si algun sant feia el miracle de llevar-li aquella tosseta tan maligna, es veuria amb cor de renunciar a la novella cambrereta.

Van ésser, però, tendreses de diable, perquè feia aquella nit perfumada de menta i malvapoma i la tebior dels cossos els desbridà el desig i es besaren, es besaren sota la punxada enartadora de llur passió.

Joan Ramon, pres en la xarxa de moxaines de Lena, va renovar-li la promesa d'una vida trepidant de plaer en les flonges

complicitats de Barcelona. Fóra seu, per sempre, si ella també n'era d'ell. Ella compliria...; s'hi lliuraria tota, amb les potències del seu cos elàstic de fura desfermades, tota, a despit d'aquelles galtes xuclades i l'or del dentat i la misèria de les orelles transparents... Només una sola amenaça, implacable: si Joan Ramon l'abandonava, li llauraria un terrible collar.

Joan Ramon se'n rigué. Rigué ella també, esverada de la força del seu propi pensament. Va morir, a la fi, aquell minúscul estel d'adesiara. Un núvol es begué d'un sol glop el puríssim raig de lluna i dansaren, per l'espai, unes hores petites.

Llavors, un regany de la vella desfeu la parelleta i cadascú se n'anà a la seva cambra, amb la mel verinosa de les besades als llavis i un pols d'aquella lluna damunt les parpelles lasses de son.

II

Tal com havien convingut, durant l'absència del trencadís galan Lena simulà una sèrie perfecta d'atacs de nervis. La seva mare desdigué, aquest cop, del seu nom de Mustela i se'ls empassà com una bonifàcia. Ben commoguda tota la família, la resta vingué planerament.

Joan Ramon llegí una lletra en la qual les dues dones li anunciaven llur visita imminent, tot confiant-li la tria del metge.

* * *

Quan el marqueset rebé aquell toc de clarí amb sordina, va arribar a esgarrifar-se de debò. Tanmateix, aquella becadeta camperola queia resoltament als seus braços, després d'una llarga lluita de refinades astúcies!

S'aixecà per avisar el seu fidelíssim majordom, però un espill,

pel camí, li aturà les cames. Feia dies que sentia una gran fatiga. Els seus pulmons enyoraven els aires de Poniol. Estava lívid i les vores dels ulls eren tenyides de la maleïda febreta. Per un segon la idea de la mort li feu xerricar les dents; però l'esperança que l'aventura fóra curta, per bé que molt intensa, l'esperonà, i premé el botó del timbre.

Salvi, en saber la nova, va quedar-se palplantat; coneixia aquella *bona* família de Poniol i no es sabia avenir que tant els hagués plagut l'esquer de la ratera. I encara el majordom parlava d'esma perquè Joan Ramon es callà, naturalment, la veritat i contà la farsa: era un tripijoc massa tèrbol per a entrar en detalls comprometedors. Lena venia llogada i Salvi en tindria cura com si tot hagués estat cosa d'ell, per no esverar els pares del galan —ara ajuntats per la gelada argolla de la vellesa—i no engreixar la xarona picardia del servei.

I els escrúpols que s'atreviren a pessigar les esponeroses patilles del vell s'esvaïren sota el vent màgic d'uns quants bitllets de banc.

* * *

Quan l'autòmnibus tombà aquella recolzada que esborrava dels ulls el poble, Lena va sentir com una violenta esgarrinxada a les carns. Poniol ja no era, des d'aquell instant, la forta menja dels seus sentits arroentats d'una terral vitalitat, sinó un record que l'enyorança aniria esmolant fins a ésser una espina d'insospitades dolceses i crueltats.

Prades gerdes, pinedes assolellades, clotades de densissima quietud, pollancredes tremoloses i aquella ermita com una ditada d'alegria en l'ombrívol vessant de Roques Altes, tot restava enrera amb els goigs ingenus de quan era menuda, amb les abrivades folles de la seva joventut i també amb els esbufecs inoblidables de Pep Malhome sota la balma de la riera... Els esbufecs d'a-

quell maleït! Tot el camí va sentir-los dintre del seu pit, cada cop més profunds, dilacerants, fins que arribà a la ciutat.

El traüt de la gent, la llum dels voltaics i els mil diversos sorolls de l'estació li arrabassaren aquesta dèria i li llançaren l'ànima damunt davall de tantes coses.

Només aleshores s'adonà ben bé que la comboiava la mare, plena d'una emmurriada desesma.

De sobte, una veu les cridà:

—Joan Ramon!

—Lena!

—Pugeu!—va dir ell, adonant-se que l'anava a abraçar massa d'hora.

El cotxe lliscà ràpidament i quan la vella anava a detallar l'últim tropell de Lena, ja eren davant d'un casal d'antiga arquitectura. Entraren per la porta del servei, precedits de Salvi que els guiava eneriçat de picardies. El marqueset, amb una boira d'emoció a les paraules, declarà:

—Ací teniu la vostra cambra.—

Les dones l'escorcollaren amb els ulls. Catifes, cortinatges, mobles... tot, el millor del millor.

Ell afegí:

—Com a casa vostra, Lena. I, demà, a veure el metge, sense presses, però. Mireu (va obrir una finestra) quina vista!...—Ambdues s'hi abocaren, encisades. En Salvi, darrera d'ells, reia com un conill.

La noia i el galan preguntaren a duo:

—I Poniol, cap on cau?

—Ai, filla, si jo fos jove, ben poc hi pensaria...—

El marqueset va entreveure una porta oberta en aquestes paraules i va cloure fort la mà de la noia.

Però es feia tard i calia arranjar-se una mica, car els pares de Joan Ramon eren a punt d'arribar.

* * *

El Doctor Riudor va obrir uns ulls com unes taronges en veu re Lena. L'auscultà; la marejà a preguntes de mil diverses intencions i quan va tenir la sensació que aquella pageseta fóra amb el temps una deliciosa posta de sol, va finir la consulta amb quatre paraules solemnes sobre els trucs i retrucs dels nervis i la necessitat de veure sovint el metge per mor, si més no, de les inevitables injeccions.

Com que això va ésser molt i molt remarcat pel doctor Riudor, la Mustela conjuminà un esguard circular per tot el despatx, fins a trobar els ulls de Joan Ramon que s'hi morien de ganes. I va ésser resolt, hipotecant la cordial acollida que els senyors papàs els havien fet, que la *malalta* romandria en llur casa fins a ésser guarida del tot. Als papàs resultà que tant se'ls en donava.

I la Mustela va agafar el tren, tota cofoia de fer-se amb uns tals marquesos, mentre deixava la seva filla molt ben deixada, com ja és de suposar.

* * *

Quan Lena es va veure sola en aquella casa tan plena de gent i amb els ossos de Joan Ramon que tan aviat li cruixien dins del cervell com dins del cor, començà de perdre l'esma. Fins llavors havia jugat la comèdia amb tota l'embranzida d'una Mustela, però una cosa era desitjar i l'altra trobar-se amb la fruita assaonada a les dents.

Joan Ramon l'omplia de fineses, sempre, naturalment, que no ho veiés ningú. Sols, ella era la mestressa de totes les follies que el diable teixia en la cambra clandestina. El Marqueset era dòcil i tendre i espléndid com un somni de daurades terboleses, quan els braços d'ella oprimien amb falsa abrivada el seu pit de tuberculós.

Però tot moria dins d'aquell clos del pecat. A fora, tret de Salvi, tothom veia en Lena una noia de muntanya que cada dia es neulia més perquè els aires de ciutat i els consells del doctor Riudor no li provaven. Així ho deia el senyoret, s'ho creien els vells i s'ho mig creia el servei, fins que un dia Joan Ramon, de sobte, petà de nassos contra les rajoles del passadís amb un desmai de molt mal averany; i va resultar de seguida que els senyors papàs oloraren el batibull, s'enfebraren de tant cridar i Lena, al cap d'una hora, es trobà amb el farcellet sota el braç escorrent-se escales avall.

Lena es va quedar esbalaïda, allí mateix, a la cantonada. Tot li feia pampallugues; els peus se li enfredorien i el cor li saltava seguit i fort, com un dimoniet inaguantable. Va costar-li molt de tenir consciència del que s'havia esdevingut. Avesada a mesurar-ho tot per la fantasia, la realitat dels fets, tant crua, tan de bursada, era com una llosa de plom sense fites que no li deixava fer res, ni tan sols plorar.

Però les hores passaven i els vianants s'entretenien a mirar-la massa. Caminà en direcció a qualsevol banda. El mirall d'una botiga li advertí que anava tota escabellada—aquell cabell olorós dels perfums de Joan Ramon!—i s'arrecerà, esglaiada, darrera d'un quiosc. On anava així, talment una boja?

Si per atzar trobava algú de Poniol, quina forrolla les comares! Quin daltabaix, a casa seva! Aquest pensament se li arrapà amb ferestia dins de l'ànima i arrencà el plor que feia llàstima de mirar. Era la primera espurna de vergonya que li cremava les entranyes; qui sap quin foc les hi encendria després! Però el camí fóra llarg encara i ple de doloroses marrades.

Aquelles llàgrimes l'asserenaren i llavors comprengué moltes coses. Joan Ramon no fóra mai seu; és veritat que havia estat, per uns dies, sobirana de la seva carn, dels seus esgarips de mascle esgotat i dels seus diners; però, ara, ella es trobava al carrer amb un farcellet sota el braç i res més. En aquest punt de les seves reflexions, una mà va tustar-li l'espatlla esgarrifada:

—Salvi, vos? Què voleu de mi?—

Salvi, amb una cara llarga, va dir-li, només:

—Llegeix això, de moment.—

Era una lletra de Joan Ramon, escrita convulsivament, en la qual li deia que ell l'estimava més que mai, però que de totes maneres veiés el seu amic doctor Riudor, ja assabentat de tot.

Lena, encara amb una revifalla de les seves quimeres, s'hi adreçà tot seguit, mentre Salvi l'esguardava ja una mica lluny, encarcarat i amb aquella rialleta de conill.

El doctor Riudor, sempre entusiasta de les postes de sol, va rebre la noia amb uns grans alegrois i com si fos una dona de tothom. Aquesta sobtada franquesa va fer-li caure del tot la bena dels ulls i una idea revoltant li fuetejà les galtes:

—Joan Ramon l'havia venuda a aquell brètol!—

Tota la salvatgia ancestral que covava dins el cor de la noia es deixondí i només una sola dèria va fer-la vibrar. Es venjaria! Quina venjança, però! ¿No era per la sensualitat que Joan Ramon l'havia arrossegada d'un parany a l'altre i l'havia duta a l'amenaça d'acusar-la de criminal davant del poble? Doncs ella es valdria de la mateixa arma del senyoret per a anorrear-lo, per a robar-li fins l'última fibra de vida.

I, encastellada en aquest propòsit, va riure i tabolejar amb l'angelical doctor Riudor. Va dir que sí a totes les berenades i sortides que farien, amb felina generositat. Es rigueren bellament de la figura pansida de Joan Ramon. Però, en mig de la grifolda, ella tingué un caprici:

—Riudor, em vull acomiadar d'aquell ase. Crida'l. Vull turmentar-lo un dia més. Després, tota per tu! —

Tant va insistir que el doctor Riudor, amb la boca un xic amarga, el telefonà.

* * *

No fou un dia, sinó dos i tres i més encara. Una setmana de lascivia boja, sense cap fre, amb totes les brides de la bèstia que duia a dins Lena desfermades furiosament.

Adéu il·lusions, astúcies i quimeres d'antany! Ara només la mel de la venjança. Diabòlica venjança dels sentits!

Després...

III

—Germana, germana, oi que vaig bonica? Fixi's quins farbalans? Oh, i aquestes mitges? Què me'n diu d'aquestes mitges? Ji, ji... Es tapa la cara. Que no és dona, vostè? Gatamaula, lloca, més que lloca, que ja ho sé tot. Ho dic... ho dic... ho dic... Ai, ara no me'n recordo... Si, si: jo ja soc àvia? veurà com ha anat...—

La monja, petita, magra, trista, s'estava dreta al costat de la malalta en deliri, tot amoixant-li els cabells xops de suor, tot abrigant-la mil vegades, pacientment, amb una roseta d'inquietud a cada galta, fins que aquella boca anà callant i els braços varen caure al llarg del cos enfebrat com dues serpents mortes.

Aleshores, la monja estirà el cortinatge i se n'anà de puntetes, poqueta cosa, com si caminés pel damunt del respir angoixós d'aquella noia.

Aquella noia tenia un fill com un sol, amb un nom de ric. Es deia Joan Ramon. Joan Ramon com el seu pare. El pare era un marqueset que no s'acabava mai de morir, allà, en la seva cambra senyorivola, aclaparat de coixins i amb les orelles esqueixades de tant sentir-se la tos.

Lena potser hi hauria pensat una mica en ell —tant havia

gaudit en la venjança de xuclar-li a besos i abraçades fins l'últim alè,—però hi havia per entremig el fruit saborós, dolcissim, d'aquella lluita al·lucinant dels dos cossos, hi havia aquell fill que no li deixaven veure, pel qual vibrava tota ella com un arc tivant d'enyorança.

I com que això li donava més febre que no la mateixa malaltia, varen resoldre de començar-li a dur l'infant.

Quina claror no va entrar a la sala quan ella l'estrenyé contra el pit! Les llàgrimes d'espant del nadó, com li calmaven la set; i així que ell es posà a somicar més fort perquè no veia la dida en lloc, la música dels seus crits li anà atemperant els nervis, blanissimament.

Pocs dies després, Lena era donada d'alta i aquella monja tan menuda i trista, li besava el front i amb veu flàccida com la seva magror, va dir-li:—Deu te faci bona minyoneta...;—a ella, que prou li convenia, si tornava al món, tota sola, amb la desolada companyia d'un fill bord als braços.

* * *

Els havia enganyat a tots, en dir que uns parents la mantindrien fins que pogués treballar. No hi tenia ningú, a Barcelona, llevat de Joan Ramon. No n'havia sabut res més durant la llarga estada a l'Hospital. Ell havia complert la promesa que l'atendrien amb tot el mirament, però mai no podé arrencar cap nova d'ell.

Ja guarida, Joan Ramon la bandejaria del tot? Negaria l'infant que era de tots dos, d'aquelles hores de follia inoblidables?

I els dubtes seguiren pel camí morat del dolor, a través de carrers i més carrers. Caminava a tongades i vacil·lant, amb la càrrega del menut que la feia caminar arrupida, com si portés una meravella robada.

I així va arribar a la porta del servei del casal de Joan Ramon.

Trucà. Eixí la cuinera, qui se n'anà a avisar el majordom, somrient per sota el nas, amb els fums dels seus sacsons.

El majordom arribà amb un ull trist. Va mirar-se la minyoneta i tot bufant els rinxols del petit, va dir-li:

—Lena, tu per aci? Perds el temps, Lena. Qui t'ha enganyat?... Morta la cuca, mort el verí! Però, què fas parada? Apa, dona? Si ja colga malves!

—Es mort!—Va sentir un fred viu a l'espinada, però la tebior de l'infant la retornà tot seguit. Mormolà, encara:

—Però, i ells?

—Ells? Ja els pots ben fer un nus a la cua... Algú els contà la història...

—Història, dieu, Salvi?

—Bé, veuràs, potser no és ben bé la paraula. Però al capdavall t'he de dir que no voldran saber res de res... Altrament, ara ja són a França. El senyoret els féu patir tant que es volen distreure;... i qui sap quan tornaran!—

...Qui sap quan tornaran! El carrer era llarg, eixordador, les cases altíssimes que es menjaven el cel. Passava gent i més gent...

—Ei, que no hi veus, mossa!—

I tota una corrua d'autos aturada de sobte. Lena, indiferent a tot, feia cruixir entre les dents:

—Qui sap quan tornaran!—

Va treure's el pit, mentre l'empenyien cap a la voravia, entre blasfèmies i crits.

L'infant xuclà bàrbarament i aleshores sentí com un calfred que va punxar-li tota la pell.

—On aniria amb el seu fill, sense forces, sense pietat de ningú?...—

I una veu pregona, que venia de pertot i d'enlloc, va tremir-li ran d'orella:

—Lena, quina tendra olor no deuen fer els blats de Poniol... Saps els cirerers de l'Avi Ton?—

* * *

Així que el tren acabà les cases fumoses, les barraques i la rítmica cantarella dels passos a nivell, vingué el cel tan ample, blava teulada dels camps i dels serrats. Els núvols s'incendiaven a ponent, damunt la doble tossa d'una muntanyola. Diríeu la carcassa d'un camell amb el llom encés. Pels camins que travessaven els riells, anaven i venien homes i dones amb estris de pagesia. De vegades, el tren s'enduia un glop de rialles d'infants que els havieu ben vistos tots junts, amb tantes ales com mocadors i ara no eren sinó un punt esborradís al capdavall del furgó.

Venia aquella masia tota estarrufada de pallers i un campaneret més enllà, i el sorollós trepidar metàl·lic damunt d'un riu agonitzant.

Lena mirava arreu àvidament, amb un inefable col·loqui de comparances i pensaments. Tot s'anava assemblant a Poniol. Ella juraria que cada cop en sentia més l'olor. Una olor fina, finíssima, que li eixamorava les potències només de mirar. Apassionada com era, la més encisadora de les febres, l'esperança, ja l'anava corprenent. D'antuvi, era com un anhel vague de pau, de fer-se amiga de les coses més senzilles, de meravellar-se del perfum de les flors, de sentir les campanes de Poniol... I encara no sabia que allò ja era la renaixença de la seva vida! Mentrestant, el fill li oprimia dolçament el seu pit de mare somniosa, i li somreia sense saber per què.

Arribà, a l'últim. La nit trencava el seu son. Hi havia només una tartana que s'esperava. Hi pujà. Poniol, poble estimat! I l'infant engolí, amb la llet, càlides llàgrimes de la seva mare.

El tartaner, en veure-la, tingué mig ensurt, car venia maquinalment, segur de tornar de buit.

Varen mirar-se i es comprengueren, sense dir-se ni un mot. Així feren el camí.

Dins la fosca del carruatge, Lena acoblava forces, car pressentia que el seu món no el capiria gairebé ningú. L'acollirien els seus? La seva mare tindria pietat d'ella? La veié amb el seu nas de garsa, els ulls lluents, sacsejada d'un tremolor d'ira, sense ni una moixaina per la flairosa garba d'innocència que duia als braços... Oh, quina angoixa! I després, la tia Pauleta, la majordona, abrusada d'un infrangible solteratge... i les germanes, que cuitarien a bescanviar la gelosia per la venjança; i encara la crueltat de les amigues... ¿Qui sap si la Munda i la filla petita del menescal, la Lluïseta, que *abans de tot*, tant l'havien estimada, li restarien fidels?

Un borbolleig somort li estroncà les cabòries: passaven la riera. Va estrènyer el seu petit Joan Ramon contra el cos agitat. Sentí altre cop els esbufecs de l'enze, però com si fossin molt lluny, ara. I és que el temps l'havia acostumada a la idea d'una esllavissada fatal del mort. Això i el rosari de tantes inquietuds havien fet de molles als sotracs del remordiment.

El poble aparegué, picat de llumetes desmaiades, dins la corba del tendal de la tartrana.

A Lena li semblà que, a despit de tots els pressentiments, veia un cel reblert d'estels.

Arribaren a la plaça deserta i llaurada de roderes, amb un fanal que malaltejava en una cantonada. Lena saltà del carruatge bo i fent tintines per mor de l'emoció. El tartaner, un bon home, pinsà amb vehemència les galtones del nadó i sabé dir, només:

—Coratge noia...—

Però ella ja era carrers foscos amunt. Trucà, resolta, una porta estimada. Li respongué el lladruc d'un gos. L'infant s'espantà i es posà a fer un peterrell. S'obrí una finestra i n'eixí un cap—la germana gran.

—Hola, Joana—va dir-li Lena amb un trèmul de bandera blanca.

—Ets tu, mala pua?—punxà l'altra. I com l'infant s'enraven-

xinés més encara, s'enfurí i començà a omplir-la de dicteris. Tot era martellejar:

—Què n'has fet de tants fums? Què ens vols omplir de vergonya? Ja ho sabem que *ell* es a l'altre barri. Com ens enganyaven les teves cartes de... Marquesa!

—I bé... què, tot ha passat!,—cridà Lena, exasperada.

—Que tot ha passat? Doncs i aquesta arracada, que en faràs d'aquesta arracada?—I brunzí un insult sagnant, mentre es tancava la finestra.

Lena es quedà arraulida un instant, muda, sota aquella vergassada. Sense esma de contestar, gairebé caient i aixecant-se, tombà el carrer. Aleshores veié llum a casa la Munda; s'hi llançà com un nàufrag; i vetací que l'hostalera l'acollí maternalment.

IV

Matí dringant d'alegria. Els rossinyols teixeixen llurs cantúries d'olivera a olivera. Un vailet, allà baix del pla, fa arribar fins al cel el coet de la seva veu, clara com la llum del dia, clara com els pensaments de Lena i els ulls del seu nadó.

Lena obre el finestral que dóna a les hortes i es banya en el perfum que li regalen els arbres fruiters i arrupeix, amorosida, el seu esguard ara en el verd, ara en l'ocre de les feixes de conreu. Aspira profundament tanta llum i color, com si es volgués embriagar d'aquell paisatge de renovades virtuts, que se li fon al cos talment una beguda invisible d'efectes meravellosos. I aixeca el seu fill de cara al dia, esvelta i fina, els cabells alloure, com en els seus millors temps d'adolescència. I prega:—Oh Déu del sol i del vent i de la sang de les nostres venes: feu fort el meu petit Joan Ramon que ara clou els seus ullets febles davant vostre; feu-lo créixer net de terboleses, redimiu-lo, de les tares dels seus pa-

res; que sàpiga estimar i perdonar amb la més pura de les ardències...

Així, l'eufòria va dur-la a aquests camins del sentiment i els seguí i ressegui una pila de vegades fins que el nadó, furejant-li la brusa, trobà la font de vida i això la tornà a dintre d'aquelles parets.

* * *

A trenc d'alba d'aquell mateix matí tot Poniol sabia la seva arribada i que no ho havia pas fet sola. El fet d'haver-la rebutjada la seva família, ja donava el to de la cançó. Varen córrer les llengües com era del cas i davant de casa la Mustela les comares s'apressaren a fer-hi una festassa de riotes.

Però les antigues amigues de Lena foren les més trasbalsades. Totes, empeses per llur pudor commòs, anaren a consultar, sobre allò que calia fer, al senyor Rector. Només una, la Lluïseta, ingènua com un refilet de calàndria, frisava per abraçar Lena, al menjador de l'hostal. Va rebre-les la majordona, car Mossèn Anton era a uns funerals. La Pauleta conjuminà un sermó, amb les mans damunt del seu pit estèril i una cara de pomes agres.

—Deixeu-la—va concloure:—és com una fruita macada, sabeu? Ja veureu, els homes, ni un mosquer! Quin disgust no tindrà el pobre Mossèn Anton...!—

Les noies no hi llucaven gaire i se n'anaren greument silencioses.

* * *

Lena no s'havia errat. Només la Munda i aquella dolça Lluïseta foren la seva única defensa femenina. Els homes, en veure-la sempre de dret a la feina, que peixava un fill i que tenia una grogor de malastrugança, varen deixar de banda tot intent de setge.

I els dies i els mesos anaren passant, entre l'odi sorrut de les Musteles, la poruga cordialitat de Mossèn Anton i l'esquerpa fredor de noies i comares que li deien «la Marqueseta» amb flonja sornegueria.

Però Lena tenia els sentits més amunt i no se n'adonava. Trescava de ferm per fer-se digna del pa de la Munda, mentre la il·lusió de pujar el seu petit Joan Ramon, li anava trempant l'esperit i li abocava a insospitades emocions.

Car la Lluïseta, en les hores de tranquila conversa, dalt de la cambra, tot cosint, li explicava coses de Doctrina amb tan cristallina transparència, que Lena s'hi sentí encisada a poc a poc. Comprenia, baldament fos encara d'una manera vaga, que enllà d'aquest món hi havia uns corriols florits que duien a un màgic reialme de pau. I que només s'hi podia arribar neta d'ànima, puix que n'era un senyal si cap flor d'aquells corriols no moria al pas d'ella.

Així, Lena va començar la seva via cap a unes terres més belles encara que les de Poniol perquè eren aquelles en què vivia Jesús i tots els que el seguien. Jesús, que ja li donava la mà i en sentia l'escalforeta que li acaronava els seus cabells, ara més perfumats que mai perquè no tenien els perfums de Joan Ramon...

* * *

Però com més creixien els anhels de Lena, més s'anava decandint el seu cos. L'excés de treball, el seu punt a no voler ésser una càrrega a l'hostalera, la puixança cada volta més ardida del nadó, tot li anava marcint les carns, la derrotava. Prou la Munda li exigia repòs; el seu geni era moure's, a despit de la fatiga que ja l'engrapava sovint, fatídicament, per l'espatlla.

Una altra impressió la sotraquejà de bell nou: la Lluïseta festejava i es prometria aviat. Perdria la companya de les seves estàries d'intimitat, la companya que li havia obert, potser sense

pensar-s'ho, les portes invisibles que la duien a una més alta quietud.

I tot ajudant-la a cosir les robes de nuviatge, Lena ja tenyia les seves paraules d'una recança irresistible...

S'acostumà a viure sola amb els seus pensaments. I així coneixia més encara les pregoneses dels seus amors: amor al seu infant i amor a Jesús. La presència d'Ell va fer-se-li tan viva que en sentia un consol inexplicable. Del consol passava a l'agraïment, però amb una tal vehemència, que les llàgrimes mullaven les galtes, com pomes camosines, del seu fill. Es sentia perdonada i forta contra tot, àdhuc de la seva pròpia carn que ja no l'obeïa, estenallada. I era aleshores que de l'arrel més profunda de la seva ànima pujava un sol desig, roent d'amorosa reconeixença: ofrenar el seu fill, aquell fill del pecat, la seva única riquesa, al bon Jesús, Ell que tant estimava els infants.

I després li venia una gran calma, i respirava tranquila com el seu fillet.

* * *

I vingué aquella tarda de diumenge, feixuga de pluja. Els oronells volaven ran de terra arrossegant filagarses de boira. Feia una hora espessa de tristesa i les canyes de l'horta cruixien i cruixien, sota el vent mansoi.

Lena es moria dalt de la cambra. S'havia anat a tirar un moment damunt del llit i ara s'ofegava com mai. S'aixecà i a les palpentes obrí el finestral. L'infant, deixondit bruscament, es posà a somicar...

Lena encara el mirà inquieta, mentre es bevia, com un ocell ala-ferit, la vida de fora. Passà un escamot de jovenalla que anava cap a sarau bo i cantant; Lena volgué cridar que ja no veia res, que tot s'esfondrava... i el petit Joan Ramon, sorprès per la caiguda de la seva mare, deixà de sanglotar.

Els oronells ara volaven més alt perquè el sol de ponent s'havia endut, victoriós a la fi, totes les boires.

* * *

—Què tens?—va dir-li la seva mare, amb una punta de congoixa als ulls.—Estàs tota pàl·lida. Mai no t'havia vist així... Es que Joan?

—No, mare... En Joan mai no em dóna cap disgust. Mare, us ho diré? Tinc una pena molt forta...

—Lena altre cop?—va saltar secament la dona.

—Sí, Lena: és el darrer cop que us en parlaré. Deixeu-me desfogar, mare... Que Lena és morta per sempre. S'ha arraulit als meus braços... M'ha besat encara i...—

La Lluïseta, presa d'una viva tremolor, va tapar-se el rostre amb les mans i es posà a sanglotar sorollosament.

La seva mare, davant d'aquell dol tan pregon, deixà de banda totes les quimeres i s'acostà a la seva filla per amanyagar-la amb vera compassió.

Així varen restar una estona totes dues, com si una ala invisible de l'ànima de Lena, abans d'encelar-se, les hagués tendrament esgarrifades.

Mentrestant, s'havia fet nit. Fins al menjador arribava el lleu somiqueig de les coses, tèbies encara de la fina caricia del sol. S'acostava el rondineig d'un motor, com un filabarquí que s'entestés a foradar el gran silenci de tot. En oir-lo, les dues dones es miraren:

—El teu Joan que ja arribal—va dir la mare, però amb tan d'esforç que hi féu un gall.

La noia sentí unes pessigolles al cor i el somriure que anava a esclatar en els seus llavis molsuts va tallar-lo, de sobte, el toc de difunts.

Aleshores sí que el volgué de seguida, el seu Joan. Cada cam-

panada era una grapada cruel al seu pit; com si li volguessin arrencar el cor.

—Mare, quin nus al coll! Sortim a rebre en Joan. Quina tristesa, mare!—

Sortiren. Caigué un vidre del finestral. Es giraren: un rat-penat entrava i sortia de la cambra de la noia. Hi corregueren. Ajustaren el porticó. El ronc del motor ara ressonava triomfalment a la plaça. Pel seu damunt dansaven unes rialles.

—Correm que ja és ací!—

A la cantonada de la plaça una mosseta clarinejà:

—Lluïsa, ja ho saps per qui toquen?—

Però les dones ja eren al palafang del cotxe. N'eixien camperols encara. A l'últim, Joan.

—Joanet!—féu la seva promesa.

—Hola, Lluïsa! I doncs què passa?—

La donzella se li arrepenjà del braç, seguits de la mare, costa amunt.

—Joanet... Saps la Lena?—I tot se li n'anà en ploralles.

El xicot va estrènyer-li el braç contra el flanc i amb dissimulada indiferència es posà a eixugar-li les llàgrimes a còpia d'amoretes.

* * *

L'entrada de la Rectoria, sempre fosca, va aclarir-se tot d'una en omplir-la un vol de noies.

La Lluïsa que l'estimava tant, duria la paraula.

Va sortir la Pauleta, la majordona, i les envestí agrament:

—Què hi feu tanta gent ací?—

La Lluïsa va dir-li, tímida:

—Si el senyor Rector ens volguès rebre?—

Abans que la vella, mig olorant la raó de la visita, els anés a

engegar al botavant, el senyor Rector ja les feia entrar al despatx. La majordona els estalonava, tot ulls i orelles.

La Lluïsa se n'havia adonat, i, ja sense fè, va exposar el que desitjaven.

—Perquè cregui'm que n'era, de bona, Mossèn Anton...—s'oí amb vehemència, al final del seu prec. Però l'esguard de la vella s'havia posat com un dogal al coll del senyor Rector.

Aquest barbotejà:

—Jo prou us en donaria, filletes... Però només Déu ho sap com ens haurà deixat aquesta pobra animeta. Teniu bon cor totes, i sobretot tu, Lluïsa, que Déu te faci ben bona... Jo prou us diria que sí, bones minyones... Pregueu per ella, bones minyonetes... Jo prou...—

I amb la cantarella les tancà, tot consirós, portes enfora.

—Ho veus, Lluïsa? Quin paper de fer-nos fer? Ja t'ho dèiem nosaltres.—I d'una a una se n'anaren, bo i pessigant-la amb un repte.

I la deixaren tota sola, tristíssima, amb el perfum de les roses.

* * *

Però l'havia de colgar la terra sense la caricia d'aquelles flors? La fusta pelada, només, com un llarg, horrorós, badall negre?

La Lluïsa va lluitar hores i hores amb l'espasa fina d'aquell dilema. A l'últim, en una onada de tendresa, trià resoltament.

Morta de por, seguint de memòria el camí que duia a la Rectoria, hi arribà a la fi.

Trencava les tiges dels rosers de pressa, amb espant i goig alhora. Amb follia. Mentre els estels l'espiaven pietosament i es bevien les gotes de sang que tremolaven damunt dels seus dits. De cop, tingué un ensurt: algú li allargava unes tisores!

Va prendre-les maquinalment, sense saber què fer. Oí unes

passes que s'allunyaven i un estossegar inconfusible: Mossèu Anton!

Trigà una estona a refer-se. Ja conscient d'aquella tàcita adhesió, s'animà i en un no res s'omplí la faldada de flors. I corregué resolta, però aixi que veié la faixa blanca del cementiri les cames se li segaren de por. Una por boja, com mai no l'hagués sentida. Tota la por de morts de quan era petita, d'ossos que cruixien i focs-follets i llarguissims gemecs d'agonia.

Va restar desalenada, arrupida damunt de l'olorós present, qui sap l'estona, fins que el ventijol l'enfredori tota i es reféu.

Va guaitar entorn. Es senyà i, gairebé amb els ulls closos, aquella verge que dintre pocs dies tremiria de goig entre els braços de l'espòs, tremia ara d'esglai en córrer i saltar la paret i abocar en un sospir les roses mig desfullades damunt la terra de Lena.

—Adéu! – va dir-li d'una sola correguda, sense girar-se i amb l'urpa de les fantasmes clavada, com mai, al cor.

Perquè els ulls de Lena no eren glaçats encara, pogueren plorar, com mai, d'agraïment.

SEGON ACCÈSSIT A LA COPA

El foc que tot ho abranda

«... de totes les dances
que es fan i es desfan»

—I *dòs,* mossèn Joan? vol venir a passar la tarda a l'Estartit? —convidà en Felet.

—Què voldrieu que hi vingués a fer?—respongué el venerable beneficiat de Torroella.—A casa estic fresc...

—Si, però vora la mar sempre hi fa ventijol, i... demés... hi haurà sardanes...

—Ja és temptador!...—interrompé mossèn Joan.

—La cobla dels Peps!...

—*Ma-noi! ma-noi!*

—I programa enter d'En Pep Ventura.

—Renoi! renoi!... Però us faria anar estrets a la tartana...

—Hi cap perfectament: som l'oncle, el cosí i jo... Vol venir-hi o no, mossèn Joan?

—Home, caram! Ho dius d'una manera que hom no pot pas negar-te res... Deixaré la fresca i la pau de casa...

—No es sacrifiqui, mossèn Joan!—digué, amb certa ironia, l'amic.

—Tens una manera de dir les coses que fas posar la mel a la boca...—digué el bon clergue.

—Doncs prou compliments. Ja sabia que li plauria venir: per això l'he vingut a convidar.

—Deixa'm agafar el manteu...

—Deixi's de manteus. Fa calor i no s'estila... S'ha de modernitzar, *reverendo*...

—Sempre en tens una per dir!...—

I el bon capellà emprengué l'excursió profundament satisfet i intimament alegre, car una de les poques coses que el feien sortir de polleguera era sentir sardanes i, d'elles, aquell refilar de tenora que l'abstreia de les coses de la terra. Quan l'atzar el portava prop d'un d'aquells virtuosos de la tenora que, a la faisó de l'avi Pep, *sembla que s'hi adormin*, mossèn Joan es sentia tota la còrpora regirada, perdia el món de vista, i tota la seva vida es sintetitzava en l'oïda, que anava detallant nota per nota, fins a fer-li perdre els sentits. El seu amor envers les melodies expressades per la humanal tenora el portaren a aprendre aquest instrument, cosa per a ell força fàcil, car dominava el solfeig com un mestre. Per això, quan el seu amic el convidà a anar a escoltar les sardanes a l'Estartit, no s'hi pensà gaire; i, si no ho acceptà immediatament, fou per aquells principis de bona educació infantil amb què solem ésser iniciats a la hipocresia social.

Ja encabits a la tartaneta, mossèn Joan, deixant-se trair per la seva íntima obsessió, preguntà:

—I quines en tocaran, d'En Pep?

—*De bon matí, Alça, noia, Ric i ploro, La capritxosa, Toc d'oració, Per tu ploro*...

—Vols dir, que les tocaran?

—Estigui'n segur. El director de la cobla, que ha vingut al cafè, m'ho ha dit. Precisament, per a aquesta diada, el Pòsit els ha exigit que totes fossin d'En Pep.

—Tira-peixet!—exclamà mossèn Joan, mentre la seva mà picava de satisfacció damunt del genoll d'en Felet, el seu amic.—Bona pensada! Se'l té ben oblidat, En Pep de la Tenora!

—Ja té raó, mossèn Joan, ja té raó! Sortosament que de tant en tant fem la pau—exclamà un altre company d'excursió.

Un llarg silenci reconcentrà els esperits: el de mossèn Joan no s'havia desviat gens del tema iniciat. Passar la tarda en conversa amb l'avi Pep, quina delícia! I tots els encisos d'aquelles flors senzilles i humanissimes de les velles sardanes creades amb la saó de la nostra terra, totes aquelles melodies puríssimes nascudes a frec del poble que tant es delectava amb el seu art, anaven passant per la seva memòria.

—Renoi de noi! Fa temps que no l'he sentida aquella de *Totes volen hereu...*—I mossèn Joan taral·lejava la melodia amb tota la passió d'un ver artista.

—Es *maca!...*—comentava l'amic.

—Què dius, *maca?* Magnífica! No en fan, ara, de tan boniques... Si; ja sé que són més sàvies, més intel·ligents, més ben fetes... (no vull pas negar-ho); però, aquell encís de pa *moreno* cuit al forn del mas, no el tenen pas, les que ara fan els joves.

—I aquella de *On són, on són, les oquetes?*—anava comentant en Falet.

—No me'n parlis!... I *Per tu ploro?* Mai no he pogut tocar-la sense que els ulls se'm neguessin...«—Plora per mi,—que per tu ploro...»—I, amb la seva veu de tenor, mossèn Joan anava cantant la lletra del divi Maragall.

—Ja el sento sovint...—exclamà en Felet.

—No pas gaire sovint... Però de vegades se'm desperta una frisança, un neguit, un desig abassegador d'oir aquelles dolces melodies de les sardanes d'En Pep, que, si no pogués estrafer-les amb la meva tenora, em feriria.

—Ja li agraden, ja!—afirmà l'altre company.

—Si ho sabéssiu! Quantes vegades m'he hagut d'aguantar en sentir algun músic de secà fent malbé aquells cants meravellosos!... Quan sento aquells camàlics de la música, sense sentiments ni esperit, que se les heuen amb les sardanes d'En Pep, els bande-

jaria del cadafal... I els balladors? En veieu cada un que mereixeria una vergassada!... Mira que atrevir-se a fer saltirons i fantasies acrobàtiques en unes sardanes que s'han de ballar amb unció i respecte, com si hom fos a l'església! Quan ho veig, em fan... perdre els estreps!...—

Enraonant passaren l'estona, i quasi sense adonarse'n es trobaren vora la mar, a la plaça de l'Estartit.

En el moment d'arribar finien de muntar el cadafal: damunt d'unes altes bótes uns travessers, i damunt d'ells els taulons del paleta del poble. A l'ombra d'una vela de canyís sostinguda per uns pals drets, l'amo del café «de los bienvenidos» hi havia instal·lat un estol de taules de fusta i bancs, els quals eren totalment ocupats per una gernació composta de vells i joves pescadors d'ulls brillants i rostre colrat. La bona pitança, assaonada pel vinet de la terra, amb el café, la copa de rom i el *caliquenyo,* havien posat a la faç de tot aquell veïnat una rojor de vida exuberant. El sol, aquell sol de justícia fecundador de totes les coses, semblava lluitar amb l'airet de marinada: mentre l'un intentava atuir la gent amb la calor que assecava les goles i convidava a xerricar una i altra vegada, fent que la sopor envaís els cossos, la marinada aixecava l'esperit, portant-li un alè de vida i de benestar amb la seva frescor, que acaronava com afalac de dona estimada. Amb penes i treballs, en Felet, amb l'oncle, el cosí i mossèn Joan, després d'encabir la tartaneta a la quadra d'uns amics, cercaren lloc al voltant de les taules, sota el cobert de brucs i canyís que les protegia.

Portades i emportades per l'oreig, s'oien les notes dels instruments que els músics de la cobla, a racés del sol, procuraven afinar. Llurs estridències, germanes de l'esclat de llum que sortia de la roent arena i del blau de la mar titil·lant d'argent, assolien una harmonia insospitada, formant un conjunt de sons i colors, cap de les quals no podia tirar res en cara a l'altra.

—Què prendrà, mossèn Joan?—demanà en Felet.

—No tinc pas set: gràcies.

—Però, aquí, bé hem de prendre quelcom!...—insistí, amable, l'oncle.

—Teniu raó... Jo havia vingut solament a sentir sardanes... Però... bé, vaja!... Prendré una marsinada.

—Bé: doncs jo faré altre tant.—

Els músics, enfilats en un escambell, assoliren el dalt del cadafal amb penes i treballs. Ells mateixos es pujaren les cadires, que es passaren de mà en mà. El cadafal, aixecat a l'ombra d'una casa de la platja, semblava sortir a prendre el sol a mesura que passava el temps. Arranjats tan bé com pogueren, els músics agafaren llurs instruments, i feren aquelles escales que semblen un mostrari del que pot sortir de cada estre de fer soroll. Un moment de silenci, i la bella melodia de la *Totes volen hereu*.. feri l'espai.

Els ulls de mossèn Joan s'obriren com unes magranes, per a cloure's ben aviat en actitud d'ensomni a mesura que l'envaïa l'emoció i el seu cor saltironava sota la post del pit... Ara una, ara una altra, aviat les rotllanes s'anaren estenent fins arran de la mar per la conca de la platja.

Com li havia fugit, a mossèn Joan, aquella nyonya de l'arribada!

L'esguard dels seus ulls petits, incisius, corria de l'un indret a l'altre amb l'afany del qui tem no veure-ho tot abans no s'esvaeixi ço que admira.

Per a mossèn Joan els sardanistes d'ara no hi posaven l'ànima com en el seu temps.—Abans—deia—els balladors no es concretaven a fer els curts i els llargs: abans—afirmava sentenciosament—els balladors de sardanes les ballaven a consciència, hi posaven sentit i intenció. Per la manera com la puntejaven, com llurs mans s'estiraven o arrençaven, fins un sord hauria endevinat la melodia. Els balladors—insistia mossèn Joan—ballaven amb unció i ple coneixement de causa, talment com si fossin al culte, davant de l'altar de la Pàtria.

A *Totes volen hereu...* segui la sardana de *Ai, quina noia!,* i a aquesta *La capritxosa,* i altres i altres, sempre d'En Pep.

Quines estones d'intensa fruïció va passar mossèn Joan! Quan no eren els dits que teclejaven, era el cap que portava el compàs o la seva veu que entonava la melodia, fins a cridar l'atenció dels qui el voltaven, car l'encis de les sardanes arribava a fer-li oblidar on es trobava. El bon home es sentia inundat d'una joia exultant quan la tenora emprava un refilet d'aquells tan melodiosos, i el seu cos no sabia romandre quiet, s'aixecava i tornava a asseure's per veure millor les rotllanes, i la seva mirada anava de la cobla als balladors, comentant les fallides de l'una o els desencerts dels altres, o picant de mans sorollosament quan l'encertaven o blasmant-los fins a enutjar-se quan no l'havien treta com la llei de Déu mana.

A cada nova sardana l'exaltació de mossèn Joan augmentava. Ara ja no era en Felet, l'oncle i el cosí, els qui compartien la joia del bon clergue: tots els de l'entorn de la seva taula s'havien convertit en ressò dels seus comentaris, celebrant les mostres d'aprovació o afegint-se a les crítiques que en veu alta palesava mossèn Joan.

—No hi ha cor! Hi manca esperit! Aquesta gent tenen la sang d'orxata!—exclamava el *reverendo* quan els balladors, ablanits per la calor, perdien el ritme, o el sol de plom fos els fermava les cames a terra.

En el descans s'entaulà una discussió amb uns pescadors d'una taula veïna.

—Sembla que només hàgiu vingut a criticar!...—exclamà un d'ells.

—Es que cal ballar les sardanes d'En Pep posant-hi el cor i les cames —digué, com pregant, l'entusiasta mossèn Joan.

—Doncs, posi-s'hi vostè!—digué una veu.

—Si pogués!...

—Perquè no vol.

—Si pogués... ja veurieu quina lliçó els donaria!

—Excuses de mal pagador.

—Excuses?—

A tot això la cobla reprengué la tocada. L'encís, virginal i abassegador alhora, de l'*Arri, Moreu!* creuà l'espai.

—Doncs ara ho veureu—cridà mossèn Joan. I, abans que en Felet pogués apaivagar-lo, el capellà es ficà a una rotllana, i repuntejà mestrívolament la magnífica sardana d'En Pep.

A l'entorn de mossèn Joan es formà una rodona de gent, atreta per l'espectacle inusitat de veure un clergue ballant a plena plaça. La sorpresa ben tost s'esvaïa, per a deixar lloc a l'admiració que aviat es palesava en els comentaris de lloa amb què era seguit el repunteig aciençat i just de mossèn Joan.

Quan la dansa fini, un esclat d'aplaudiments premià la gesta cordial portada a terme d'una faisó digna i patriòtica pel nostre clergue.

—I què me'n dieu?—escometé mossèn Joan al vei de taula.

—Que sou un gran home! Ho he de confessar... Amb capellans com vós es pot anar pertot arreu... Ha estat una sardana ballada com poques vegades s'haurà vist—digué noblement el vei.

—I això que la tenora no canta pas com hauria de cantar!—digué, entusiasmat, mossèn Joan.

—Doncs em sembla que els Pep ho han fet admirablement—afirmà rodonament un de la colla.

—Sí... però se'ls veu que van cansats—digué el capellà, mentre, amb el seu folgat mocador, es dessuava.

—Que beurà una altra marsinada?—li preguntà en Felet.

—Sí, no vindrà malament.—I, refent-se de l'escomesa del vei com si li haguessin ferit la seva perícia de músic, afegí:—Com es coneix, company, que no sabeu el que és, tocar amb l'ànima de patriota!...

—Jo n'he sentit tocar moltes, de sardanes; i, la veritat, poques vegades ho han fet com avui—s'entestava el de la colla.

—Mare de Déu!—digué amb to de superioritat el capellà.—Si pogués fer-vos sentir la meva tenora...

—La vostra? I tocada per qui? Potser us recordeu d'haver-la oïda al mateix Pep!—I una grossa riallada del vei posà fi a les seves ironies.

—Tocada per qui, dieu? Doncs tocada per mi. I ja heu vist que quan dic una cosa puc provar-la.

—Vostè?

—Sí, jo.

—No serà pas avui!...

—Per què no?

—Deixi-s'ho córrer, mossèn Joan!—exclamà en Felet intentant assossegar-lo.

La cobla afinava, quan mossèn Joan, no podent-se aguantar, cridà als músics:

—Quina va?

—*Per tu ploro*—digué un músic i repetiren altres veus.

—Doncs espereu-vos.—I, d'un salt, mossèn Joan s'enfilà per les bótes al cadafal, i, després d'uns mots al músic de la tenora, entre l'astorament dels altres de la cobla, agafà l'instrument, l'encarà al cel sota el sol de foc, i, després d'un—Apa, nois! siguem-hi!,—l'entusiasta capellà es posà a refilar, a peu dret, el *Per tu ploro,* amb tota la unció d'un devot en èxtasi.

Cant d'enyorança a l'amistat perduda! Cant robust i sentimental, reblert d'esperança en l'esdevenidor del fill que els companys no volgueren acceptar! Tota la tragèdia d'aquelles hores de la seva vida semblen descobrir-se en aquella magnífica sardana de l'avi Pep.

Aquell «ve la Primavera, ve la Primavera», que té tota la fermesa d'una ascensió, ¡com devia percudir en el pit del seu autor com un esclat de la pròpia paternitat!

Aquella gràcia clàssica del *Per tu ploro* sortia de la tenora de mossèn Joan plena de mesura, tumultuosa i delicada alhora, plena d'enyorança i d'amor.

Les rotllanes que s'havien nuat de bell començament restaren parades en oir l'esclat lluminós de la tenora rejovenida per la flama patriòtica del bon capellà. Les mans es deslligaren davant l'espectacle del clergue, dret i ferm davant la mar inquieta. El seu refilet semblava fer trontollar l'arena, els arbres i les cases. Una sola figura restava ferma, sola i segura en mig d'aquell cromatisme d'harmonies que entonaven l'himne divinal a la terra mare.

El cant d'enyorança: «plora per mi,—mes dolçament,—que amargament no és el teu plor», penetrava a l'ànima i posava a l'espinada el calfred de les emocions cabdals.

Un silenci religiós envaí la plaça. Desfetes les rotllanes, la gent voltà el cadafal, astorada, no sabent explicar-se què s'havia esdevingut.

Una onada d'encantament galvanitzà la multitud davant del miracle, enartada per l'art meravellós que encloïa i vessava, depurada, tota l'essència de la raça.

Mentrestant, arborat pel foc de l'entusiasme, sol i ferm damunt del cadafal, s'aixecava mossèn Joan, com un il·luminat, enfocant la tenora al cel i els ulls a l'infinit.

El seu esperit, però, semblava vorejar un íntim deliqui.

DISCURS DE GRACIES

de D. Francesc Mestre i Noè

SENYORES I SENYORS:

Aposta vinc de Tortosa a saludar-vos fraternalment i sobretot agrair-vos l'atenció d'assistir a n'esta solemnitat floralesca. Vinc a dur-vos les aromes de les frondoses hortes tortosines i com trobador romàntic a cantar les glòries i grandeses de Tortosa; d'eixa Tortosa històrica, ans lliure i després catalana, com veurem com es veu un camí en nit de llampadissa, ja que l'espai que tinc senyalat no em permet major extensió i és també un deure de cortesia no abusar de la vostra amabilitat a l'esmaltar, amb vostra presència, la corona literària ofrenada a la festa de la Fe, de la Pàtria i de l'Amor.

Si gramofònicament puguéssem registrar la veu del passat, des de l'home primitiu que atret pel riu va escollir les sitges escavades a les roques de la ribera tortosina fins a nostres dies, un crit de llibertat i d'independència mos ensordaria agradosament. L'eco faria reviure aquí l'esperit colonisador de l'home paleolitic, que, des de les ribes tortosines, porta, riu amunt, la civilisació.

L'arqueologia fixa ben bé les fites de la que un temps fou la capital de la dilatada Regió Ilergavònica, les de la nostra opulenta Hibera, destruïda i esfonzada a l'altra banda del riu, les de la Der-

tusa romana, reforçada i engrandida pels restes d'aquella població gloriosament retreta pels historiadors i geògrafs més ben documentats.

L'art d'esculpir i la numismàtica són lo pregoner constant d'aquella grandesa. Per això los romans admiraren sos prestigis i li concediren les més altes prerrogatives i privilegis. Tortosa, dins de l'Imperi romà, és una de les poblacións de més relleu, degut a la seua força comercial i marítima i a la saviesa de les seues institucions polítiques, jurídiques i socials, que, àdhuc en plena decadència romana, sap mantindre i millorar.

En l'època goda, conserva i afina, encara més, eixes institucions llibèrrimes i no sols seguix acunyant moneda, sinó que és la primera ciutat d'Espanya que n'acunya una en honor d'Agila.

En la invasió alarb no es rendix i al capitular honrosament, obliga a l'invasor a respectar les seues llibertats, privilegis i prerrogatives polítiques, socials i religioses. La Iglésia catòlica celebra els seus cultes sense entrebancs i sense destorbs, reflorixen les ciències i les lletres, millorant-se notablement les explotacions agrícoles degut als nous enginys i sistemes de rec importats pels moros. En lo rogall de la seua dominació Tortosa era un Taifat absolutament independent.

Lliurada Tortosa del jou musmílic, pel seu propi esforç i exemplar heroisme de les dones, va constituir-se en Estat lliure i amb lleis pròpies. Mes, agraïda a l'ajuda que al començ li va prestar lo Comte de Barcelona, Berenguer IV, lo nomenà Marquès de Tortosa i ell, en 30 de Novembre de 1149, acatà los seus drets i sols es va reservar la insignificant facultat de nomenar lo Veguer o primer Magistrat del territori.

Lliure Tortosa de tot jou, es constituix democràticament i de poc en poc recullix les seues costums jurídiques i les compila en lo famós cos de Dret complet, rotulat: *Libre de les Costums generals escrites de la insigne Ciutat de Tortosa.* Este Còdig és un monument erigit al bon seny, a la moralitat, justícia i a la democràcia i això

ho han reconegut los més savis jurisconsults del món; dins d'ell s'agermanen totes les rivalitats de les diferentes classes socials sense tindre que acudir a les lleis angleses i aragoneses. Es, alhora, l'instrument més fidel del nostre riquíssim llenguatge i de la nostra personalitat, la qual definix admirablement lo millor crític de les *Costums,* Bienvenido Oliver, amb les següents paraules: En este Còdig «se corrobora la constant tradició que s'advertix en los habitants de Tortosa a viure emancipats de tot poder estrany, a obtindre la major suma de llibertat civil i política i a consolidar la seua independència mitjansant les institucions més lliures que es coneixen en la Edat Mitjana».

Jaume I, qui surtí de Tortosa cap a València amb ses galeres i ballesters, acompanyat del Consell de la Ciutat, tan admirador es mostrava de la sabiduria i seny del nostre Còdig, que al conquistar la ciutat del Túria, va aconsellar als valencians que en cas de ducte, de buidesa o de defecte en los seus Furs prenguessen com a supletori les lleis tortosines i aixís ho feren.

Desitjosa Tortosa de consagrar la unitat política de Catalunya, s'hi va anexionar voluntàriament i així ho fa constar en les «Constitucions de la Cort de Tortosa» de l'any 1365. Lo document és interessantíssim, però, en gràcia a la brevetat, reproduixo sols lo primer paràgraf que, en llenguatge modern, diu aixís:

«Darrerament, com no siga lícit los membres de partir-se del cap i la ciutat de Tortosa, siga membre notable e insigne del Comtat de Barcelona i del Principat de Catalunya; per ço amb la present nostra Constitució, per tot temps valedora, estatuïm i sancionem que mai la dita Ciutat d'aquells Comtat i Principat puga ésser separada, a n'ells tots temps romanga unida...»

La nostra fisonomia no es revela sols en les seues institucions i usos, sinó en atres manifestacions del seu territori i també en certs detalls dels notables edificis gòtics de la seua Llotja, Seu-Bassílica i Palau Episcopal.

En l'orde religiós, la nostra Diòcessis és gloriosament històrica i ha estat governada per Prelats i Cardenals eminents i per sapientissims Bisbes de Barcelona, traslladats a Tortosa.

Una detinguda investigació als Arxius de la Ciutat i comarca natural, mos revelaria la puresa i riquesa de nostra llengua materna, tresor lingüistic sols comparable a les perles que es troben dins les nacres. Honor gran és per a Tortosa puguer-ho proclamar i recordar que en les Corts celebrades en son clos en 1441, es va trencar la costum de contestar lo discurs del Rei en llatí per a ferho en català i honor seu és també l'haver fundat una de les primeres *Academies de Gaya Ciencia* quan l'idioma matern iniciava la seua decadència.

Aimant de les tradicions i jerarquies pàtries, va alçar un sometent en contra de Don Joan II i en favor de l'infeliç Príncep de Viana i al costat de Catalunya va estar en cos i ànima en la Guerra de *Successió*, i si en la *Guerra dels Segadors* apareix adherida a Felip IV, la història lleal i documentada mostrarà aviat que la massa general del poble es va alçar al crit de *muyran los traidors!*, i que per defensar aixís les llibertats de Catalunya, moriren penjats una colla de benemèrits patriotes tortosins.

Si Tortosa és o no catalana, recordeu que a l'esfonzar-se l'absolutisme del sigle XVIII i primera mitat del XIX, Tortosa va ésser la que més va matinar en defensa de la personalitat de Catalunya i la que en la memorable data del 18 de Març de 1869, va reunir en son clos als representants de Catalunya, Aragó, València i Balears per a reivindicar l'esperit de la gloriosa Confederació Catalano-Aragonesa baix lo nom d'aquell *Pacte federal* que tants de prossèlits va tindre en tota Espanya.

Si breu he sigut en la síntessi històrica de Tortosa, més curt he de ser ara al cumplir lo deure sagrat de retraure l'obra patriòtica d'un reduït número dels seus fills il'lustres, tan dignes de menció i de l'agraiment de tot Catalunya com los següents:

Lo cavaller Mossèn Cristòfol Despuig en los seus erudits *Col-*

loquis de la insigne ciutat de Tortosa (1557), és un enamorat de Catalunya; pugna per a conservar la seua unitat i es plany dolorosament al veure que certes famílies, oblidant la llengua mare, parlen en castellà.

Motiu d'orgull és recordar l'esforç valerós del nostre popular poeta i compatrici Mossèn Vicent Garcia, *Rector de Vallfogona*, a qui devem la reivindicació de la Llengua de Catalunya, quan estava en vergonyosa decadència i sols servia *per a romanços de cego* i atres fins vulgars.

A un tortosí i molt volgut antepassat meu, lo poligraf Jaume Tió i Noé (1816-1844) li deu Catalunya los primers esclats del Romanticisme i l'esforç que ell va esmerçar per a desterrar les traduccions extrangeres i dur a l'escena dels principals teatres de Barcelona, les més glorioses gestes de la gran Confederació, afanyós de que el poble analfabet conegués la Pàtria i redrecés lo seu esperit. En la meua modesta obra «Temps, vida i obres de Jaume Tió i Noé» està ben provat i documentat.

Alhora és de justícia fixar-mos en l'eminent musicògraf Felip Pedrell, autor de *Els Pirineus*, del *Comte l'Arnau* i d'una infinitat de produccions musicals, reviscoladores de les melodies populars catalanes, tan injustament oblidades dels catalans, i lo mateix me dol manifestar de l'insigne escultor Agustí Querol, autor de la *Jove Catalunya* i del grup *Indivil i Mandoni*, inspirat per Guimerà, i d'atres monuments que arreu del món recorden lo geni dels artistes grecs i pregonen la glòria dels fills de Catalunya.

L'art de la Pintura va trobar, així mateix, un artista enèrgic, en l'il·lustre tortosí Antoni Casanova i Estorach, eximi pintor històric i anècdotic, autor de la notable i vigorosa composició *Lo primer Conceller de Barcelona Don Joan de Fivaller* en lo moment de reclamar al rei Ferran d'Antequera la reivindicació i respecte dels furs de Catalunya, i atres produccions vinculades en la història de la nostra terra.

Es una vergonya i una injusticia que en la *Galeria de catalans*

il·lustres no hi figuren encara los retrats de Tió, de Pedrell, de Querol i Casanova.

Vaig a acabar, però permeteu-me que ans d'emmudir manifeste el meu goig davant de la reivindicació de Catalunya i de la gloriosa restauració del Govern de la Generalitat. Si el meu sentiment de pàtria no m'ho dictés, m'ho imposaria el deure de retraure el record del seny i de la fermesa del gran patrici tortosí Fra Francesc d'Oliver i de Boteller, President de la Generalitat i restaurador de son bell Palau durant lo trieni de 1596-1599 i Abat de Poblet en aquell dia que per orde seua se van tancar les portes del Monasteri a Felip II perquè s'anunciava com Rei d'Espanya oblidant que dins de Catalunya sols era Comte de Barcelona.

Conegut, com coneixeu, lo nostre secular esperit d'independència i la nostra catalanitat, escolteu joiosos dels llavis nostres, lo per a molts extrany i antipàtic adagi de que:

No som ni catalans ni valencians:
¡som tortosins!

No és una negació històrica ni geogràfica lo dit aforisme, sinó una executòria honrosa d'un poble que ha sigut lliure i que per designi de Déu i voluntat dels ciutadans és lo més fort balaurt en l'avançada de Catalunya i el nus d'amor que lliga i enfortix lo cor i l'ideal suprem de llibertat de la gran Confederació Catalano-Aragonesa.

ANUARI

DELS

JOCHS FLORALS DE BARCELONA

1931

CONSELL DIRECTIU

Francesch Matheu, *President.*
Jaume Collell, *Arxiver.*
Francesc Puig i Alfonso, *Tresorer.*
Carles Pirozzini y Martí.
Joaquim Cabot y Rovira.
Manuel Rocamora y Rivera.
Lluís Via, *Secretari.*

MESTRES EN GAY SABER

† VÍCTOR BALAGUER, *proclamat en 20 de Juny de 1861.*
† GERONI ROSSELLÓ, *proclamat en 4 de Maig de 1862.*
† JOAQUIM RUBIÓ Y ORS, *proclamat en 3 de Maig de 1863.*
† MARIAN AGUILÓ Y FUSTER, *proclamat en 6 de Maig de 1866.*
† JOSEPH LLUÍS PONS Y GALLARZA, *proclamat en 5 de Maig de 1867.*
† ADOLF BLANCH Y CORTADA, *proclamat en 3 de Maig de 1868.*
† FRANCESCH PELAY BRIZ, *proclamat en 2 de Maig de 1869.*
JAUME COLLELL Y BANCELLS, *proclamat en 7 de Maig de 1871.*
† TOMÀS FORTEZA, *proclamat en 5 de Maig de 1873.*
† FRANCESCH UBACH Y VINYETA, *proclamat en 3 de Maig de 1874.*
† FREDERICH SOLER, *proclamat en 2 de Maig de 1875.*
† ANGEL GUIMERÀ, *proclamat en 6 de Maig de 1877.*
† DAMÀS CALVET, *proclamat en 5 de Maig de 1878.*
† JACINTO VERDAGUER, *proclamat en 2 de Maig de 1880.*
† JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS, *proclamat en 6 de Maig de 1883.*
† RAMON PICÓ Y CAMPAMAR, *proclamat en 3 de Maig de 1885.*
† TERENCI THOS Y CODINA, *proclamat en 1 de Maig de 1887.*
† JOAQUIM RIERA Y BERTRAN, *proclamat en 11 de Maig de 1890.*
† JACINTO TORRES Y REYETÓ, *proclamat en 11 de Maig de 1890.*
† JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA, *proclamat en 8 de Maig de 1892.*
FERRAN AGUILÓ I VIDAL, *proclamat en 7 de Maig de 1893.*
† ANICET DE PAGÈS DE PUIG, *proclamat en 3 de Maig de 1896.*
FRANCESCH MATHEU, *proclamat en 2 de Maig de 1897.*
† GUILLEM AUGUST TELL Y LAFONT, *proclamat en 6 de Maig de 1900.*
† MIQUEL COSTA Y LLOBERA, *proclamat en 11 de Novembre de 1902.*
† JOAN MARAGALL, *proclamat en 1 de Maig de 1904.*
† ARTUR MASRIERA, *proclamat en 7 de Maig de 1905.*
APELES MESTRES, *proclamat en 3 de Maig de 1908.*
† JOAN ALCOVER, *proclamat en 9 de Maig de 1909.*
JOAN M. GUASCH, *proclamat en 9 de Maig de 1909.*
JOSEP CARNER, *proclamat en 1 de Maig de 1910.*
LLORENÇ RIBER, *proclamat en 1 de Maig de 1910.*
EDUART GIRBAL JAUME, *proclamat en 5 de Maig de 1912.*
† MANEL FOLCH I TORRES, *proclamat en 3 de Maig de 1914.*
† FREDERICH RAHOLA, *proclamat en 6 de Maig de 1917.*
JOSEPH M. TOUS Y MAROTO, *proclamat en 2 de Maig de 1920.*
ANTON NAVARRO, *proclamat en 7 de Maig de 1922.*
RAMON GARRIGA, *proclamat en 2 de Maig de 1926.*
JOSEPH ESTADELLA ARNÓ, *proclamat en 6 de Maig de 1928.*
JOAN ARÚS I COLOMER, *proclamat en 3 de Maig de 1931.*
JOSEP M. DE SAGARRA I DE CASTELLARNAU, *proclamat en 3 de Maig de 1931.*

EX-REYNES DE LA FESTA

1859 †		Dòna	María Mendoza de Vives.
1860 †		»	Elisea Lluch de Rubió.
1861 †		»	Carme de Bofarull.
1862 †		»	María Josefa Massanès de Gonzàlez.
1863 †	S. A.		Sereníssima Sra. *Duquesa de Montpensier.*
1864 †		Dòna	Victoria Penya d'Amer.
1865 †		»	Elena Cavaller de Roca.
1866 †		»	Manuela Luna Méndez de Vigo.
1867 †		»	Dolors Llopart de Muns.
1868 †		»	Carme Mercader.
1869		»	Mercè Estrada.
1870 †		»	Francisca Nanot Renart.
1871 †		»	Antonia Sacanella de Blanch.
1872 †		»	María Hubert.
1873 †	Excma. Sra.	»	Oriola Serra de Quintana.
1874 †		»	Antonia Ubach y Gutiérrez.
1875 †		»	Rosa Pigrau.
1876 †		»	Emilia Palau y González de Quijano.
1877 †		»	Josefina Sabater d'Aldavert.
1878 †	Excma. Sra.	»	Carme Sendra de Domingo.
1879		»	Teresa Gasset.
1880		»	Clotilde París.
1881 †	Iltre. Sra.	»	Dolors Caballero de Mercader, *Comtesa de Bell-lloch.*
1882		»	Aurea Clavé de Ferrer.
1883 †		»	Josefina Salvat d'Onyós.
1884 †		»	Irene Archer de Sanromà.
1885 †		»	Isabel Lòpez de Güell.
1886 †		»	Rosa Marquès de Uyà.
1887 †		»	Dolors de Carles de Robert.
1888 †	S. M.	»	María Cristina d'Absburg-Lorena, *Reyna Regent d'Espanya, Comtesa de Barcelona.*
1889 †		»	María Assumpta Sabé de Brosa.
1890 †	Excma. Sra.	»	Lluisa Goldmann de Fastenrath.
1891		»	Isabel Güell y López.
1892		»	Francisca Bonnemaison i Farriols.
1893		»	María del Carme Joval.
1894		»	Lluisa Llorach y Dolsa.
1895		»	Elisa Planas y Font.
1896 †	Excma. Sra.	»	Pilar de Puig de Fonsdeviela, *Marquesa de la Torre.*
1897		»	María Oller y Rabassa.
1898 †		»	María Permanyer y Permanyer.

1899 †		Dòna Pilar de Febrer y Cunill.
1900		» Teresa Novellas de Molins de Tell.
1901 †	Iltre. Sra.	» Pilar de Sarriera. *Marquesa de Puerto Nuevo.*
1902		» María de la Concepció Picó de Riera.
1903 †		» Rosa M. Pratjusà de Villar.
1904		» Clara Noble de Maragall.
1905		» Pelegrina Benet d'Alandí.
1906		» Carme Amat y Matas.
1907		» Agata Sanllehy y Girona.
1908		» María Ricart y Roger.
1909		» Angela Calvet de Haro.
1910		» Teresa Alcover i Sureda.
1911		» María de la Mercè de Montoliu.
1912		» María dels Angels Carulla.
1913		» María Luandra de Folch.
1914		» Elena Maragall y Noble.
1915		» Lluisa Rahola y Rahola.
1916		» María de la Concepció Iglesias y d'Abadal.
1917		» Margarida Doria.
1918		» Rosa Gubert Salieti.
1919		» María dels Dolors Sagrera de Guasch.
1920		Sra. Mariscala Joffre.
1921		Dòna Montserrat Matheu y Sadó.
1922		» María Despujol de Ventosa.
1923		» Victoria Monteys Prat.
1924		» María Elvira Guasch y Sagrera
1926		» Teresa Ventura d'Arús.
1927		» Dolors Rodés Cucurny.
1928		» Julia Larrosa d'Estadella.
1929		» Amèlia Huguet de Casas.
1930		» Julia Guasch y Sagrera.

EX-MANTENEDORS (1)

Ramon d'Abadal	M. 1898
† MARIAN AGUILÓ Y FUSTER	P. 1867, 1888, M. 1862, 1873 1874, 1883
FERRAN AGULLÓ I VIDAL	M. 1906, 1908, 1915
Salvador Albert	M. 1918
Antoni M.ª Alcover	M. 1905
† JOAN ALCOVER	P. 1916
Joseph Alemany y Borràs	S. 1912
† Francisco Alió	M. 1892
† Valentí Almirall	P. 1886
† Joan Almirall y Forasté	S. 1895, M. 1896
† Miquel V. Amer	P. 1908, M. 1859, 1864, 1871, 1885
† Manuel Angelon	M. 1862, 1872, 1882
† Manuel Anglasell	M. 1863
† Eussebi Anglora	M. 1869
† Ramon Arabía y Solanas	M. 1887
† Joseph d'Argullol y Serra	M. 1871
† Joseph M.ª Arnau	M. 1879, 1887
† Antoni Aulestia y Pijoan	M. 1875, 1900
† VÍCTOR BALAGUER	P. 1868, S. 1862, M. 1859, 1863, 1883
† Andréu Balaguer y Merino	M. 1877
† Joseph Balari y Jovany	P. 1894, M. 1875
† Celestí Barallat y Falguera	M. 1864, 1875
† Teodor Baró	M. 1896
† Maurici Barrés	M. 1898
Jaume Barrera	M. 1927
† Francisco Bartrina d'Aixemús	M. 1885, 1894, 1910
Bonaventura Bassegoda y Amigó	S. 1889, M. 1890, 1922
Pere J. Bassegoda	S. 1919
† Ramon E. Bassegoda y Amigó	M. 1887, 1910
† Vicens J. Bastús	M. 1860
† Antoni Bergnes	M. 1861
† Felip Bertran	M. 1868
Lluís Bertran Pijoan	S. 1930
† Pau Bertran y Bros	M. 1886
Prudenci Bertrana	M. 1911

(1) ABREVIATURES: † Mort.—M. Mantenedor.—P. President.—S. Secretari. —Los Noms en lletra VERSALETA són de Mestres en Gay Saber.

† ADOLF BLANCH Y CORTADA	P. 1869, S. 1860, M. 1865, 1875, 1878
† Joseph Blanch y Piera	S. 1876, M. 1877
† Antoni de Bofarull	P. 1865, S. 1859, 1883, M. 1876, 1884
Pasqual Boada	S. 1929
† Vicens Boix	M. 1877
Xavier Bonfill	S. 1924
† Antoni Bori y Fontestà	S. 1903, M. 1904
† Joaquim Botet y Sisó	M. 1889, 1904
† Alfred Brañas	M. 1893
† FRANCESCH PELAY BRIZ	P. 1875
† Víctor Brosa y Sangerman	S. 1902, M. 1903
Casimir Brugués	M. 1894
† Joseph Brunet y Bellet	M. 1897
Joseph Burgas	S. 1918
Joaquim Cabot y Rovira	S. 1888, M. 1889
Agustí Calvet	S. 1920
† DAMÀS CALVET	S. 1864, M. 1865, 1876, 1879
Artur Campion	M. 1891
† Antoni Camps y Fabrés	M. 1864, 1873, 1874
† Antoni de P. Campmany	M. 1891
Joseph M. Capdevila	M. 1930
Carles Cardó	M. 1921
† Antoni Careta y Vidal	M. 1918
Lluís Carreras	M. 1913
JOSEP CARNER	M. 1907
Juli Carsalade	P. 1914
Pelegrí Casades y Gramatxes	S. 1898, M. 1899
Agustí Casas	M. 1913
Joaquim Casas-Carbó	M. 1907
† Raymon Casellas	M. 1896
Esteve Caseponce	M. 1916
Víctor Català	P. 1917
Eduart L. Chavarri	M. 1918
Pere Clapés Trabal	M. 1930
† Joseph Coll y Vehí	M. 1862, 1874
JAUME COLLELL Y BANCELLS	P. 1887, 1908, S. 1873
† Gayetà Cornet y Mas	M. 1886
† Joseph Coroleu	S. 1872, M. 1873, 1878, 1893
Pere Corominas	M. 1926
† Joan Cortada	P. 1864, M. 1859
† MIQUEL COSTA Y LLOBERA	P. 1906, M. 1908
Pompeu Crehuet	S. 1906, M. 1907
Enrich Cubas	M. 1929
† Lluís Cutchet	P. 1876, M. 1861

Alfons Damians	M. 1923
Otto Denk	M. 1894
† Lluís Domènech y Muntaner	P. 1895, M. 1881
† Eveli Doria	S. 1909
† Manuel Duran y Bas	P. 1884
Lluís Duran i Ventosa	S. 1897, M. 1898
† Joseph de Echegaray	M. 1896
Fèlix Escalas	S. 1916
† Antoni d'Espona y de Nuix	M. 1909
JOSEP ESTADELLA	M. 1929
† Joseph Estanyol y Colom	M. 1895
† Pau Estorch y Siqués	M. 1861
† Fèlix M.ª Falguera	M. 1872
Sebastià Farnés	S. 1890, M. 1891
† Joseph Feliu y Codina	M. 1882
Miquel Ferrà	M. 1919
† Joan B. Ferrer	M. 1882
† Rafel Ferrer y Bigné	M. 1871
† Joseph L. Feu	M. 1861
† Marian Flotats y Comabella	M. 1860
Rafel Folch i Capdevila	S. 1915
Joseph M. Folch i Torres	S 1911
† MANEL FOLCH I TORRES	M. 1917, 1928
Alexandre Font	M. 1926
Pau Font de Rubinat	M. 1892
† Joaquim Fontanals del Castillo	M. 1875
† Marian Fonts	M. 1867
† Carles de Fortuny	M. 1910
† Brauli Foz	P. 1863
† JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	P. 1903, S. 1884, M. 1885, 1893, 1901, 1908, 1917, 1923, 1928
Enrich de Fuentes	M. 1916, 1927
Joseph Galvany y Parladé	M. 1905
† Artur Gallard	M. 1882
† Antoni Gallissà	S. 1896, M. 1897
Xavier Gambús	M. 1912
Angel Garriga	M. 1909
Francisco X. Garriga	M. 1922
† Narcís Gay	M. 1864
† Víctor Gebhart	S. 1865, M. 1866
Martí Genís y Aguilar	P. 1921, M. 1890, 1903
Alfret Giannini	M. 1923
† Enrich C. Girbal	M. 1876
Emili Guanyabens	M. 1910

JOAN M. GUASCH	P. 1913, M. 1910, 1922, 1927
† Joseph Gudiol	P. 1929, M. 1917
† Eussebi Güell y Bacigalupi	P. 1900
† ANGEL GUIMERÀ	P. 1889, S. 1878, M. 1879, 1888, 1908, 1920
† Ignasi Iglesias	M. 1904, 1927
† Joan Illas y Vidal	P. 1862
† Joseph Ixart y Moragas	S. 1885, M. 1886
† Joseph Joffre	P. 1920
† Jacinto Labaila	M. 1868,
Jacinto Laporta	M. 1881, 1907, 1924, 1929
Miquel Laporta	M. 1905
† Gregori A. Larrosa	M. 1864
† Manuel de Lasarte	S. 1861, M. 1879
† Joseph de Letamendi	P. 1872
† Albert Llanas	M. 1898
† Joseph Llausàs	M. 1862
† P. A. Llobet y Vall-llosera	M. 1860
Joan Llongueras	M. 1926
† Xavier Llorens y Barba	M. 1871
† Teodor Llorente	P. 1880, M. 1866
Joseph M. Llovera	M. 1922
Joan Maluquer y Viladot	M. 1909, P. 1930
† Joan Mañé y Flaquer	M. 1860
† JOAN MARAGALL	M. 1897, 1903, 1908
Antoni M. Marcet, *Abat de Montserrat*	P. 1924
† Miquel A. Martí	M. 1862
† Oriol Martí y Ballès	M. 1915
† JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	M. 1899, 1908
† Francesch Masferrer y Arquimbau	M. 1874
Francisco M Masferrer	S. 1922
† Francisco Maspons y Labrós	P. 1897, S. 1867, M. 1868, 1886
† Marian Maspons y Labrós	M. 1885
† ARTUR MASRIERA	S. 1908, M. 1923
† Joseph Masriera	M. 1884
Jaume Massó i Torrents	M. 1899
FRANCESCH MATHEU	P. 1902, S. 1880, M. 1881, 1899, 1908, 1919
† Marcelí Menéndez Pelayo	M. 1888
APELES MESTRES	P. 1926
† Salvador Mestres	M. 1870
† Manuel Milà y Fontanals	P. 1859, 1883, M. 1863
Lluís Millet y Pagès	P. 1918, M. 1899, 1920
† Francisco Miquel y Badía	S. 1868, M. 1869, 1877
Ramon Miquel y Planas	M. 1907, 1920

† Joaquim Miret y Sans	M. 1906
† Ignasi R. Miró	M. 1870
Ernest Moliné y Brasés	S. 1892, M. 1893, 1911, 1915, 1920
Joan Moneva	M. 1910
† Dolors Monserdà de Macià	P. 1909
Manuel de Montoliu	S. 1904
† Joan Montserrat y Archs	S. 1871, M. 1872
Vicèns de Moragas	M. 1904
† Josep Morató	S. 1907
Enrich Morera	M. 1900
† Francisco Morera	M. 1866
† Magí Morera i Galicia	M. 1909
† Joseph Morgades y Gili	P. 1893
† Francisco Muns	M. 1865
† Manuel Murguía	M. 1890
† Lluís B. Nadal	M. 1906
† Pere Nanot-Renart	M. 1874
Ll. Nicolau d'Olwer	M. 1930
Jaume Novellas de Molins	M. 1921
† Miquel S. Oliver	P. 1910, M. 1897
Hermili de Oloriz	M. 1895
Joan Oller y Rabassa	S. 1914
† Narcís Oller	P. 1896, S. 1881, M. 1882, 1919
† Alfret Opisso	M. 1919
Lluís A. Pagès	M. 1917
† Joseph de Palau y de Huguet	S. 1870, M. 1871
† Cosme Parpal	M. 1915
† Eussebi Pascual y Casas	S. 1863
† Francisco Manel Pau	M. 1885
† Joseph Pella y Forgas	M. 1879
† Joseph Lluís Pellicer	M. 1895
† Justí Pepratx	M. 1884
† Joseph M.ª de Pereda	M. 1892
Ramon D. Perés	M. 1924
† Francisco Permanyer y Tuyet	P. 1860
† Joan J. Permanyer	P. 1891, M. 1889
† Ricart Permanyer	M. 1901
Joan Perpinyà	M. 1912
† Ramon Picó y Campamar	P. 1892, M. 1881, 1886, 1900, 1908, 1914
† Joseph Pin y Soler	P. 1915, M. 1892
Carles Pirozzini	S. 1882, M. 1883
† Francisco Pi y Margall	P. 1901
Claudi Planas y Font	S. 1899, M. 1900, 1911
† Lluís G. de Pons y de Fuster	P. 1861

† JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARZA	P. 1870, 1878, M. 1859, 1883
Josep-S. Pons	M. 1922
† Joan Pons y Massaveu	M. 1893, 1913
Joseph Pous y Pagès	M. 1906
Francesc Puig i Alfonso	M. 1924
Josep Puig i Cadafalch	S. 1893
† Josep Puiggarí	M. 1870
† Vicens W. Querol	P. 1885, M. 1872
Ferran de Querol	M. 1904
† Albert de Quintana	P. 1874, M. 1873
Carles Rahola	M. 1930
† FREDERICH RAHOLA	P. 1919, M. 1903, 1911
Víctor Rahola	M. 1923
† Jaume Ramon y Vidales	M. 1895
† Frederich Renyé y Viladot	M. 1894
† Isidro Reventós y Amiguet	M. 1889, 1909
† Estanislau Reynals y Raba sa	P. 1871
LLORENÇ RIBER	M. 1913, 1917, 1926
† Manuel Ribot y Serra	M. 1905, 1916
Pere Riera Piqué	M. 1928
† JOAQUIM RIERA Y BERTRAN	P. 1904, S. 1877, M. 1870, 1878, 1900, 1908, 1918
† Francesch Rierola	M. 1897
† Alexandre de Riquer	M. 1898
† Robert Robert	S. 1866, M. 1867
† Joseph M.ª Roca	P. 1923, M. 1902
† Joaquim Roca y Cornet	M. 1860
† Narcís Roca y Farreras	M. 1879
† Lluís Roca y Florejachs	M. 1865, 1873
† Joseph Roca y Roca	S. 1875, M. 1869, 1876, 1921
Manuel Rocamora	S. 1894, M. 1895, M. 1930
Joseph Rodergas	M. 1924
Manuel Rodríguez Codolà	S. 1917
Tomàs Roig y Llop	S. 1926
Miquel Roger	M. 1912
† Francisco Romaní y Puigdengolas	P. 1898, M. 1867
† Antoni Ros de Olano	P. 1877
Jaume Rosquelles	S. 1928
† GERONI ROSSELLÓ	P. 1873, M. 1865, 1883
† Pere de Rosselló	S. 1869, M. 1870, 1876
† Conrat Roure	P. 1911, M. 1880
Jordi Rubió	S. 1923
Antoni Rubió y Lluch	P. 1907, M. 1884, 1920
† JOAQUIM RUBIÓ Y ORS	P. 1890, M. 1859, 1861

† Angel Ruiz y Pablo	M. 1919
Joan Ruiz y Porta	M. 1924
† Jaume Rusiñol	M. 1894
Joaquim Ruyra i Oms	P. 1922, M. 1912
† Joseph Saderra	M. 1914
† Fidel de Sagarminaga	M. 1889
† Felip Jacinto Sala	M. 1868
† Honorat de Saleta	M. 1884
Octavi Saltor	S. 1927
† Pau Sans y Guitart	S. 1887, M. 1888
Joan Santamaría	M. 1921, 1929
† Joan Sardà y Lloret	S. 1874, M. 1880
Lluís Segalà	M. 1912
† Ferran Sellarès	M. 1872
† Joseph Serra y Campdelacreu	M. 1896
† Rossend Serra y Pagès	S. 1905
† Gonzalo Serraclara	P. 1879, M. 1877
† Ramon de Siscar	M. 1880
† Joaquim Sitjar y Bulcegui a	M. 1867
Francesch Sitjà y Pineda	P. 1928
† FREDERICH SOLER	P. 1882, M. 1868, 1878
† Iscle Soler	M. 1911
† Joseph Subirana	M. 1863
† Antoni Suñol	M. 1914
Ramon Suriñach Sentíes	S. 1913, M. 1929
† GUILLEM A. TELL Y LAFONT	M. 1902, 1908
† Silvino Thos y Codina	M. 1866
† TERENCI THOS Y CODINA	M. 1863
Emili Tintorer	M. 1914
† Francisco X. Tobella	M. 1891
Eduart Toda	P. 1927
† Cèsar A. Torras	S. 1886, M. 1887, 1914
† Joseph Torras y Bages	P. 1899
† JACINTO TORRES Y REYETÓ	M. 1881, 1891, 1901, 1908, 1915
† Bernart Torroja	M. 1887
† Carles de Tourtoulon	M. 1888
Sebastià Trullol y Plana	S. 1900, M. 1901
† FRANCESCH UBACH Y VINYETA	P. 1905, M. 1878, 1908
† Modest Urgell	M. 1902
† Joseph M.ª Vallès y Ribot	M. 1885
Ferran Valls Taberner	S. 1921
† Pau Valls	P. 1866
† Joseph M.ª Valls y Vicèns	M. 1890
† Marian Vayreda	M. 1902

Pere Vayreda	M. 1927
† Alvar Verdaguer	M. 1880
† JACINTO VERDAGUER	P. 1881, M. 1869, 1888
† Narcís Verdaguer y Callís	S. 1891, M. 1892, 1916
Lluís Via	M. 1913, 1921
Lluís C. Viada y Lluch	M. 1918
† Lluís M. Vidal	M. 1916
† Pere Vidal	M. 1903
† Eduart Vidal y Valenciano	M. 1866
† Enrich X. Vidal y Valenciano	M. 1890
† Gayetà Vidal y Valenciano	M. 1867
Manuel Vilà	M. 1926
† Emili Vilanova	S. 1879, M. 1880, 1901
Salvador Vilaregut	S. 1901, M. 1902
Amadeu Vives	P. 1928
Isidro Vilaró	M. 1928
Everart Vogel	P. 1912
Geroni Zanné	M. 1906

AUTORS PREMIATS

	ORDINARIS	EXTRAORD.	ACCESSITS
† MARIAN AGUILÓ Y FUSTER	4		
† Tomàs Aguiló	1		1
FERRAN AGULLÓ I VIDAL	4		8
† Joseph Aladern			1
† JOAN ALCOVER	3	1	
Gabriel Alomar		3	3
Fèlix d'Altamira	1		2
† Miquel Victorià Amer	1		1
Victor Amor			1
† Rosa Anaïs de Roumanille			1
Agnès Armengol de Badía			1
† Joseph d'Argullol y Serra			1
JOAN ARÚS I COLOMER	3	1	3
† Antoni Aulestia y Pijoan		1	1
Joaquim Ayné y Rabell			1
† VÍCTOR BALAGUER	1	2	3
Vicèns Balansó y Echevarría		1	
Bartoméu Barceló			1
† Lluís Bard			2
Jaume Barrera			1
† Francisco Bartrina	1		
† Joaquim M.ª Bartrina		1	
Bonaventura Bassegoda y Amigó			1
Pere Bassegoda			1
† Ramon E. Bassegoda y Amigó	1	1	5
† *Maria de Bell-lloch* (Pilar Maspons)	1		1
Lluís Bertran i Pijoan		1	2
† Pau Bertran y Bros	1	2	1
Prudenci Bertrana		1	
† ADOLF BLANCH Y CORTADA	3	1	2
† Joseph Blanch y Romaní			1
† Antoni de Bofarull y de Brocà		3	7
Jaume Bofill i Matas	2	1	5
† Jaume Boloix		2	1
Joseph Bonafont		1	
Xavier Bonfill *(Jordi Català)*			3
† Antoni Bori Fontestà	2	4	14

	ORDINARIS	EXTRAORD.	ACCESSITS
† Salvador Bover		3	
† FRANCESCH PELAY BRIZ	4		6
† Víctor Brosa y Sangerman			1
Manuel Brunet		1	
Alexandre Bulart y Rialp			1
Anton Busquets y Punset			3
Joaquim Cabot y Rovira		1	
† DAMÀS CALVET	3		5
Joseph Calzada		1	
Rafel Campalans Puig			1
Antoni Camps			1
† Antoni Camps y Fabrés	1	1	8
† *Lo Cançoner de Miramar* (G. ROSSELLÓ)		1	1
† *Lo Cançoner de Vilatort* (Francisco Muns)			1
Jacinto Capella			1
† Xavier Carbó			2
† Antoni Careta y Vidal		1	1
JOSEP CARNER	3	2	9
Francesch Carreras y Candi		3	1
Ambròs Carrion		1	
Joan Manel Casademunt			2
† Francisco Casas y Amigó			4
Josep M. Casas de Muller	2		3
† Raymon Casellas		1	
† Enrich Castelnau			1
Isidro Castells			1
Víctor Català		1	1
Andréu Caimari Noguera	2		2
Joan Clapés			1
† Frederich Clascar i Sanou		1	
† F. Clascar i Sanou y † N. Font y Sagué		1	
† Emili Coca y Collado	1		8
Ramon Colom y Virgili			1
JAUME COLLELL Y BANCELLS	8	4	4
† Ramon Nonat Comas		2	
† Joseph Condò Sambeat		1	
† Joseph Corolèu Inglada		1	2
† Corolèu y Pella		1	
† MIQUEL COSTA Y LLOBERA	3		1
† Pere Courtais			1
Lluis Charrasse			1
Laureà Dalmau			1

	ORDINARIS	EXTRAORD.	ACCESSITS
Alfons Damians			1
† Juli Delpont			1
Fèlix Descourt			1
Maria Mercè Devesa Rossell			1
Maria Domènech de Canyelles			1
† Eveli Doria	2		1
Joan Draper		1	
† Manuel Duran y Duran		1	
Agustí Esclasans		1	
† Marian Escriu y Fortuny		1	
JOSEPH ESTADELLA ARNÓ	4		4
† Salvador Estrada		1	1
Pompèu Fabra			1
† *Un fadri de Muntanya* (J. VERDAGUER)			1
Carles Fages de Climent		1	
Alfons Fernàndez-Burgas			1
† Bartoméu Ferrà y Perelló			3
Miquel Ferrà	1	1	2
† Joan B. Ferrer		1	
Rafel Folch i Capdevila	1		1
Joaquim Folch i Torres			1
Josep M.ª Folch i Torres		2	5
† MANUEL FOLCH I TORRES	3	7	6
Melcior Font		1	1
Alexandre Font y Pla			1
† Norbert Font y Sagué		3	1
† Marian Fonts	1		3
† Guillèm Forteza y Valentí		1	1
Miquel Forteza			1
† THOMÀS FORTEZA	3	2	2
† JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS	3		5
† Joseph Franquet y Serra			1
Enrich de Fuentes			3
Joseph Fuster y Mallofré			1
Salvador Galmès		2	2
† Artur Gallard			2
Tomàs Garcés			1
Joseph Garriga y Lliró		1	
Angel Garriga y Boixader		2	1
RAMON GARRIGA Y BOIXADER	3		1
Ventura Gassol		1	
† Victor Gebhart		1	

	ORDINARIS	EXTRAORD.	ACCESSITS
Camil Geis			2
Martí Genís y Aguilar	2	2	5
† Salvador Genís			1
Fra. R. Ginard Bauçà		1	
EDUART GIRBAL JAUME	3	5	8
Joseph M. Girona			1
Felip Graugés	1	1	4
Adrià Gual.	2	1	4
JOAN M. GUASCH	7		5
† Joseph Gudiol y Cunill		2	1
† ANGEL GUIMERÀ	4		1
† Joan Guiraud		1	1
Joseph Iglesias Guizard			1
Eussebi Isern			1
Mateu Janés i Duran			1
† *Jordi* (MARIAN AGUILÓ Y FUSTER)			3
Carme Karr		1	
† Manuel de Lasarte			1
† Víctor Lieutaud		1	
Josep M. López Picó			1
Gabriel Llebrés y Quintana		1	1
Joan Llongueras	2		2
† Teodor Llorente			1
J. M.			1
Carles Magrinyà			2
Pere de Maldar (JOSEP CARNER)			1
Marià Manent Cisa		1	2
† JOAN MARAGALL	3		
† JOSEPH MARTÍ Y FOLGUERA	3	10	15
Antoni Martí y Monteys			3
Jaume Martí y Marull			1
Oriol Martorell			1
Alfons Maseras		1	
† Francisco de P. Masferrer y Arquimbau		1	
Ramon Masifern	1		1
† ARTUR MASRIERA Y COLOMER	3	2	5
† Josefa Massanès de González		1	
Narcís Masó y Valentí			1
Josep Massó Ventós	1		5
FRANCESCH MATHEU	4	3	7
† Gabriel Maura			1
APELES MESTRES	4	2	3

	ORDINARIS	EXTRAORD.	ACCESSITS
† Manuel Milà y Fontanals		1	
† Antoni Molins y Sirera		1	2
† Joan Monné			1
† Dolors Monserdà de Macià	2	1	14
Pere Muntanyola			1
† *Armengol de Montsech* (Silvino Thos)			1
† Joan Montserrat y Archs		1	2
† Josep Morató		1	
† Francisco Muns			1
† Lluís B. Nadal	2	4	6
† Pere Nanot Renart			1
ANTON NAVARRO	5	2	4
† *Joan Nebot y Casas* (F. PELAY BRIZ)			1
Jaume Novellas de Molins	1		4
Pere Nubiola y Espinós		1	
† Mateu Obrador y Bennassar		1	2
Joan Oller y Rabassa		1	
† Narcís Oller y Moragas		3	
† Claudi Omar y Barrera	1		4
† ANICET DE PAGÈS DE PUIG	4	6	11
† Joseph de Palau y de Huguet		1	
Fermí Palau Casellas			1
† Pere Palau y González de Quijano	2	1	
Miquel de Palol		1	
Joseph Paradeda y Sala		2	3
† Victoria Penya d'Amer		1	6
† Pere d'Alcàntara Fenya y Nicolau		1	4
† *Pere Pi y Parera* (FREDERICH SOLER)			1
Salvador Perarnau	1		
† RAMON PICÓ Y CAMPAMAR	4	1	6
† Felip Pirozzini y Martí			3
† Fèlix Pizcueta			1
Lluís G. Pla			1
Claudi Planas y Font	1	2	1
† Joan Planas y Feliu			2
† Jaume Pomar y Fuster		2	
† *Carles Pons de Ginebreda* (FREDERICH SOLER)			1
Joan Pons			1
† Joan Pons y Massaveu		3	1
† JOSEPH LLUIS PONS Y GALLARZA	3	1	2
† Enric Prat de la Riba		1	
J. Puig Pujadas			1

	ORDINARIS	EXTRAORD.	ACCESSITS
Josep Puig i Cadafalch		1	
J. Puig i Cadafalch y Cassimir Brugués		1	
Francesch Pujols	1		1
Joan Punti Collell	1		1
† Albert de Quintana	1		3
Carles Rahola		1	
† Frederich Rahola	3		6
Joan Ramis d'Ayreflor			1
† Jaume Ramon y Vidales		4	
† Frederich Renyé y Viladot			1
† Isidro Reventós y Amiguet	1	3	1
† *Genís Domingo Reventós* (F. Anglada)			1
Carles Riba i Bracons		1	
† Joan Ribas y Carreras			1
Llorenç Riber i Campins	3	3	1
† Manuel Ribot y Serra		2	2
Joseph Ricart y Giralt			1
† Joaquim Riera y Bertran	3	6	12
Fidel Riu Dalmau	1		2
† Lluis Roca y Florejachs	1	2	4
† Joseph Roca y Roca			2
Manuel Rocamora y Rivera			3
Miquel Roger i Crosa		1	4
Josep Roig Raventós		3	
Tomàs Roig i Llop			3
Jaume Rosquelles	1		5
† Geroni Rosselló	2	1	
Joaquim Rosselló y Roure			1
† Mateu Rotger y Capllonch		1	
J. Roure i Torrent			1
J. Rovira y Artigas			3
† Joaquim Rubió y Ors	3	1	2
Joaquim Ruyra i Oms		4	3
Josep M. de Sagarra i de Castellarnau	3		2
Joseph Sala Bonfill		1	1
† *Pere A. Salada* (Lluis B. Nadal)			1
Emili Saleta i Llorens			1
Maria Antonia Salvà			1
† Salvador Sampere y Miquel		4	
† Sebastià Sans y Bori		1	
Antoni Sans y Tallada			1
Miquel Saperes Auvi		1	1

	ORDINARIS	EXTRAORD.	ACCESSITS
† Joan Segura		1	
Jaume Serra y Iglesias		1	
Joseph M.ª Serra y Valls		1	
Ernest Soler de las Casas		2	1
† FREDERICH SOLER	4	3	5
† Joseph Sorribas y Riera		1	1
† Emilia Sureda		1	
Ramon Suriñach Senties		1	1
† Joseph Taronji y Cortès			2
† GUILLEM A. TELL Y LAFONT	3		5
† Pere de Tera			1
Lluis Tintoré			1
† Silvino Thos y Codina	1		3
† TERENCI THOS Y CODINA	3	2	5
† Francisco Tomàs y Estruch			1
† Joseph Torras y Bages		1	
† JACINTO TORRES Y REYETÓ	3	2	6
Ramir Torres y Vilaró		2	1
JOSEPH M. TOUS Y MAROTO	3		3
† *El Trobador de Montserrat* (V. BALAGUER)			2
Sebastià Trullol y Plana			2
† FRANCESCH UBACH Y VINYETA	4	13	19
Lluis Valeri	1		1
† Agustí Valls y Vicèns			6
† Marian Vayreda		1	
† Pere Antoni Ventalló			2
† JACINTO VERDAGUER	4	4	4
† Joseph Verdú y Feliu			1
Lluis Via		1	5
Antoni Vicèns y Santandréu			1
† Cosme Vidal		1	
Joan F. Vidal		1	
Joseph M. Vidal y Pomar			1
† Eduart Vidal y Valenciano		1	
† Gayetà Vidal y Valenciano		2	1
† *Pere Ramon Vidal* (F. PELAY BRIZ)			2
Manel Vilà		1	2
† Emili Vilanova		3	
Antoni Vila y Sala		1	
† Isabel de Villamartin	2		
Virgilius (Martí Genís y Aguilar)			
Xavier Viura	1	1	

	ORDIMARIS	EXTRAORD.	ACCESSITS
† Joseph Yxart		1	
Miquel Zavaleta			1
Anònims		1	8

Premi Fastenrath

Víctor Català	Any 1909
† Joan Maragall	» 1910
† Angel Guimerà	» 1911
† Narcís Oller	» 1912
Josep Carner	» 1913
† Ignasi Iglesias	» 1914
† Santiago Rusiñol	» 1915
† Miquel S. Oliver	» 1916
† Santiago Rusiñol	» 1918
† Joan Alcover	» 1919
Josep Pous i Pagès	» 1920
Llorenç Riber	» 1922
Josep Roig i Raventós	» 1924
Josep M. de Sagarra	» 1926
Pompeu Crehuet	» 1927
Joan Santamaría	» 1928
Joseph M. López Picó	» 1929
† Ignasi Iglesias	» 1930
Joan Oller y Rabassa	» 1931

Premi Concepció Rabell

Prudenci Bertrana	Any 1922
Josep Roig i Raventós	» 1923
Llorenç Riber	» 1924
Carles Riba	» 1926
Joan Puig y Ferreter	» 1927
J. Millàs Raurell	» 1928
Lluís Nicolau d'Olwer	» 1929
Alfons Maseras	» 1930
Josep Lleonart	» 1931

ADJUNTS HONORARIS

Excm. Ajuntament de Barcelona.
Excma. Diputació de Barcelona.
D.ª Lluisa Rabell de Patxot.
Los Mestres en Gay Saber.

ADJUNTS PROTECTORS

1885 Joan Girona.
1896 Joseph Mansana.
1898 Atenèu Barcelonès.
» Comte de la Vall de Canet.
1900 Sociedad Económica Barcelonesa de Amigos del País.
» Lliga Regionalista de Barcelona.
» Unió Catalanista.
1910 Marquès d'Alella.
1912 Joaquima Sadó.
1913 Joaquim Cabot y Rovira.
1918 Ramon Miquel y Planas.
1920 Joan Bertran.
1922 Camila Mulleras, Vda. Guarino.
» Colegi de Procuradors.
» Colegi d'Advocats.

ADJUNTS NUMERARIS

1898 Abadal i Calderó, Raimond de
1924 Abella y Bruguera, Joseph
1923 Abella Fontova, Pere
1919 *Academia de la Congregació de la Immaculada*
1908 Albareda y Parés, Joaquim
1917 Albert, Caterina
1917 Albert, Francesch
1917 Albert, Martí
1905 Alcover, Antoni M.ª
1870 Aldavert, Pere
1920 Alemany Balcells, Marian
1912 Alemany y Borràs, Joseph
1902 Alfons y Sans, Antoni
1929 Almacellas, Joseph
1906 Alós, Joseph M.ª de
1906 Alós, Ramon M.ª de
1913 Amat y Serrats, Josefa
1931 Amigó, Leandre
1915 Andreu i Barber, Santiago
1920 Anglada, Joan A.
1918 Anglada y Santaeularia, Fausti
1922 Arderiu, Pere
1905 Argimon y Sabatés, Miquel
1884 Arnó y Maristany, Pere
1907 Artigas, Joseph
1920 Artès Oliva, Pau
1905 *Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*
1920 Babot Arboix, Joan
1921 Barceló Fau, Cristòfol
1931 Barceló Fau, Joseph
1913 Barceló, Frederich
1899 Bardera y Bardera, Joan
1899 Bardera, Ramon
1910 Baró d'Esponellà
1921 Barrera Soler, Joan
1917 Bartomeu, Antonia
1915 Bartomeu Granell, Joseph
1911 Basas y Sibina, Francesch
1886 Bassegoda, Bonaventura
1921 Bassols, Eveli
1908 Bertran y Serra, Eussebi
1920 Blasi, Joan
1918 Boada Nogués, Pasqual
1906 Boada Güell, Joan
1898 Bonet, Abel
1923 Borràs, Joseph O.
1881 Boter, Francesch de
1915 Brichs Quintana, I.
1915 Brosa y Sabé, Victor
1894 Brugués, Cassimir
1930 Bulart y Rialp, Alexandre
1879 Bulbena, Artur
1899 Bultó y Sert, Francisco
1900 Burgalés y Solà, Adolf
1931 Busquets y Punset, Antoni
1906 Buxeda y Birba, Joseph
1916 Calbetó y Rovira, Candi
1915 Camprodon Solanas, Antoni
1880 Capdevila, Millan de la C.
1900 Capella, Joseph Manel
1923 Carbonell Bilbeny, Antoni
1899 Cardús y Arqué, Joseph
1890 Carles, Emili
1930 Carratalà de Fuentes, Joana
1914 Carreras, Lluís
1914 Carreras, Joaquim
1891 Carreras y Candi, Francesch
1915 Carsi, Ignasi
1915 Casades y Gramatxes, Pelegrí
1920 Casanovas y Piñol, Manuel
1895 Casas Carbó, Joaquim
1923 Casas de Muller, Joseph M.
1918 Castellvell, Joan
1908 *Casino de Sans*
1927 *Centre Excursionista de Catalunya*
1905 *Círculo Sabadellés*

1889 Clapers y Berenguer, Joseph
1920 Clapés y Corbera, J.
1920 Claramunt, Menna
1915 Closas, Rafel
1890 Coll y Escofet, Jaume
1915 Colomé y Bosomba, Antoni
1920 Colomer Fontcuberta, Santiago
1920 Colomer Volart, Narcís
1931 Cornet Duran, Lluís
1920 Corominas, Pere
1920 Creus y Oliva, Pere
1923 Cubas y Oliver, Enrich
1888 Daniel, Eussebi
1913 Dodero y Tecglen, Enrich
1915 Domènech de Canyellas, Maria
1890 Duran y Folguera, Modest
1931 Duran y Sanpera, Agustí
1894 Duran i Ventosa, Lluís
1917 Elías, Esteve
1923 Escayola y Valls, Joaquim
1920 Esplugas, Pere
1920 Espona Brunet, Santiago
1898 Estany, Martí
1920 Estefanell, Valentí
1888 Fàbregas, Francisco
1930 Fàbregas Claret, J.
1903 Fages y Vilà, Feliu
1915 Farré y Carullé, Ramon
1927 Fernandez Burgas, Alfons
1927 Fernandez Burgas, C.
1907 Ferrer y Solervicens, Joan
1931 Figueras Navarro, Joseph
1925 Fisas Gavaldà, Joan
1915 Fluvià, Joseph
19,0 Folch i Torres, Josep M.
1914 Folch y Capdevila, Rafel
1886 Folguera i Duran, Manuel
1924 Font, Alexandre
1921 Font y Margarit, Rossendo
1902 Fort y Romeu, Joan
1888 Freixas y Freixas, Joan
1917 Fuentes, Enrich de
1888 Fuster i Domingo, Narcís
1922 Fuster y Mallofré, Joseph
1920 Galceran, Octavi
1894 Galvany y Parladé, Joseph
1915 Gallardo y Garriga, Antoni
1909 Gambús, Xavier
1920 Garriga y Boixader, Angel
1902 Gaspar, Miquel
1896 Genís y Aguilar, Martí
1927 Gibernau, Joseph
1908 Girona Llagostera, Daniel
1907 Gorchs y Solanlloch, Ceferí
1901 Grau y Sàbat, Joseph
1920 Gual, Joan
1927 Gual Montardit, Joseph
1920 Guardiola, Maria
1908 Guarro, Lluís
1916 Guerra, Jaume
193: Guitert Fontseré, Joaquim
1918 Guiu, M. de Montserrat
1919 Hombravella, Francisco
1915 Iglesias Guizart, J.
1927 Isern Dalmau, E.
1919 Ianés y Duran, Mateu
1913 Jansà, Tomàs
1931 Jorba Romanyà, Emili
1915 *Joventut Nacionalista de Barcelona*
1920 Jover Nonell, Lluís
1928 Juncadella y Ballbé, Domenech
1902 Laporta, Jacinto
1914 López Picó, Josep M.ª
1885 Llagostera, Lluís
1905 *Lliga Regionalista de Sabadell*
1931 Llongueras, Joan
1922 Llovera, Josep M.
1920 Llamusí Deu, Jaume
1875 Maluquer y Viladot, Joan
1890 Maristany, Fèlix
1883 Marquès, Manuel
1896 Marsans, Lluís
1920 Marí, Joseph
1931 Martí, Joseph de Calazans
1930 Martí de Puig, Carme
1896 Martí y Beya, Miquel
1915 Martí i Monteys, Antoni
1929 Martí y Marull, Jaume

1929 Martí y Navarre, Joan
1920 Martinez Gras, Ramon
1907 Martorell, Bernardí
1923 Masferrer, Francisco M.
1931 Masifern, Ramon
1902 Maspons i Anglasell, Fran. de P.
1913 Masriera, Lluís
1913 Massip, Joseph A.
1914 Massot y Balagué, Lluís
1925 Matas Aumatell, Joseph
1931 Francesc Mestre Noè
1915 Millà, Lluís
1910 Millet, Joan
1898 Millet, Lluís
1912 Millet Estapé, Francesch
1921 Mir Servat, joseph
1891 Moliné y Brasés, Ernest
1914 Moncunill y Bancells, Rossend
1900 Monegal y Nogués, Trinitat
1906 Mora, Artur
1902 Mora, Joseph
1898 Moragas Barret, Francesch
1896 Moragas y Rodes, Vicèns de
1920 Navarra y Torres, Baldiri
1888 Nicolau, Antoni
1887 Noguera y Vila, Lluís
1887 Novellas de Molins, Jaume
1923 Oliva Lacoma, Andreu
1914 Oller y Rabassa, Joan
1917 Omar y Barrera, Claudi
1898 *Orfeó Català*
1929 Palau Casellas, Fermí
1922 Palau Ximenes, Artur J.
1919 Pallàs y Carreras, Joseph
1916 Panadés i Martí, Enric
1909 Par y Tusquets, Alfons
1920 Parés y Piquer, Ignasi
1920 Pastells Zanotti, Pere
1914 Patxot, Rafel
1902 Perdigó y Cortès, Manuel
1924 Perés, Ramon D.
1879 Perpinyà y Pujol, Ferran
1871 Perpinyà y Pujol, Joan
1923 Pi y Munner, Joaquim
1887 Pibernat, Artur
1898 Piera y Tassias, Joseph
1928 Piqué y Trinxet, Joseph M.ª
1870 Pirozzini, Carles
1902 Pla y Deniel, Narcís
1895 Planas y Font, Claudi
1906 Planas y Serrabassa, Antoni
1920 Pons Millet, Joan
1915 Puget y Munt, Rafel
1915 Puig de la Bellacasa y Deu, Lluís
1901 Puig y Sais, Hermenegild
1905 Puig i Alfonso, Francesc
1888 Puigpiqué, Francisco
1914 Puvill, Antoni
1914 Rahola i Molinas, Pere
1931 Rebès Castella, Bonaventura
1920 Rifà Anglada, Eduart
1925 Rius Fontanals, Ramon
1920 Roca Ballús, Joan
1883 Rocamora y Rivera, Manuel
1916 Rodergas y Calmell, Joseph
1898 Rogent, Joseph
1906 Roger i Crosa, Miquel
1925 Roig i Llop, Tomàs
1888 Roig y Punyet, Jaume
1886 Roig y Punyet, Joseph
1895 Romaní y Romaní, Antoni
1910 Rosés, Gaspar
1907 Rosich y Rubiera, Joseph
1927 Rosquelles Alessan, Jaume
1922 Rossell Lacambra, Adrià
1927 Rovira y Artigas, Joseph M.ª
1888 Rubió y Lluch, Antoni
1925 Ruiz y Porta, Joan
1916 Ruyra, Joaquim
1915 Sabater y Bros, Joaquim
1913 Sabater y Bros, Narcís
1894 Sagnier, Leopold
1909 Sala Bonfill, Joseph
1920 Saltor Soler, Octavi
1915 Sampera, Llorenç
1931 Sancho, Joseph
1904 Sanpere, Víctor
1887 Sans, Ramon

1901 Sans, Jaume
1928 Santacana, Francisco
1871 Santaló, Pere
1929 Santamaría, Joan
1916 Santonja, Enrich
1912 Segalà, Lluís
1920 Segalès, Joseph M.ª
1915 Segura Morató, Eduart
1902 Serra, Joseph
1927 Serra y Goday, Manel
1907 Serra y Puiguriguer, Pere
1909 Serraclara y Hubert, Carles
1905 Serrahima y de Camin, Lluís
1906 Sindréu y Oliba, Joseph
1915 Sitjà i Pineda, Francesc
1903 *Societat Barcelonesa d'Amichs de la Instrucció*
1920 Soler y Escofet, Ignasi
1915 Suñé Clarà, Ramon
1924 Surribas y Bracons, Joan
1904 Tarragó y Lostaló, Joseph
1920 Terrades Tintoré, Eduart
1913 Thomàs, Joseph
1921 Tintoré y Mercader, Lluís
1900 Torras y Pujalt, Joaquim
1888 Torres y Vilaró, Ramir
1920 Torrents Dagés, Joan
1882 Torent y Garrigolas, Rafel
1907 Torrus y Arabia, Joseph
1913 Tort y Monteys, Joseph
1899 Trabal, Lluís
1896 Trabal, Jaume
1902 Trinxet, Antoni
1914 Tusell, Xavier
1880 Tusquets, Joan
1913 Ubach y Mascaró, Albert
1920 Uriach, Trinitat
1920 Uriach Uriach, Joaquim
1910 Valls, Francisco de P.
1904 Valls, Manuel
1915 Valls y Cascante, Agustí
1928 Valls y Taberner, Ferran
1928 Vayreda y Olivas, Pere
1920 Vendrell y Sadurní, Marcel·lí
1906 Vendrell y Sala, Joseph
1920 Ventura de Dodero, Guida
1916 Verdaguer, Raymunda
1895 Via, Lluís
1908 Viada y Lluch, Lluís Carles
1920 Vidal Riba, Eduart
1917 Vilà, Manuel
1931 Vilarmau, Josep M.ª
1901 Vilaregut y Martí, Salvador
1918 Vives i Borrell, Joan
1931 Vives y Roig, Amadeu
1915 Xicoy Grau, Joseph
1915 Ziegler Negrevernis, Carles

TAULA

	Plana
Mantenedors	5
Convocatoria	7
Composicions rebudes.	9
Acta	17
Discurs del President P. Miquel d'Esplugues	21
Memoria del Secretari D. Alexandre Bulart Rialp	33
La mort de Dòrcon, per Joan Arús i Colomer	43
Muntanyenques, per Maria Mercè Devesa Rossell	49
Rimes diminutes, per Fidel Riu	55
Abril, per Josep M. de Sagarra	63
La rosa dins la neu, per Maria Antònia Salvà	67
Rododendrons florits, per Narcís Masó i Valentí	69
Passa la Verge pel cel de Febrer, per Felip Graugés i Camprodón	73
Romiatge en la nit, per Josep M. Rovira Artigues	77
Punts de meditació, per Carles Magrinyà	81
Poema del meu llibre «Sant Francesc», per Miquel Saperas	87
Acolliment, per Carles Grandó	95
Cançó de recança, per Octavi Saltor	99
Amor primaveral, per Josep M. Font	101
L'ascensió de Lena, per Tomàs Roig i Llop	103
El foc que tot ho abranda, per J. Puig Pujadas	127
Discurs de gràcies de D. Francesc Mestre i Noè	137
ANUARI	145